

GRENSVERLEGGENDE
VERLANGENS

‘GRENSVERLEGGENDE VERLANGENS’

Een studie naar de invloed van etniciteit, gender en klasse op de opvattingen over en praktijken van interetnisch daten van Mexicaanse-Amerikaanse jongeren in San Antonio, Texas

Deze thesis is ingediend ter afsluiting van de
Master Culturele Antropologie:
Multiculturalisme in vergelijkend perspectief

Universiteit Utrecht

Naam: Ilse-Marie Scheffers
Datum: Augustus 2009
Begeleiding: Dr. G.A. Steenbeek
Instelling: Universiteit Utrecht
E-mail: Ilse_mariescheffers@hotmail.com
Cover: Origineel geschilderd door Mary Rodriguez

A BOY LIKE THAT

A boy like that who'd kill your brother,
Forget that boy and find another,
One of your own kind,
Stick to your own kind!

A boy like that will give you sorrow,
You'll meet another boy tomorrow,
One of your own kind,
Stick to your own kind!

A boy who kills cannot love,
A boy who kills has no heart.
And he's the boy who gets your love
And gets your heart.
Very smart, Maria, very smart!

A boy like that wants one thing only,
And when he's done, he'll leave you lonely.
He'll murder your love;
He murdered mine.
Just wait and see,
Just wait, Maria,
Just wait and see!

-Fragment uit West Side Story –

Inhoud

Glossarium	5
Plattegrond Texas	6
Plattegrond San Antonio	7
Voorwoord	8
1. Positionering en verantwoording	10
1.1. Etniciteit, seksualiteit, gender en klasse	12
1.2. Onderzoeksmethoden	17
1.3. Onderzoekslocatie en populatie	18
1.4. Opbouw	19
2. <i>Brown is the new green: etniciteit in San Antonio</i>	20
2.1. De illusie van inclusie	21
2.2. De dynamiek van etnische grenzen	24
2.3. Biculturaliteit als <i>empowerment</i>	30
2.4. Structuur & Agency	34
3. <i>Cut the chains: gender in San Antonio</i>	36
3.1. ‘Being the pole of stability for the table’	37
3.2. ‘Take no shit from no man’	42
3.3. Vrouwen als poortwachters?	44
3.4. Traditie & Transitie	49
4. <i>If you’re black, step back: houdingen over (interetnisch) daten</i>	51
4.1. ‘How do you run, before you walk’	52
4.2. ‘You can have boy friends, but no boyfriends’	55
4.3. ‘If you’re white, you’re alright’	58
4.4. Met het oog op de toekomst	63
5. <i>I have to honour myself: de praktijk van (interetnisch) daten</i>	65
5.1. Etniciteit en seksualiteit in de praktijk van daten	66
5.2. Klasse in de praktijk van daten	71
5.3. Gender in de praktijk van daten	74
5.4. Blijvende barrières	85
6. Eindconclusie	87
Bibliografie	92
Bijlagen	
1. Lijst informanten	99
2. Etnische compositie van San Antonio	102

Glossarium

<i>Anglo(s)</i>	Persoon wiens oorsprong ligt in Engeland. De term wordt door Hispanics gebruikt om te verwijzen naar een witte Amerikaan die niet van Hispanic of Latino afkomst is
<i>Barista</i>	Populaire term voor een koffiehuis employee (m/v) die zich toelegt op het bereiden van koffiedrankjes
<i>Barrio</i>	Gemeenschap of woonwijk met veelal Spaanstalige inwoners uit de arbeidersklasse. De Latino equivalent van een <i>ghetto</i>
<i>Cantinas</i>	Bars waar alcoholische dranken worden geschonken
<i>Chicano(s)</i>	Amerikaanse staatsburger van Mexicaanse afkomst die zijn etnische identiteit verbindt met de inheemse volkeren van de <i>Americas</i> . De term uit Nahuatl duidt op culturele trots en politiek bewustzijn
<i>Conjunto(s)</i>	Muziekgenre, ontstaan in het grensgebied tussen Mexico en Texas, dat gekarakteriseerd wordt door het gebruik van de accordeon en Spaanse gitaar
<i>Comal</i>	Platte ijzeren pan waarop tortillas worden bereid
<i>Curanderismo</i>	Alternatieve holistische volksgeneeskunde uit de Azteekse beschaving, die genezing zoekt in het herstel van de balans tussen fysieke, psychische, sociale en spirituele factoren
<i>Fiestas Patrias</i>	Patriottistische vieringen
<i>Gringa</i>	Spaans woord dat Mexicanen gebruiken voor een Amerikaan of veramerikaniseerde Mexicaan
<i>Hispanic(s)</i>	Amerikaanse staatsburger of inwoner wiens oorsprong ligt in Spanje of een Spaanssprekend land in Latijns-Amerika. Het label benadrukt taal als gemeenschappelijke deler
<i>Huevo</i>	Ei
<i>Latino/a</i>	Amerikaanse staatsburger of inwoner wiens oorsprong ligt in een Spaanssprekend land in Latijns-Amerika
<i>Mantequilla</i>	(Room)boter
<i>Mariachi</i>	Mexicaans (straat)orkest, veelal bestaande uit drie gitaren, drie violen, twee trompetten, een harp en enkele zangers
<i>Mexicana</i>	Mexicaanse staatsburger
<i>Mexican-American(s)</i>	Amerikaanse staatsburger van Mexicaanse afkomst
<i>Panaderias</i>	Bakkerijen
<i>Papel picado</i>	Mexicaanse kunstvorm waarbij gedetailleerde designs worden geknipt in kleurrijk tissue papier
<i>Piñatas</i>	Felgekleurde papier-maché figuren gevuld met snoep
<i>Soldadera</i>	Vrouwelijke soldaat tijdens de Mexicaanse revolutie in 1910
<i>Tamales</i>	Gestoomde maïsdeegrollen met (vlees, groenten, fruit) vulling
<i>Tamalade (-party)</i>	Mexicaanse-Amerikaanse traditie in december waarbij familieleden samenkomen om <i>tamales</i> te maken
<i>Taquerias</i>	Taco winkels of restaurants gespecialiseerd in burritos
<i>Tejano(s)</i>	Texaan van Mexicaanse afkomst. Term wordt ook gebruikt om te verwijzen naar de cultuur van Mexicanen in Texas
<i>Thanksgiving</i>	Amerikaanse versie van ‘Dankdag voor het Gewas’
<i>Tienditas</i>	Kleine buurtsupermarkten
<i>Veladora</i>	Religieuze kaars met een afbeelding van een Heilige

Plattegrond: Texas

Plattegrond: San Antonio

Voorwoord

Het is woensdagochtend 12 september, de stad ontwaakt. Ik ben onder het stadsniveau gedoken en zit op een bankje aan de rand van de *River Walk*. Boven mij hoor ik een miljoenenstad ontwaken. De ochtendzon werpt een oranje gloed over de toppen van de hoge kantoorgebouwen. In de verte klinkt het geronk van auto's en pratende mensen die zich naar hun werk begeven. Hieronder aan de rand van de rivier is het een oase van rust, hier spelen de libelles en zijn noestige duizendpoten al vroeg aan het werk. Hier weerspiegelt het water de schoonheid van de kleurrijke bougainvillea's die er boven hangen. Aan de overkant zit een oude man zijn krantje te lezen en enkele jeugdige joggers passeren mij. Dit ochtendritueel zou ik gedurende mijn verblijf in San Antonio, Texas nog veelvuldig herhalen om rust te vinden in de hectiek die veldwerk heet. De daaropvolgende vijf maanden zouden namelijk een aaneenschakeling worden van culturele evenementen, vrijwilligerswerk, nieuwe contacten, lange interviews, nog langere 'verwerksessies' en dagelijkse busritten door een drukke metropool. Er waren momenten dat ik snakte naar rust en reflectie. Maar er waren ook veel momenten tijdens het schrijven van deze thesis dat ik terugverlangde naar de hectiek van het veldwerk. Eenmaal thuisgekomen met fijne herinneringen heb ik me gestort op het verwerken van de hoeveelheid data tot informatie. Een niet geringe opgave die uiterste concentratie vergt om de juiste conclusies te trekken. Het was een periode die zich heeft gekenmerkt door ups en downs. Want ach, hoe tegenstrijdig! Na thuiskomst bleek mijn relatie niet bestand tegen mijn langdurige afwezigheid. Waar ik mij in mijn onderzoek richtte op verliefde jongeren, verkeerde ik zelf, tijdens het schrijven van mijn scriptie, in een periode van liefdesverdriet. Een allesoverheersend gevoel dat mij in onbalans bracht en het schrijven van mijn thesis heeft vertraagd. Mijn geduld is op de proef gesteld, maar tijd heelt alle wonden. Met vertrouwen en ondersteuning (van anderen) is het mij uiteindelijk gelukt mijn eindrapport te schrijven en ik ben gegroeid.

Voor u ligt het eindresultaat van twee jaar hard werken, een resultaat waar ik trots op ben. Graag wil ik een woord van dank uitspreken aan de mensen die hebben bijgedragen aan het tot stand komen van mijn onderzoek. Allereerst wil ik mijn grote bewondering uitspreken voor de vele sterke vrouwen die ik 'in het veld' heb mogen ontmoeten. Ik noem in het bijzonder: Gloria Ibarra, Vanessa Ruiz, Natalina Ross, Desiree Muñoz en Marissa Styre Espinoza. Jullie levensverhalen, doorzettingsvermogen en ambities zijn mij tot inspiratie geweest. Jullie kleine stapjes zetten grote veranderingen in gang voor de generaties

Mexicaanse-Amerikaanse vrouwen na jullie en ik ben erg trots dat ik deel heb mogen uitmaken van dit stukje geschiedenis. Bedankt voor jullie vertrouwen. In de zoektocht naar ingangen voor mijn onderzoek is de hulp van enkele personen onmisbaar gebleken. Mijn dank gaat uit naar Patti Radle (*Inner City Development*), Graciela Sanchez (*Esperanza Peace & Justice Center*) en Jon Hinojosa (*Say Si*) en Eddy Rodriguez (*San Juan de los Lajos Church*). Bedankt voor jullie gastvrijheid. De bijdragen die jullie organisaties leveren, maken van deze wereld een mooiere plek om in te wonen. Ga door met het goede werk. Mijn speciale dank gaat uit naar mijn begeleidster, Gerdien Steenbeek. *Maestra*, bedankt voor je grote betrokkenheid, enthousiasme, geduld en vertrouwen. Ik heb geleerd van je expertise. Onze gesprekken gaven mij altijd precies de *boost* die ik nodig had om door te zetten en het beste uit mijzelf te halen. Er komt een eind aan onze fijne ‘samenwerking’, maar ik zal je nooit vergeten. Mijn moeder verdient een speciaal plekje. Zonder haar had ik deze thesis niet tot een goed einde kunnen brengen. Zij was de ‘reddingsboei’ in een zee die soms erg woest werd. Bedankt mam, voor het meeluisteren, denken en lezen. Je bent een held! Verder dank ik de volgende personen voor hun vriendschap: Mario Chavez, Marcella Adame en Gloria Ibarra. Ik heb jullie in mijn hart gesloten, *para siempre!* Mario, blijf wie je bent! Marcella, volg je hart, want je hart kent de weg! Gloria, blijf je dochters stimuleren onafhankelijke, avontuurlijke jonge vrouwen te worden. Dag allemaal, ik knijp er een tijdje tussenuit. Als jullie mij zoeken, loop ik met mijn hoofd in de wolken.

Ilse-Marie Scheffers

17 augustus 2009

1. Positionering & Verantwoording

Tranen biggelen over haar wangen. Donkere diepe ringen van vermoeidheid hebben zich om haar bruine ogen gevormd. Ze is pas eind vijftig, maar draagt de pijn van een groot verlies mee in haar gezicht. *Hij was lang, erg aantrekkelijk*, memoreert de Mexicaanse-Amerikaanse Emma met een vleug nostalgie. *Zijn eau de cologne rook zo lekker*. De herinnering is zo tastbaar, ze kan het bijna ruiken. Zijn naam was Robbert en hij was een Afrikaanse-Amerikaanse jongeman. *Ik ontmoette hem op mijn 22ste bij Fort Sam Houston* [een legerpost]. *Na anderhalf jaar trok ik bij hem in, ongehuwd. Ik dacht niet dat ik zonder hem kon leven*. Emma spreekt met de kalmte en intonatie van een ware *storyteller*. Haar gerimpelde handen steunen op de knop van haar houten wandelstok. Emma wrijft in haar ogen. Het wordt stil. Akelig stil. *Door hem voelde ik alles wat ik als vrouw behoorde te voelen; hij was vriendelijk, erg liefdevol. Elke Valentijnsdag legde hij een hart op mijn kussen. Hij ging naar mijn kerk om mij gelukkig te maken. Hij hield van mijn zoon*. De zoon die zij als ongehuwd zestienjarig meisje kreeg en waarmee zij schande over haar familie uitriep. *Hij deed hem speciaal voelen*. Maar toen kwam moeder tussen beiden. *Mijn moeder belde hem en las hem de les. Twee jaar lang praatte niemand met me. Ze meden me. Ze probeerden zelfs voogdij te krijgen over mijn zoon. Uiteindelijk vertelde ik Robbert dat ik naar huis moest gaan. Het voelde alsof ik dood ging*. Ruim 25 jaar later kan ze nog altijd niet verkroppen hoe de liefde van haar leven uit haar vingers is geglipt. *Ik probeerde mijn geluk en plaats te vinden. Ik had niet moeten luisteren, maar ik had mijn familie ook nodig*. Haar vader keerde zich niet tegen Emma en haar zwarte vriend. *Kleur heeft er niets mee te maken, zei hij. Dat weet ik papa, antwoordde ik*. Nu ze zelf moeder is van een 25-jarige dochter, neemt ze dit besef mee in haar adviezen. *Ik heb tegen Noemi gezegd: vind iemand waarvan je houdt, 'truly madly, deeply'*. *Ik wil niet dat zij voelt wat ik voel*.

Ik zit hopeloos tegenover Emma, niet goed wetende hoe haar te troosten. Ik worstel met schuldgevoelens over mijn aandeel in haar verdriet, maar realiseer me tegelijkertijd het wetenschappelijke 'goud' dat ik hier in het veld heb 'opgegraven'. Emma's verhaal laat namelijk een kentering zien in de traditionele houding van ouders ten aanzien van dochters die daten buiten de Mexicaanse-Amerikaanse gemeenschap.

Intieme relaties tussen leden van verschillende etnische, ‘raciale’ of nationale groepen zijn niet vanzelfsprekend in het multiculturele Amerika. Dit heeft te maken met de verborgen seksuele lading van etniciteit en de verborgen etnische lading van seksualiteit. Seksualiteit geeft, naast verschillen in huidskleur, cultuur, nationaliteit, taal en religie, vorm aan ideeën en gevoelens over een bepaalde etnische, ‘raciale’ of nationale groep. Etniciteit wordt dus gevormd door elkaar te kwalificeren in seksualiteit (goed versus fout). Wanneer ik etniciteit bestudeer, bekijk ik dus ontmoetingen waarbij etniciteit en seksualiteit elkaar kruisen. Er zijn veel manieren waarop ze elkaar kunnen kruisen. Soms is seks de stille boodschap in etnische stereotypen en racistische leuzen. Seks was ook de *whispered subtext* in de reactie van Emma’s moeder op haar relatie met een zwarte man. ‘Ras’ en seks kunnen zelfs bijdragen aan de hypersegregatie¹ in Amerikaanse steden. Het zichtbaar maken van deze verborgen etnoseksuele verbindingen kan een verassend nieuw licht werpen op ‘vanzelfsprekende’ aspecten van het sociale leven, zoals het (interetnisch) daten. Binnen interetnische relaties spelen gender en klasse –naast etniciteit en seksualiteit- tevens een opvallende rol. In mijn onderzoek, waarvoor ik van september 2007 tot februari 2008 veldwerk verrichtte in de Verenigde Staten van Amerika, belicht ik de intersectie tussen etniciteit, gender en klasse en betreed ik de *forbidden frontiers*² waar etniciteit en seksualiteit elkaar *face to face* ontmoeten (Nagel 2003: 1, 3). Ik wil laten zien hoe de houdingen over en praktijken van interetnisch daten van Mexicaanse-Amerikaanse jongens en meisjes eruit zien in San Antonio, Texas.

Van een grote witte meerderheid en relatief kleine zwarte minderheid in de achttiende eeuw, is de Verenigde Staten de afgelopen drie eeuwen in toenemende mate ‘raciaal’ en etnisch divers geworden. Mexicaanse-Amerikanen vormen hierbinnen met 28,3 miljoen de grootste etnische minderheid (U.S. Census Bureau 2008). Traditionele assimilatie perspectieven gingen er aanvankelijk vanuit dat nieuwe etnische groepen per generatie geruisloos op zouden gaan in die van de samenleving. Economische, politieke en ruimtelijke integratie was volgens deze *melting-pot* theorie dus slechts een kwestie van tijd. Inmiddels weten we beter; de integratie van het groeiende aandeel etnische minderheden is in Amerika nooit zonder slag of stoot gegaan. Pas vanaf 1954³ zijn meer mogelijkheden gekomen voor

---

¹ Hypersegregatie is een vorm van ‘raciale’ segregatie die bestaat uit de geografische clustering van ‘raciale’ groepen (Wikipedia 2009).

² Met (etnoseksuele) *frontiers* worden de territoria bedoeld die liggen rondom de kruising van ‘raciale’, etnische of nationale grenzen. Op deze kruising wordt etniciteit geseksualiseerd en seksualiteit geëtnificeerd (Nagel 2003: 14, 259).

³ Vanaf 1877 tot 1954 bekrachtigde de *Jim Crow Laws* ‘raciale’ segregatie in publieke ruimtes, zoals scholen en het openbaar vervoer. In 1954 verklaarde het Amerikaanse Hoogerechtshof in de zaak *Brown versus Board of Education* dat de scheiding tussen wit en zwart in publieke scholen tegen de grondwet was (Answers.com z.j.).

‘interraciaal’ en interetnisch contact. Uitsluiting vindt echter nog steeds plaats en dus zullen etnische identiteiten nog lang een factor van belang blijven (Qian & Lichter 2001: 290).

Interetnische relaties, vooral het huwelijk, zijn de meest intieme en vergaande vorm van integratie. Ze bevorderen culturele transmissie en zetten de deur open tot incorporatie van een groep. Ook al leidt daten niet per se tot een huwelijk (of seks) en dus een permanente band tussen sociale groepen, het is onderdeel van een socialisatie proces (Lampe 1982: 125). Daten met iemand van een andere etnische groep kan tot een positievere evaluatie van die groep leiden. Zodoende biedt mijn onderzoek naar interetnisch dategedrag een uitstekend meetinstrument voor sociale afstand tussen groepen en de kracht van etnische grenzen en solidariteit in een multiculturele samenleving (Bogardus 1968, in Qian & Lichter 2001: 290; Nagel 2003: 15). Mijn onderzoek draagt bij aan de opvulling van het gebrek aan wetenschappelijke kennis over date relaties. Mijn empirische gegevens bieden kwalitatieve invulling aan de aanwezige statistieken en voorzien tevens in een meer genuanceerd beeld van de praktijk van sociale afstand en dategedrag op basis van een etnisch, gender en klasse perspectief.

1.1 Etniciteit, seksualiteit, gender en klasse

Seksualiteit en gender compliceren ‘raciale’, nationale en etnische identiteiten, schrijft Joane Nagel in *Race, Ethnicity and Seksuality: Intimate Intersections, Forbidden Frontiers* (2003). De benadering die Nagel in haar boek hanteert, en die ook centraal staat in mijn onderzoek, wordt het *kruispuntdenken*⁴ genoemd. *Kruispuntdenken* gaat over maatschappelijke machtsverschillen, dat wil zeggen over wie er in een bepaalde context ingesloten of uitgesloten wordt, op grond van welke criteria. Vaak worden criteria als gender, etniciteit, klasse en leeftijd gescheiden behandeld. Je bent óf Mexicaans-Amerikaans óf vrouw óf laag opgeleid. In plaats van dit OF-OF denken, zet de intersectionele benadering aan tot EN-EN denken. Je bent én Mexicaans-Amerikaans én vrouw én laag opgeleid. Deze benadering zet aan tot nadenken over verwevenheid van verschil en benadrukt de multidimensionaliteit van identiteit (Wekker 2005; Arredondo 1994/1999, in Yeh & Whang 2000; Kottak 2006: 290-291). In het analyseren van sociale relaties geldt dat het uitmaakt of bepaald gedrag wordt uitgevoerd door een man of vrouw, Amerikaan of Mexicaan, witte of zwarte, arme of rijke persoon. Je identiteit (en positie) als individu wordt altijd bepaald in relatie tot de ander in al deze dimensies (Yuval-Davis 1997: 10). Zodoende, beschrijf ik daten vanuit een etnisch

---

⁴ Het *kruispuntdenken*, ook wel de intersectionele benadering genoemd, werd bedacht door Kimberle Crenshaw en tevens beschreven in *Caleidoscopische Visies* (2001) van Gloria Wekker.

perspectief en interetnisch daten vanuit een gender perspectief. Ook klasse bleek tijdens mijn veldwerk een onmisbare factor om de complexe realiteit van daten te kunnen begrijpen. Ik behandel kort de belangrijkste concepten uit mijn onderzoek.

Etniciteit

Etniciteit is niet het eigendom van een groep, maar een aspect van relaties tussen groepen die zichzelf zien als, of door anderen worden gezien als, cultureel verschillend. Culturele verschillen zijn enkel van belang als ze sociaal relevant worden gemaakt in relaties tot anderen, dat wil zeggen als ze ook *gevoeld* worden (Eriksen 2002: 4,12; Nagel 2003: 1; Kottak 2006: 290). Het gaat bijvoorbeeld om verschillen in huidskleur, taal, religie, geschiedenis en nationaliteit. ‘Ras’⁵ staat in dienst van de behoefte om vorm te geven aan etnische grenzen (Griffoen & Tennekes 2002: 97). Biologisch gezien bestaan er geen grenzen tussen ‘rassen’, toch wordt ‘ras’ door mensen gebruikt om fysieke of persoonlijkheidsverschillen tussen groepen te beschrijven. Ook worden er culturele verschillen aan huidskleur gekoppeld, om zo een hiërarchie van groepen in de samenleving te rechtvaardigen (Kottak 2006: 293-294; Baumann 1999: 20-21). Martin Barker (1981) noemt dit *new racism*. Ondanks mijn voornemen niet de gebaande weg van rasrelaties in Amerika te betreden, kon ik er tijdens mijn onderzoek niet omheen. Ook in San Antonio blijkt huidskleur sociaal relevant en fungeert ‘ras’ als belangrijke parameter om etnische grenzen te bepalen.

Etniciteit behelst ook het toekennen van systematische culturele verschillen tussen *insiders* (wij) en *outsiders* (zij). Als ideeën over de waarden van de Ander een min of meer voorspelbare gids worden in de relatie met anderen, worden ze etnische stereotypen genoemd (Eriksen 2002: 23). Afhankelijk van de situatie (werk, politiek, huwelijk) zullen er, ook voor Mexicaanse-Amerikanen, verschillen wij-zij groepen en dus verschillende percepties van sociale afstand zijn (Mitchell 1974, in Eriksen 2002: 26).

De betekenis van etniciteit is situationeel: waar ben je en wat is je positie als subject (Nagel 2003: 38-40). Ondanks claims van culturele *roots* is etniciteit namelijk veranderlijk, gelaagd en onderhandelbaar (Eriksen 2002: 21). Met dit onderzoek beoog ik daarom de sociale grenzen die de groep zelf trekt, en niet *the cultural stuff* binnen deze grenzen, te identificeren (Barth 1969). Deze grenzen hebben variërende belangen per situatie en tijd. Ze

---

⁵ In dit onderzoek zet ik ‘ras’ tussen aanhalingstekens om aan te geven dat het om een problematisch en achterhaald biologisch begrip van ‘raciaal’ verschil gaat. *Spreken van meerdere mensenrassen*, schrijft Gloria Wekker (2007: 15), *betekent het naturaliseren van bestaande door kolonisatie, slavenhandel en oriëntalisme ingegeven structurele machtsongelijkheden (...). In het gebruik van ‘ras’ als ordeningsprincipe voor witte, zwarte en gekleurde groepen op basis van fysieke kenmerken, sluimert de vermeende inferioriteit van zwarte en gekleurde mensen en superioriteit van witte mensen.*

worden vaak opgeworpen om bronnen veilig te stellen: het instrumentalistische of sociaal-constructionistische perspectief. Etniciteit kan ook een psychologische behoefte aan *belongingness* en betekenis bevredigen. Etniciteit wordt dan gezien als iets wat in je bloed zit: het primeordiale of essentialistische perspectief (Eriksen 2002: 53-54; Wimmer 2002: 213-218; Baumann 1999: 64). Vaak worden sociale identiteiten van belang op het moment dat ze bedreigd worden. Zo'n dreiging kan komen door migratie, verandering in demografie, sociale mobiliteit van een andere etnische groep en insluiting van nieuwe groepen in een groter politiek systeem. Etniciteit is echter niet altijd een keuze. Het leven is immers fundamenteel dual, stelt socioloog Anthony Giddens (1979) en kent elementen van *agency* én structuur. Deze dualiteit is in mijn onderzoek belangrijk, omdat het, naast etniciteit, ook interetnisch gedrag en de gevoelde sociale afstand van Mexicaanse-Amerikanen kan helpen verklaren. Toch benadrukken wetenschappers vaak het cognitieve aspect (etniciteit als keuze en strategie - Barth 1969) of het structurele aspect (etniciteit als gevolg van historische processen en machtsverschillen- Cohen 1974: ixv). Voor Mexicaanse-Amerikanen spelen structurele beperkingen een niet te miskennen rol; zij hebben een geschiedenis van informele uitsluiting in Amerika. Charles Taylor (1992, in Benhabib 2002: 50-51), schrijver van de invloedrijke essay *Multiculturalism and the Politics of Recognition*, meent dat erkenning door anderen, of het gebrek daaraan, de etnische identiteit van individuen vormt. Phinney (1996) en Sue & Sue (1990) bevestigen dit⁶. Gezien de historische marginalisering van Mexicaanse-Amerikanen, verwachtte ik daarom dat deze gemeenschap in San Antonio een sterke Mexicaanse identiteit zou hebben en aversie zou vertonen in het daten met Anglo-Amerikanen. In dit onderzoek test ik deze theorie aan de praktijk.

Seksualiteit

Etnische en 'raciale' grenzen zijn ook seksuele grenzen. Met seksuele grenzen bedoel ik grenzen in verlangens, oriëntatie en gedrag. Er is geen universeel gedeelde versie op gepast seksueel gedrag. In elke samenleving en historische periode is er vaak wel een dominante seksualiteit die bepaalt wat seksueel aantrekkelijk is, met hoeveel en welke typen partners je seks mag hebben en welke seksuele activiteiten je waar mag uitoefenen. Seksualiteit wordt cultureel geconstrueerd (Nagel 2003: 7-8). Etniciteit in combinatie met seksualiteit geeft vorm aan het beeld van onszelf en dat van anderen en bepaalt wie erbij hoort en wie niet, wie puur

---

⁶ De betekenis en centraliteit van etnische identiteit voor individuen is volgens Phinney (1996) en Sue & Sue (1990) sterk geassocieerd met de 'raciale' minderheidsstatus van de etnische groep in de samenleving. De betekenis van groepslidmaatschap van *groups of colour*, schrijft Phinney, ligt vaak in de strijd om tot gelijkheid, erkenning en acceptatie in de dominante witte samenleving te komen.

is en wie niet. Deze grens zorgt voor seksuele verlangens en voorziet ons met een ogenschijnlijk ‘natuurlijke’ seksuele voorkeur voor bepaalde (etnische) partners en intuïtieve afkeur voor anderen. De seksuele ideologie van veel groepen gaat ook gepaard met regels van gepast seksueel gedrag die worden gecontrasteerd met die van de ander. Seksualiteit wordt gebruikt in de constructie van etnische identiteiten, *ours* (superieur) en *theirs* (veelal inferieur). In deze constructie zijn wij gezond (de mannen) en puur (de vrouwen) en zij zijn seksueel slecht (de mannen) en promiscue (de vrouwen). Het is de seksuele aard van alle etnische, ‘raciale’ en nationale zaken, schrijft Nagel (ibid.: 1, 9-10, 255), die boze reacties opwekt als seksuele gedragsregels worden overtreden en grenzen worden bedreigd. Interetnische relaties vormen zo’n bedreiging. Het nageslacht van gemengde paren neemt meervoudige etnische identiteiten aan, welk in volgende generaties etnisch onderscheid (en loyaliteit) erodeert (Phinney 1990; Kalmijn 1998; 395; Duncan & Trejo 2005: 20-23). Interetnisch daten, als vorm van individuele zelfexpressie, is vanuit de ambities van het collectief dus een *forbidden frontier* die het overleven van de etnische groep in gevaar brengt. Het zorgt voor spanning tussen het individu en de groep (Lampe 1982). Emma’s moeder die dreigt de voogdij van haar kind af te nemen is een mogelijke reactie op deze spanning.

Gender

Een te eenzijdige blik op ethniciteit en seksualiteit negeert ander sociale relaties die ervaring en gedrag beïnvloeden. Gender, bijvoorbeeld, is een maatschappelijk ordeningsprincipe, waarmee hiërarchie wordt aangebracht tussen man en vrouw. Het gaat hierbij om de culturele betekenis die gegeven wordt aan de biologische tweedeling tussen man en vrouw, aangeduid met de term sekse (Yuval-Davis 1997: 8-9). Dit onderscheid tussen mannen en vrouwen wordt geconstrueerd en uitgedrukt op symbolisch (stereotypen, rolmodellen, classificaties en culturele verwachtingen), individueel (individuele identiteit en gedrag) en structureel (organisaties en wetgeving) niveau (Hagemann-White 1984; Harding 1986; Wekker 2005). Het uit zich vrijwel overal in gedragsregels, kleding en karakter. Deze constructie gebeurt zowel bewust, door de manieren waarop wij ons lichaam gebruiken om ons te presenteren als man of vrouw, als onbewust, door het dagelijkse herhalen van ‘natuurlijk’ en verwacht gedrag. Nagel (2003: 51-53) gebruikt hiervoor, in navolging van Erving Goffman en Judith Butler, de termen *performance* en *performativity*. Alleen samen zorgen ze voor stabiliteit of verandering. Het aanbrengen van onderscheid tussen mannen en vrouwen is geen oorzaak, maar voorwaarde voor macht en ongelijkheid. Gender wijst dus op een machtsverhouding. De

betekenissen zijn het resultaat van historisch en sociaal-culturele constructie en de invulling ervan verschilt over de hele wereld (Yuval-Davis 1997: 8).

Gender en etniciteit versterken elkaar in interetnische relaties. Yuval-Davis (1997) beargumenteert dat vrouwen met hun gepast (seksueel) gedrag en kleding de lijn belichamen die de grenzen van het etnische collectief symboliseert. Zij zijn de dragers van tradities en eer van een etnische groep, diens culturele symbolen en, in hun biologische capaciteit als moeder, ook de voortzetters van deze groep (ibid.: 26, 45-46, 58). Vrouwen zijn, wat Armstrong (1982, in Yuval-Davis 1997: 23) noemt de *symbolic border guards*. Zij dragen de *burden of representation* (Mercher 1990, in Yuval-Davis 1997: 45). Overtreding van deze genderrol schaadt de eer van de etnische groep (Nagel 2003: 56). Interetnische relaties dragen echter het potentieel van culturele verandering in zich (Kalmijn 1998: 395). Vanuit de theorie van Yuval-Davis beredeneerd, leidt interetnisch daten, daarom vooral tot spanning tussen de vrouw en de groep. Juist haar (seksuele) gedrag zal scherp in de gaten worden gehouden.

Klasse

Klasse, de laatste belangrijke factor, heeft volgens de Duitse socioloog en econoom Max Weber betrekking op de verdeling van macht op basis van inkomen, onderwijs en politieke invloed. Macht wordt volgens Weber op verschillende vlakken uitgeoefend, waardoor gradaties in klassen ontstaan. De relatie tussen etniciteit en klasse is gecompliceerd. Er kan volgens Eriksen (2002: 8, 35) een hoge correlatie zijn tussen beide, waarbij een lid van een specifieke etnische groep ook behoort tot een specifieke sociale klasse. Etniciteit en klasse moeten, volgens hem echter, analytisch uit elkaar gehouden worden. Alleen etnische groepen zouden namelijk ideeën over een gedeelde cultuur hebben. In San Antonio blijkt deze gedachte niet helemaal op te gaan. Een genuanceerdere, en voor dit onderzoek bruikbaarere theorie, komt van Pierre Bourdieu. In *Distinction* (1984), zijn bekendste werk over cultuur én klasse, stelt hij dat gradaties in klassen correleren met culturele smaken op het vlak van muziek, kleding, eetgewoonten en taalgebruik. Deze culturele gewoonten noemt hij *habitus*. Geboren worden in de boven- of onderklasse is dus niet enkel een economisch, maar ook een cultureel feit. Vaak is de culturele smaak van de bovenklasse de norm in een samenleving. Mensen willen ‘normaal’ zijn en verlangen er naar deze cultuur over te nemen. Hierdoor blijven ongelijkheden tussen klassen echter bestaan (Chancer & Watkins 2006: 99-100). Bourdieu's theorie laat zien dat etniciteit en klasse samen de norm bepalen en dus ook samen behandeld moeten worden. Het maakt bovendien aannemelijk dat verschil in klasse kan

worden ervaren als een cultureel verschil. Klasse kan, net als ‘ras’, worden geëtnificeerd en zal zodoende ook een rol spelen in de beslissing wel of niet interetnisch te daten en met wie.

Deze thesis beoogt inzicht te geven in sociale afstand. In San Antonio, zo zal blijken, correleert sociale afstand met ‘ras’ en klasse’. Sociale afstand gaat primair over etniciteit. In dit onderzoek laat ik echter zien dat etniciteit door middel van seksualiteit gevormd en gereguleerd wordt. Meisjes, zo blijkt uit mijn theoretisch kader, belichamen met hun gepast seksueel gedrag de lijn die de grenzen van het etnische collectief symboliseert. Dit betekent dat zij, meer dan jongens, zullen worden beperkt in hun grensverleggende verlangens. Dit is immers nodig om de etnische grenzen te reproduceren. De mate waarin vrouwen over de etnische grenzen heen stappen en worden toegestaan te stappen, spreekt daarom boekdelen over de kracht van etnische grenzen in een samenleving. Het antwoord wijst tevens uit of de historische marginalisering van Mexicaanse-Amerikanen nog van invloed is op de sociale afstand die zij voelen met Anglo-Amerikanen.

1.2 Onderzoeksmethoden

Do to others as you want others to do to us. Ruth Riojas (44) haalt een fragment uit de Bijbel aan om haar gastvrijheid te motiveren. Ik heb mijn avondklok van middernacht bij de nonnen, waar ik gedurende vijf maanden onderdak heb gevonden, gemist en Ruth biedt me de kamer aan van haar zestienjarige dochter. Het is twee uur ‘s ochtends als Ruth en ik in het pikkedonker op Jackie’s bed een komedie kijken. Het piepkleine kamertje ligt en hangt vol met tijdschriften, kleding, make-up, foto’s en posters van Justin Timberlake. *I wish my house was bigger so I could have people in here to help.* Ruth schaamt zich voor haar bescheiden onderkomen. *But with you, I feel like you are one of us.* Dat is hét grootste compliment dat ik kan krijgen, zeg ik ontroerd. Een warm gevoel vult mijn binnenste. Dit unieke moment, hier in bed met Ruth in haar kleine huis in het hart van San Antonio’s Mexicaanse gemeenschap, dit is veldwerk! Niet eerder, sinds ik mijn onderzoek vier maanden geleden begon, ervoer ik een dergelijk gevoel van voldoening en zelfvertrouwen. Het is deze onderzoeksstrategie van *hanging out*, het informeel observeren, die mij veel *tacit knowledge* van cultuur, aspecten die buiten ons bewustzijn blijven, en *rapport*, een vertrouwensband met informanten, heeft opgeleverd. Deze vertrouwensband is essentieel om de kwaliteit van mijn data te vergroten. Het belangrijkste deel van mijn empirische data heb ik echter verkregen door middel van: participerende observatie, semi-gestructureerde interviews, informele gesprekken en documentanalyses (krantenartikelen, rapporten). Hiervoor stortte ik mij in het culturele leven

van San Antonio. Ik bezocht *fiestas patrias*, *mariachi* concerten, paneldiscussies, lezingen en filmvertoningen, ging wekelijks naar de jeugdavonden van een katholieke kerk en participeerde in familie aangelegenheden zoals de jaarlijkse *tamalade*. Ook deed ik bij drie verschillende organisaties in het westen en centrum van de stad (*SAY Sí*⁷, *Inner City Development*⁸, *Esperanza Center*⁹) vrijwilligerswerk om zo in contact te komen met jongeren en hun vertrouwen te winnen. Het was een intensieve, maar ontzettend boeiende periode. Deze methoden hebben het mij uiteindelijk mogelijk gemaakt de wereld van Mexicaanse-Amerikaanse jongeren van binnenuit te leren kennen, om er vervolgens stem en, vanuit mijn positie als onderzoeker, een theoretische vertaling aan te geven.

1.3 Onderzoekslocatie en populatie

De *Westside* van San Antonio, en in het bijzonder de *Avenida Guadalupe Neighborhood*, vormt het toneel waartegen mijn onderzoek zich afspeelt. Een busrit over *Guadalupe Street*, de entree en ooit een levendig cultureel centrum voor Mexicaanse immigranten in het begin van de twintigste eeuw, toont de bezoeker een wirwar aan *barrio* karakteristieken, waaronder *panaderias*, bloemenwinkels, *taquerias*, muurschilderingen, *cantinas*, kleurrijke houten huizen, *tienditas* en kerken. Dit gebied vormt al ruim honderd jaar het centrum van de Mexicaanse gemeenschap in deze stad. Ook de prachtige muurschilderingen, met titels als *Barrio Jungle* en *Family y Cultura es Vida*, bieden de oplettende kijker veel inzicht in de buurt en zijn bewoners. Ze schilderen een verhaal van een gemeenschap die zijn fundament heeft gebouwd op de hoekstenen van geschiedenis (Azteken), religie (katholicisme), familie en cultuur. Een gemeenschap die vandaag de dag echter ook worstelt met de geestelijke gezondheid, straatbendes, huiselijk geweld en tienerzwangerschappen. Een gemeenschap die zijn hoop vestigt op solidariteit, vrede en onderwijs.

Ik ging het veld in met een duidelijk omlinjnde doelgroep en locatie. De realiteit van San Antonio stond een dergelijke rigide afbakening echter niet toe, want deze was niet aanwezig. Ik sprak daarom met mensen van alle *walks of life*, ongeacht leeftijd, klasse, generatie, functie en woongebied. Ik bouwde in het bijzonder vriendschappen op met John Vega, Vivian Rosales, Noemi Ross, Maria Callas en de families Herrera en Riojas. Het diverse en vaak

---

⁷ *SAY Sí* is een non-profit multidisciplinair kunstprogramma dat tieners de kans biedt om hun artistieke en sociale kwaliteiten te ontwikkelen in voorbereiding op hoger onderwijs en een professionele carrière.

⁸ *Inner City Development*, opgezet in 1968 als een grassroots organisatie, is een non-profit instantie die, onder leiding van Patti en Rod Raddle, de Westside voorziet van eten, kleding, onderwijs en recreatie.

⁹ Het *Esperanza Peace & Justice Center* is een non-profit kunst en onderwijs centrum dat individuen en lokale organisaties een ontmoetingsplek biedt om samen te werken, te discussiëren en te komen tot gelijkheid voor 'raciale' minderheden, de arbeidersklasse en homoseksuelen.

contrasterende materiaal dat dit opleverde, maakt onderdeel uit van mijn thesis. Om een beter gevoel te krijgen voor de mensen, en de mensen voor mij als onderzoeker, heb ik mij na circa vier weken echter wel in activiteiten en interviews toegespitst op de Westside, een gebied dat thuis is aan 106.481 personen en voor 95,3% uit *Hispanics*¹⁰ bestaat. Mijn onderzoeksdoelgroep bestaat uit Mexicaanse-Amerikaanse jongens en meisjes tussen de 15 en 32 jaar en hun ouders die hier woonachtig zijn en behoren tot de arbeidersklasse of lage regionen van de middenklasse. Met Mexicaanse-Amerikanen bedoel ik Amerikaanse staatsburgers van Mexicaanse afkomst. Het gemiddelde jaarinkomen van een gezin in de Westside is \$ 25.160 en 32,8% van de bevolking leeft er onder de armoede grens. Van de volwassenen heeft 57,7% geen middelbare school diploma en behaalt slechts 2,3% van de personen ouder dan 25 een bachelorsdiploma. Ruim een kwart (27,7%) van de Westsiders is werkzaam in de dienstensector. De mensen die ik ontmoette werkten als verkoper, kapster, serveerster, barman, administratief medewerker, schoonmaker, conciërge en productiemedewerker (Westside Developmental Corporation 2008).

1.4 Opbouw

In hoofdstuk twee beschrijf ik de betekenis van etniciteit voor de Mexicaans-Amerikanen die betrokken waren bij mijn onderzoek. Deze betekenis plaats ik in de context van San Antonio, waarbinnen deze etniciteit wordt gevormd. Aansluitend zet ik in hoofdstuk drie de betekenis van gender uiteen. Ik ga in op de classificaties die tussen mannen en vrouwen worden aangebracht, laat zien welk gedrag hieraan gekoppeld wordt, hoe jongeren ruimte creëren om hun eigen identiteit te kunnen bepalen en welk rol zij als mannen en vrouwen (nog) spelen binnen het etnische collectief. In hoofdstuk vier komen de eerdere twee hoofdstukken samen en belicht ik de houding die Mexicaanse-Amerikanen hebben ten aanzien van jongens en meiden die interetnisch daten. De seksuele grenzen en voorkeuren ten aanzien van mogelijke (interetnische) datepartners staan in dit hoofdstuk centraal. Deze houding zet ik daarna in hoofdstuk vijf af tegen de praktijk van jongeren; met wie daten zij, welke problemen ervaren zij met hun ouders en hoe gaan beide partijen hier mee om? Ten slotte vormt het zesde deel een concluderen hoofdstuk.

---

¹⁰ Ik gebruik in dit onderzoek bij statistieken regelmatig de pan-etnische term *Hispanics*, omdat deze term ook in officiële documenten van formele instanties wordt gehanteerd om te verwijzen naar alle Spaanstaligen. Cijfermateriaal over deze groep wordt lang niet altijd toegespitst op de verschillende onderliggende etnische groepen, zoals Mexicaanse-Amerikanen.

2. Brown is the new green

Het is zondag zestien september. Pas een week geleden zette ik voet op het broeierige Texaanse vasteland en ik ben nog in extase over het feit dat ik eindelijk ben gearriveerd. Ik slenter door de centrale straat van de toeristische trekpleister *Market Square*, volgens de officiële website ‘hét romantische hart van de Mexicaanse cultuur’ en tevens San Antonio’s ‘meest unieke eet-, winkel-, en entertainment ervaring’. Van vijftien september tot vijftien oktober worden hier, en door de hele stad, activiteiten georganiseerd in het kader van *Hispanic Heritage Month*. De straat is gevuld met mensen, de muziek van de Rolling Stones en de geur van *fajitas* die worden gebakken door vrouwen boven stomende bakplaten. De historische indoor marktplaats *El Mercado*, ‘waar locals al sinds 1939 winkelen’, wordt aangeprezen als ‘dé grootste Mexicaanse marktplaats buiten Mexico’ en een ‘authentiek stukje Mexico, verrijkt met een fascinerende erfenis van publieke markten’. In de aaneengeloten winkeltjes, met namen als *Baptismal Boutique: loving traditions*, *Inca Treasures* en *Sabores de Jalisco*, vind je houtsnijwerk uit Oaxaca, kleurrijke *papel picado*, communiciekleding en margaritas, maar ook Budweiser souvenirs, beef teriyaki en Simpsons poppen. Eén van de verkopers vertelt mij onlangs nog te zijn afgereisd naar Spanje om castagnetten te kopen. De meest extreme en tevens lachwekkende vorm van deze vercommercialisering van etniciteit tref ik aan bij een piepkleine stand waar je voor \$ 25 revolutionaire foto’s van jezelf als een *soldadera* of Davy Crockett kunt laten maken, inclusief sepia toon, kogels en een speelgoed geweer. Dat Crockett een Amerikaanse volksheld was die juist streed in de Texaanse Revolutie tegen Mexico, laat de nonchalance zien waarmee cultuur wordt behandeld. *El Mercado* verkoopt fantasieën van vervlogen tijden en een exotische ‘authentieke’ cultuur. Hierbij schaart het gemakshalve alle Spaanstalige culturen op één hoop. Ik moet toegeven dat ook ik tijdens mijn veldwerk in het Amerika van de McDonalds gecharmeerd raakte van de exotische ‘andere wereld’ die San Antonio verkoopt. Al was het maar vanwege het scheutje salsa op een smaakloze hamburger.

Dit hoofdstuk gaat over etniciteit. Om te kunnen begrijpen hoe Mexicaanse-Amerikanen denken over interetnisch daten, moeten we immers eerst meer inzicht krijgen in de betekenis en waarde die zij geven aan de eigen etniciteit. Deze betekenis wordt gevormd door de interactie met anderen. Deze interetnische relaties zijn per locatie verschillend en afhankelijk van je positie als individu, dat wil zeggen: wie denk jij dat je etnisch gezien bent, hoe word je door anderen gezien en wiens opinie is doorslaggevend (Nagel 2003: 40, 42).

Ik begin dit hoofdstuk met een beschrijving van de context: San Antonio. Wat opvalt, is dat etniciteit hier tot een product is geworden. De Mexicaanse cultuur, zo zagen we bij *El Mercado*, wordt vercommercialiseerd. Dit heeft te maken met de Mexicaanse *roots* en etnische compositie van de stad. In de tweede paragraaf belicht ik de dynamiek van (gevoelde) etnische grenzen in de stad. Onder invloed van de geschiedenis hebben zich onzichtbare grenzen in klasse en ‘ras’ gevormd die de relaties tussen stadsbewoners vandaag de dag beïnvloeden. Deze etnische relaties blijken echter vloeibaar en variërend in belang

(Park 1950, in Eriksen 2002: 21). In de laatste paragraaf wordt duidelijk hoe de context van San Antonio doorwerkt in de betekenis die etniciteit voor individuen hier heeft. Deze informatie helpt in een latere fase te begrijpen met wie Mexicaanse-Amerikanen daten en waarom.

2.1 De illusie van inclusie

San Antonio staat bekend als *the capital of the Mexico that lies within the United States* (McWilliams 1941, geciteerd in Arreola 1987: 1). Dit heeft alles te maken met de geschiedenis¹¹ van de stad en de daaruit voortkomende culturele erfenis die het zijn unieke identiteit heeft gegeven. Het komt tevens door de etnische compositie¹². San Antonio is namelijk dé grootste stad in Amerika waar Mexicanen in de meerderheid zijn. Terwijl Mexicanen 9,4% uitmaken van de totale Amerikaanse bevolking, vormen zij in San Antonio 49,1% van de in totaal 1,3 miljoen inwoners (Census Bureau 2005-2007). Het *Texas of Today* wordt dan ook als de spiegel gezien voor het *U.S. of tomorrow*¹³ (*Houston Chronicle*, 17 oktober 2006). Het grote aandeel van Mexicaanse-Amerikanen in de stad werd me duidelijk toen de telefonische beantwoorder van *Texas State Health Service* me op een dag *Para Ingles oprima el dos* te kennen gaf, oftewel ‘voor Engels druk twee’. Spaanstalige hebben duidelijk voorrang in deze stad, getuige ook het aanbod van drie Spaanstalige kranten tegenover het Engelstalige *San Antonio Express-News* en het flinterdunne *African-American News & Issues*.

De Mexicaanse identiteit van San Antonio wordt ingezet om een levendige toeristenhandel te stimuleren. En succesvol, want jaarlijks wordt de stad door 26 miljoen toeristen bezocht, met een economisch impact van ruim \$ 10,5 biljoen in 2006 (San Antonio Tourism Council 2007). In januari 2008 verscheen er een pagina grote krantenadvertentie van het *San Antonio*

¹¹ San Antonio behoorde ooit tot Mexico. In 1691 ontdekten Spaanse kolonisten de oorspronkelijke Indiaanse nederzetting *Yanaguana* (heldere wateren) en vestigde daar missiepost San Antonio de Valero, beter bekend als *The Alamo*. In 1848 viel de stad ten prooi aan de Amerikaanse expansiedrift (Arreola 1987).

¹² San Antonio is rijk in culturele diversiteit; er wonen tachtig verschillende etnische groepen. Net als op nationaal niveau (75,7%) is een groot deel van deze groepen wit (66%), in deze berekening zijn ook Hispanics meegerekend. Witheid, zo lijkt het, is een elastisch begrip. Zwarten zijn op nationaal niveau met 12,6% echter beter vertegenwoordigd dan in San Antonio, waar ze 6,7% van de totale bevolking uitmaken. De voornaamste ‘raciale’ groepen zijn verder Amerikaanse indianen (0,7%) en Aziaten (2,1%). (U.S. Census Bureau 2005-2007).

¹³ Tegen 2040 zal 47% van de Amerikaanse bevolking uit minderheden bestaan, de overige 53% uit Anglos. Texas zag er in 2000 al zo uit (*Houston Chronicle*, 17 oktober 2006).

Convention & Visitors Bureau die een nieuwe stedelijke reclamecampagne aankondigt met de slogan: *What's all around us, now defines us* (*Conexión*, 31 januari 2008). Het bureau verwijst hierbij naar het bloemvormige symbool dat op bruggen en trottoirs door de hele stad staat gegraveerd en staat voor:

1. *The PROMISE of an authentic experience*
2. *The PEOPLE who embody the power and spirit of the city and the embrace of cultures*
3. *The PRIDE, drawn from a deep-rooted history*
4. *The PASSION of people for what they do and the role they play in the city.*

In today's world, travelers are looking for true experiences, real environments. Here, authenticity is everywhere, through our deep-rooted history and big-hearted multicultural diversity, verklaart directeur Scott White zijn campagne (Poteete 2008). Cultuur is, beter gezegd, PROFIT. Antropoloog Terence Turner (1993: 414) noemt dit stedelijke discours over cultuur het *difference multiculturalism*. Dit betekent dat het culturele verschillen viert, cultuur essentialiseert en dialoog, compromissen en vertaling bemoeilijkt. Hierin schuilt een gevaar wat Eriksen (2002: 145) de *the paradox of multiculturalism* noemt. Inwoners worden (positief) gestimuleerd om anders te zijn en als het ware gedwongen een etnisch label aan te nemen.

Niet alleen de Hispanic cultuur, maar ook Hispanics¹⁴ zelf, als homogeen cultureel gedefinieerd marketing segment, zijn *big business* in San Antonio. Hispanics stonden in 2007 garant voor \$ 860 miljoen aan koopkracht (*La Prensa*, 23 september 2007). Tijdens de Mexicaanse onafhankelijkheidsdag, zestien september, werden Mexicaanse-Amerikanen dan ook aangesproken met cultureel en taalgevoelige boodschappen. Zo publiceerde het grote warenhuis BEALLS paginagrote Spaanstalige advertenties waarin het zich *met jullie verenigt om de vrijheid en de levende Mexicaanse cultuur te vieren*. Gemakshalve (lees: vanuit commercieel oogpunt) zijn alle negen filialen er met adres en telefoonnummer bij geplaatst.

Etnische marketing herinnert gemarginaliseerde groepen er aan dat zij onderdeel uitmaken van de Verenigde Staten en dat hun bijdragen het land verrijken. Tegelijkertijd blijven ze juist door het hele principe van doelgerichte marketing buitenlanders die door hun etniciteit, 'ras' en cultuur, alsmede de gedragingen die aan hen toe worden gekend, niet tot de algemene markt behoren, beargumenteert Arlene Dávila in *The Marketing and Making of People* (2001). In het behalen van meer winst wordt gebruik gemaakt van het dominante

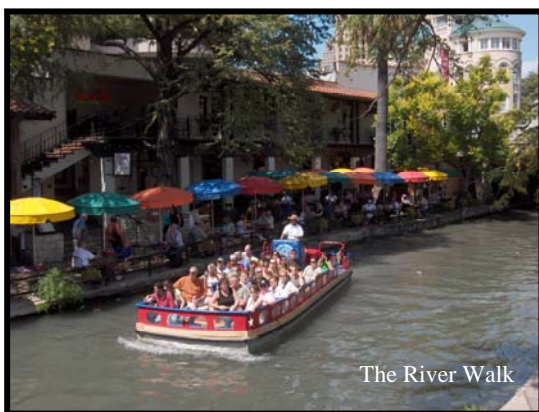
---

¹⁴ Ik zeg Hispanics, omdat dit de pan-etnische term is waaronder Mexicaanse-Amerikanen zowel door de commerciële sector, het stadsbestuur als de media worden aangesproken.

beeld van *Latinidad*, wat nadruk legt op de exotische en essentialistische eigenschappen van de Latino identiteit en hybriditeit in culturele uitingen beperkt.

De rode draad door dit verhaal is de macht van stadsbestuur, lokale media en reclame makers. San Antonio omhelst diversiteit als wenselijk in principe, maar niet in praktijk. *Long live diversity, as long as it conforms to my standards, my mind set, my view of life, my sense of order*, aldus een felle Amy Kastely (2003: 186)¹⁵. Het is deze vorm van diversiteit die hotelkamers verkoopt. Want, zo stelt de politiek activiste en advocate: *in the United States, unmediated exposure to minority cultures will require one to see the destructive effects of cultural imperialism and forced assimilation. This disturbing feeling doesn't sell hotel rooms or investment packages.*

Waar Kastely op doelt, zijn de grenzen van klasse en 'ras' die onder de oppervlakte van San Antonio's *feel good* campagne schuilen. Samen verdelen deze grenzen de stad grofweg in het rijke Anglo noorden en het arme Afrikaans-Amerikaanse oosten en Mexicaans zuiden en westen. Het zijn grenzen die in het opgepoetste historische stadcentrum, met zijn keurig bijgeknipte bloemenperken en gezellige terrassen langs de romantische *River Walk*, niet zichtbaar worden. Grenzen die ik zelf pas zag en voelde toen ik voor het eerst met bus 68, waarin voornamelijk Mexicaanse-Amerikanen zaten, over een brede verzameling van roestbruine treinsporen heen moest om in de Westside te komen. Locals noemen dit

*environmental racism*¹⁶. De grenzen in klasse werden versterkt toen een groep Mexicaanse-Amerikaanse middenklassers na de Tweede Wereldoorlog naar het rijke Anglo noorden verhuisde en hierdoor (cultureel) 'witter' werden. Zij lieten in het zuiden en westen een Mexicaanse bevolking achter die sociaal en economisch uitgesloten werd. Deze bevolking woont nog

---

¹⁵ Kastely stond het Esperanza Peace & Justice Center in 1994 bij in een rechtszaak tegen het stadsbestuur over culturele rechten. Deze wilde alleen financiering verschaffen aan culturele uitingen die aantrekkelijk waren voor de hele stad (lees: toeristen of Anglo middenklassers). De stad discrimineerde zo tegen de Mexicaanse-, en Afrikaanse-Amerikaanse gemeenschap. Het Esperanza Center werd als gevolg van de rechtszaak financiering onthouden. De gemeenschap kwam in opstand met een *Todos Somos Esperanza* ('We zijn allemaal Esperanza') campagne voor culturele rechten, waarna de gemeente schuldig werd bevonden.

¹⁶ Hiermee wordt het dumpen van chemisch afval in arme gebieden en het plaatsen van snelwegen, buslijnen en treinstelsel bedoeld, die voorkomen dat de middenklasse ooit de buurten ziet waar Mexicanen en Afrikaanse-Amerikanen uit de werkende klasse wonen (Kastely 2003: 186).

altijd in gebieden met lage lonen en slecht onderwijs¹⁷, aldus Rodolfo Rosales in *The Illusion of Inclusion* (2000). Dit heeft gevolgen voor fysieke en mentale integratie, legt voormalig gemeenteraadslid Patti Radle uit. *People in lower incomes are still within a small world. It's not a matter of not liking white people, it's like: where are they?* Door 'ras' en klasse samen te bekijken, het *kruispuntdenken*, wordt duidelijk dat interetnische interactie en acceptatie eerder plaatsvindt in het noorden, dan in het oosten, zuiden of westen van de stad.

2.2 De dynamiek van etnische grenzen

De etniciteit van Mexicaanse-Amerikanen wordt gevormd door de culturele verschillen die zij voelen met en maken voor anderen. Vaak worden deze verschillen pas gevoeld als er een echte of verbeelde dreiging vanuit gaat. Juist in dat soort situaties worden verschillen ook versterkt door te wijzen op de moraliteit van de eigen groep ten opzichte van die andere groep. Dit wij-zij denken, dat zich uit in etnische stereotypen, helpt gevoelens van machteloosheid in de verschillende toegang tot maatschappelijke bronnen te rechtvaardigen of verzachten. Niet alle culturele verschillen zijn echter overal en altijd even belangrijk. Etniciteit is immers multidimensionaal, situationeel en vloeibaar. Afhankelijk van de sociale context kunnen er verschillende niveaus van groeplidmaatschap, verschillende wij-zij groepen, worden geactiveerd. Er zijn zodoende ook verschillende mate van sociale afstand (Eriksen 2002: 21, 25-26, 28, 31; Nagel 2003: 38-39, 42).

Het systematische onderscheid aanbrengen tussen wij en zij, differentieert San Antonio op basis van etniciteit. In San Antonio moet je niet alleen feitelijk, maar ook gevoelsmatig een brug over om van het ene naar het andere gebied in de stad te komen. De brug is een liminaal gebied van wanorde, gevaar en angst. Dit blijkt uit de volgende aantekening die ik op dertien september 2007 maakte, tijdens mijn eerste bezoek aan de Westside.

---

¹⁷ Slechts 12,7% van de Hispanics in San Antonio heeft een beroepsopleiding tegenover 39,6% van de Anglos. Het gemiddelde jaarinkomen van deze laatste groep lag in 2006 met \$ 70.712 ook beduidend hoger dan de \$ 37.115 voor Hispanic gezinnen. Afrikaanse-Amerikanen zitten hier tussenin (*SACurrent*, 31 oktober 2007).

Ik zit in het gras op de hoek van *South Cibolo Street*. Het is zo warm dat er zweetdruppeltjes langs mijn been naar mijn voeten kriebelen. Vanwaar ik zit zie ik zuurstokroze, mintgroene en kanariegele huisjes, omringd door bananenplanten en citroenbomen en ‘opgesierd’ met lijnen wasgoed en Amerikaanse vlaggen. Het is zo rustig dat ik de krekels kan horen tsjirpen, een vreedzame bijna dorpse sfeer. Maria Elena Toravala, voormalig directeur van het lokale *Guadalupe Cultural Arts Center*, wist dit gevoel ooit pakkend te omschrijven als: *We are three minutes from downtown and a world away*. Er komt een glimmende grijze truck aangereden. Een Anglo jongen van achter in de twintig steekt zijn hoofd door het raampje. *Do you want a ride? No, I'm ok*, zeg ik argwanend. *Are you sure you want to be here? It is dangerous and kinda hot. What are you doing here then*, vraag ik hem? *I was bored and decided to go for a ride*. Zijn zoektocht naar avontuur bracht hem in het ‘wilde westen’ waar hij meende deze dame te moeten redden uit het loerende gevaar. Toch frappant, bedenk ik me, hoe deze Anglo jongen in deze setting een band meent te hebben met mij, een witte persoon. *I'll show you my ID?* Toch maar liever niet, schud ik. Ik sta op en slenter verder. Tot vijf minuten geleden voelde ik mij hier volkomen veilig. Nu boezemt de stilte me opeens angst in. Wat als er toch een straatbende op de loer ligt om mij als witte persoon te beroven, denk ik racistisch.

Mexicaanse-Amerikanen zijn zich ook bewust van deze etnische grenzen. De 22-jarige Vivian Rosales groeide op in een gezin uit de lagere middenklasse. Ze woonden aan *West Commerce Street*, een brede weg die dwars door het westen loopt. Vivian werd groot met *conjuntos*, *curanderismo* en de warme geur van tortillas op de *comal* en praat nog altijd liefdevol over haar Mexicaanse afkomst. Toen een Anglo jongen haar geïnteresseerd vroeg naar haar Mexicaanse blouse met geborduurde bloemen, wekte dit een onverwacht heftige reactie bij haar op.

I was annoyed by him. I was like: what do you care? Automatically I was trying to defend myself. I grew up believing through friends and tv, that I couldn't trust him, that he was out to get me, that they are money hungry, greedy, selfish, they're rude, don't appreciate culture, talk funny, react differently, like have no..., they can't really grasp my culture. That I should feel I have to protect myself, because they will think I'm uneducated, they will degrade me. I never put much thought into how judgemental I am. Just referring to them as 'white boy'. Until I started talking to him. I never had a close Anglo friend.

De veronderstelde hogere klasse en hebberigheid van Anglos vormt dus een bedreiging en leidt tot spanningen bij Vivian. De veronderstelde lagere klasse en criminaliteit van Mexicaanse-Amerikanen doet ditzelfde bij de Anglo automobilist. Culturele verschillen tussen beide groepen zijn dus sociaal relevant. Ze worden immers gevoeld in de vorm van angst. Er is, beter gezegd, een interetnische relatie tussen beiden.

De Westside vormt voor veel Mexicaanse-Amerikanen de eerste en voornaamste positie van waaruit zij cultureel verschil ervaren en leren duiden. Paola, een 22-jarige *Mexicana*, durfde tot twee jaar geleden niet naar *The Quarry*, een populaire bioscoop in het noorden. Want, verklaart ze: *it's a different world, different culture. If you grow up in the presence of Mexican-Americans, you learn to be scared in the presence of a white person. We're taught to fear everything that is not 'our home'*. De 'geleerde les' duidt hier op een onbewuste gewoonte, gevormd door honderden jaren geschiedenis en sociale isolatie. Het hoger onderwijs haalt jongeren uit hun eentonige woonbuurt en brengt hen in contact met de dominante witte Anglo cultuur. Door contact met de andere zijde, wordt etniciteit vaak voor het eerst zichtbaar, herkenbaar en gevoeld. Deze bewustwording creëert inzicht, wrok of waardering voor de eigen etnische positie.

De verwevenheid van klasse met etniciteit

Klasse fungeert in San Antonio niet alleen als economisch, maar ook als cultureel fenomeen. Door de mobiliteit van de Mexicaanse-Amerikaanse middenklasse naar het noorden en de Mexicaanse-Amerikaanse identiteit van de stad, zijn culturele eigenschappen niet gebonden aan een gebied of groep. Culturele grenzen worden echter nog wel ervaren en dit komt door de rigiditeit van grenzen in klasse en 'ras'. Deze grenzen zie je ook terug binnen de stad. Een busritje door de rijke *Northside* levert, in tegenstelling tot de arme Westside, geen Mexicaanse restaurants, kleurrijke huisjes of muurschilderingen op, maar Italiaanse restaurants, beveiligde appartementencomplexen van drie verdiepingen en straatnamen als *Windcrest* en *Stone Oak*. Een jonge directeur¹⁸, werkzaam voor *San Anto Cultural Arts*, wees me op het ontbreken van deze *cultural identifiers* in het noorden, iets wat hij *eracism* noemde. De Westside, zo beaamde hij trots, is economisch arm, maar cultureel rijk. De man voelt dus ook de culturele verschillen tussen klassen. Klasse, verklaart Pierre van den Berghe (1975: 78, in Eriksen 2002: 52), heeft een besmettelijk effect op etniciteit. Op basis van zijn onderzoek

¹⁸ Manuel Diosdado Castillo Jr. overleed na mijn onderzoek (6 januari 2009) aan kanker. Hij werd veertig jaar.

in Peru, concludeert Van den Berghe dat mobiliteit over de etnische grenzen heen mogelijk is, mits personen er in slagen zowel de klasse als de culturele eigenschappen van de (dominante) klasse over te nemen. Dit geldt ook voor Mexicaanse-Amerikanen in San Antonio. In het geval van opwaartse mobiliteit en verhuizing naar het noorden, nemen zij niet alleen de klasse, maar ook de, in Pierre Bourdieu's woorden, *habitus* over van de Anglos die hier wonen. Zij wissen hun Mexicaanse cultuur (zichtbaar althans) uit om geaccepteerd te worden door de dominante meerderheid. Grenzen in klasse zijn dus etnisch geladen. Overschrijding van een klasse grens is daarom tevens een overschrijding van een etnische grens (Chancer & Watkins 2006: 99). Dit creëert verdeling binnen de Mexicaanse gemeenschap. Een rijke Mexicaanse-Amerikaan die zich niet als Mexicaan gedraagt, bijvoorbeeld geen Spaans spreekt, toont geen trots voor zijn cultuur en wordt veelzeggend *white-washed* of *coconut*¹⁹ genoemd. Een Mexicaanse immigrant die uitsluitend Spaans spreekt, wordt daarentegen uitgesloten op basis van zijn veronderstelde nog lagere klasse.

De verwevenheid van etniciteit met klasse creëert in San Antonio culturele overeenkomsten tussen individuen van verschillende etnische afkomst in eenzelfde wijk. Vivian legt uit wat dit voor haar betekent: *I think Mexican Americans and African Americans have so much in common as far as class goes. The racism they had to endure. Being of poor class with them, you can relate to them, you are almost at the same level.* John Vega, een 24-jarige *barista* beaamt dit:

They grew up the same way; parents were pretty strict, same neighbourhoods. The similarities are the hood stuff we do, like cooking spam on the stove, barbeque. We always have tons of brothers and sisters. That's common in the African culture aswell. I've had white friends who had a better upbringing and they can be little bit more spoiled. But I've also had Mexican friends who were brought up financially good and they can just throw away a phone because they know they can get a new phone the next day. They don't appreciate family values, because when you're younger their families bought their values instead of showing them.

Klasse wordt geëtnificeerd, dat wil zeggen: er worden culturele eigenschappen verbonden aan (subjectieve) verschillen in klasse. Zo associeert John armoede met bepaalde eetgewoonten (*spam on the stove*), opvoeding (*pretty strict*) en familieleven (*tons of brothers and sisters*) en rijkdom met een gebrek aan *family values* (*their families bought their values*). Dit wij-zij denken tussen klassen uit zich ook in etnische stereotypen. De lagere klasse bestempelt de hogere klasse, vooral Anglos, als verwend, arrogant, materialistisch en (teveel) op carrière georiënteerd. Eriksen (2002: 21) noemt deze stereotypering de *symbolic revenge of the*

---

¹⁹ bruin van buiten, wit van binnen

downtrodden. Het negatieve denken verzacht het verschil in rijkdom en de gevoelens van machteloosheid, terwijl er feitelijk niets aan het verschil verandert. De hogere klasse associeert de lagere klasse met slechte normen en waarden (overmatige alcoholconsumptie, criminaliteit). *If you live on the poor side, you have people that are aggressive, that don't want to better themselves*, verklaart een moeder uit het hogere segment van de middenklasse schaamteloos. Stereotypering rechtvaardigt voor haar het verschil in rijkdom. Armen willen zich 'tenslotte' niet beteren. Deze voorbeelden laten zien dat verschillen in klasse kunnen worden ervaren als culturele verschillen. Ze tonen tevens dat grenzen in klasse nauw verweven zijn met 'ras'. Deze verweving wordt door *Chicanos* héél sterk ervaren. *I'm brown*, zegt Vivian, een Chicana die zich sterk identificeert met Mexico en Mexicanen. *The idea of being brown has been in my mind since I was little. It's natural. It's many things*, weifelt ze. *It's a state of mind (social awareness), it's an act of rebellion, it's class, an ethnicity, it's your culture, it's the people I've been raised around*. 'Ras', klasse en cultuur zijn in Vivian's identiteit dus nauw met elkaar verweven.

De verwevenheid van 'ras' met etniciteit

Etniciteit in Amerika is pas echt relevant als het gaat over een andere (dan witte) huidskleur en cultuur. Alleen 'mensen met kleur' lijken een etniciteit te hebben. Witte mensen zijn alleen 'mensen' (Nagel 2003: 41). Een Mexicaanse-Amerikaanse grootmoeder gaf mij hiervan, tijdens een vrijwilligersmiddag, een mooi voorbeeld. Ze zei: *When little children colour faces in the colouring books, they colour them a pink peachy colour. Parents don't correct it. I made them colour red, yellow, brown faces. I used to put my arm down and say: what colour am I?* Voor haar eigen dochter kocht ze ooit een zwarte pop. *People would come up and ask: why does she have a black doll?* Een witte huidskleur wordt niet opgemerkt, een zwarte huidskleur wel. Deze 'raciale' grens wordt ook bewust getrokken. Zo introduceerde een negentienjarige vriend mij zijn vriendin expliciet als *half Mexican, half Black*. Haar zwarte huidskleur maakt haar minder Mexicaans. Een midden positie in de Amerikaanse 'raciale' hiërarchie (wit, bruin, zwart) is voor Mexicaanse-Amerikanen beter dan de laagste positie. Het witte 'ras' wordt, typisch genoeg, niet gezien als etnische positie, het is de stilzwijgende norm. Gloria Wekker (2003: 12-13; 2007: 8) noemt dit de 'ongemarkeerde etniciteit'. Deze 'verborgen' etniciteit van witheid zorgt voor een krachtige normalisering en naturalisering van de witte (Anglo) positie.

Mexicaanse-Amerikanen voelen het culturele verschil met Anglos, maar verlangen er naar 'normaal' te zijn en geaccepteerd te worden. Het verdelende effect van klasse verschillen

wordt hierdoor als het ware opgeheven. De meeste mensen beseffen hierdoor niet hoe structurerend de Anglo etniciteit in de samenleving werkt. Deze massieve blinde vlek zie ik heel duidelijk terug in de discriminatie van Afrikaanse-Amerikanen door Mexicaanse-Amerikanen, een groep die de ‘raciale’ minderheidspositie van zwarten ten aanzien van Anglo’s deelt en begrijpt. *We’ve gone through the same hatred, the same judgement, not just by someone else, but also by each other*, legt Vivian uit. *From Anglo perspective we are greasy, uneducated and pop out children. What we experience in racism from Anglos, we give to the African. We are telling each other the exact same things*. Wat Vivian benoemt, is een uiting van *internalized colonialism of oppression* (David & Okazaki 2006; Yamato 1990: 20-24). Dit betekent dat de onderdrukte persoon de basis van zijn onderdrukking (donker is inferieur) gaat geloven en daardoor zelf gaat discrimineren. De gekoloniseerde persoon wordt als het ware de kolonist, omdat de kolonist het land, de macht, het geld en het onderwijs heeft. In het (onbewust) streven naar dezelfde bronnen, stereotyperen Mexicaanse-Amerikanen de ‘raciale’ Ander als zijnde lager. Door de komst van Afrikaanse-Amerikanen na de Katrina ramp, zijn de bronnen (ruimte, banen) in San Antonio nog schaarser geworden en is de concurrentie gestegen. Bovendien is de aanwezigheid van zwarten in de armere wijken gegroeid. Mexicaanse-Amerikanen worden hierdoor steeds vaker vereenzelvigd met Afrikaanse-Amerikanen en dus (gevoelsmatig) naar ‘beneden’ gehaald. Dit terwijl zij graag hun bruine middenpositie ten aanzien van zwarten in de ‘raciale’ hiërarchie willen behouden. De aanwezigheid van Afrikaanse-Amerikanen vormt dus een bedreiging, waardoor ‘raciale’ grenzen tussen bruin en zwart worden aangescherpt. Er worden zodoende culturele verschillen geconstrueerd met behulp van ‘raciale’ kenmerken. Zwarten, zo wordt binnen de Mexicaanse gemeenschap gesteld, zouden *dirty, stinky, lazy, criminal, aggressive* en *loud* zijn. Door te wijzen op negatieve normen en waarden, bevestigen Mexicaanse-Amerikanen hun (morele) superioriteit (Eriksen 2002: 21, 25; Wimmer 2002: 213-218).

Vershil in gemeenschappelijkheid & gemeenschappelijkheid in verschil

‘Ras’ en klasse zijn doorslaggevend in de perceptie van sociale afstand van Mexicaanse-Amerikanen in San Antonio. Beide factoren lijken even belangrijk, maar zijn dit niet. ‘Ras’ blijkt namelijk doorslaggevend in sociale relaties. Op lokaal niveau (San Antonio, Westside) is klasse relevant. Het zorgt binnen de barrio voor culturele overeenkomsten en minder sociale afstand met Afrikaanse-Amerikanen. Op nationaal niveau (Amerika) is ‘ras’ relevant. De ‘raciale’ hiërarchie zorgt ervoor dat Mexicaanse-Amerikanen meer sociale afstand willen voelen met Afrikaanse-Amerikanen, met wie zij op basis van klasse juist meer culturele

overeenkomsten delen. Zij zoeken daarom naar ‘verschil in gemeenschappelijkheid’. De witte superioriteit, en het verlangen om ‘normaal’ te zijn, zorgt ervoor dat Mexicaanse-Amerikanen minder sociale afstand willen voelen met Anglos, met wie zij op basis van klasse juist minder culturele overeenkomsten delen. Zij zoeken daarom naar ‘gemeenschappelijkheid in verschil’. ‘Ras’ zit zó diep verankerd in de Amerikaanse samenleving dat het de lokale invloed van klasse dus *overruled*.

2.3 Biculturaliteit als empowerment

Op één november 2007 staat er een column in *Conexión*, een lokale tweetalige krant, met de titel: *Latinos revel in culture, but aren't defined by it*. De auteur, Maria Anglin, schrijft:

People who say Latinos don't assimilate, don't have a clue or many Latino friends. Living in America means that, whether you like it or not, you will live as an American- eventually. It's like trying to separate the chorizo and the *huevo* once the taco gets to the table. Even if you had the patience to pick out all the chorizo, you can't do anything about the seasoned *mantequilla* that's flavouring the egg and that has soaked into the tortilla. And the napkins. And the bag. Culture 'flavors' us, even changes us, but it doesn't define us.

Ik moet glimlachen terwijl ik de column lees. Mexicanen en hun eten, ze zijn tot in de kleinste details onlosmakelijk met elkaar verbonden. Anglin had de betekenis van etniciteit in San Antonio niet beter kunnen beschrijven. Vraag een willekeurige Mexicaanse-Amerikaan wat cultuur voor hem/haar betekent en je krijgt te horen: *food, family, traditions*. De mate waarin cultuur *flavores* en *defines* wordt beïnvloed door de locatie en de positie van mensen binnen die locatie (Nagel 2003: 40). In deze paragraaf laat ik zien hoe de context van San Antonio, zoals beschreven in paragraaf 2.1, doorwerkt in de betekenis die Mexicaanse-Amerikanen hier aan hun etniciteit geven.

Het is donderdag vijftien november 2007, zes uur 's avonds. Maria Callas, mijn Mexicaanse-Amerikaanse huisgenote en beste vriendin, en Petra, een bevriende Mexicana, zitten in de eetzaal van Villa Maria, het katholieke meisjeshuis waar ik gedurende mijn veldwerk verblijf. Links van hen aan het hoofdeind van een andere tafel zit Christina, een tengere Mexicaanse met lelieblanke huid en pikzwarte fijne krullen. Ze staat op en komt wat salsa halen. *Do you want some too*, vraagt ze aan Maria. Deze antwoordt: *No thank you, I'm fine. Gringa*, slist Christina zachtjes. Petra hoort dit. *What did you say*, vraagt deze verbouwereerd. Christina negeert de vraag en loopt de zaal uit. Verontwaardigd merkt Maria op: *She calls me a gringa, just because I don't eat salsa? I think that is so rude*, zegt ze met een veramerikaniseerde

toonval, *so now I don't talk to her*. De volgende dag zit het incident haar nog steeds dwars. Gerry [haar Mexicaanse-Amerikaanse vriend] *told me I should take it as a compliment, because that is what everyone strives to be. He's glad I'm not acting Mexican. But, it hurts my feelings. It's the same as calling her a mojado*²⁰. Nog diezelfde middag struinen Maria en ik door de *Fiësta Store*; een imposant Victoriaans huis dat van de veranda tot het toilet volhangt met papier-maché maskers, beschilderd servies en kleurrijke *piñatas*. We passen prachtige witlinnen blouses met roze geborduurde kragen aan op onze jeans. Bij het zien van haar spiegelbeeld schatert Maria tot mijn grote verbazing: *I look like a Mexican. I look like I came across the border. Tortillas please*. Ik glimlach voorzichtig terug, maar sta te kijken van deze opmerkelijke en stereotype uitspraak.

Mexicaanse-Amerikanen zijn *betwixt and between* (Turner 1967: 93, 99). Zij zijn *ethnic anomalies* (Douglas 1966: 168). Maria is geen Mexicaanse, noch Amerikaanse en afhankelijk van de situatie, zowel Mexicaans als Amerikaans. Zij is verontwaardigd als haar Mexicaanse identiteit door Christina wordt ontzegd, maar distantieert zich van Mexicanen als ze daartoe in de winkel wel een keuze heeft. Hoe veramerikaniseerd Maria ook is, helemaal afstand doen van haar Mexicaanse afkomst kan ze niet. Niet in de minste plaats, omdat ze de Azteekse erfenis van haar overgrootmoeder met zich meedraagt in haar geteinte gelaat en glanzende pikzwarte haren. Terwijl zij zich voor Mexicanen niet Mexicaans genoeg gedraagt, is zij voor Amerikanen juist weer te zwart. Zij is een zichtbare minderheid en daarom 'onsmelbaar' in de veronderstelde Amerikaanse smeltkroes. In een omgeving waar van mensen wordt verwacht dat zij een welgedefinieerde etnische identiteit hebben, levert deze ambigue positie voor Mexicaanse-Amerikanen, zo zien we bij Maria, conflicterende loyaliteiten op (Eriksen 2002: 62-63, 139).

Mexicaanse-Amerikanen gaan verschillend om met deze conflicterende loyaliteiten. Maria is in haar houding en gedrag vooral op Amerika georiënteerd. Gedurende de week galmt Maria's klassieke operastem door de verlaten gangen en oefent zij aria's in het Duits, Frans en Italiaans in de hoop dat haar carrière van de grond komt. Spaans daarentegen spreekt ze amper. De Herrera familie, waar ik werd uitgenodigd voor de jaarlijkse tamalade, legt in hun biculturele identiteit de klemtoon juist meer in het midden, want zegt Georgia (44): *I feel my roots will always be from Mexico, but I would lay my life on the line for America*. In hun dagelijkse leven spreken zij daarom Engels, maar mengen dit met Spaanse woorden, *me*

---

²⁰ Een *mojado* of *wetback* verwijst naar een illegale Mexicaanse immigrant die, al zwemmend via de *Rio Grande* rivier, op de grens van Mexico en de Verenigde Staten, Texas binnen komt. Tijdens het illegaal oversteken van de grens wordt zijn rug nat, vandaar de term *wetback*. Deze Mexicanen, zo bleek in de vorige paragraaf, staan door hun donkerdere huidskleur en (nog) lager veronderstelde klasse lager in de hiërarchie (Wikipedia 2009b).

entiendes (begrijp je me)? Het zogenaamde *Spanglish*. Ze nemen mariachi lessen, maar luisteren het liefst naar de country klanken van George Strait. Ze eten *tamales* met kerst, maar kalkoen met *Thanksgiving*. De unieke cultuur die uit deze vermenging voortkomt, wordt in de volksmond *Tejano* of *Tex-Mex* genoemd, al noemt Georgia zich liever Mexicaans-Amerikaans.

De verschillende posities die Mexicaanse-Amerikanen innemen, worden gereflecteerd in de verschillende etnische labels die zij gebruiken: *Hispanic* (iemand wiens origine ligt in een Spaanssprekend land), *Latino* (iemand wiens origine ligt in Latijns-Amerika), *Mexican-American* (een Amerikaan van Mexicaanse afkomst), *Chicano* (een politiek bewuste Amerikaan van Mexicaanse afkomst die zijn identiteit in het bijzonder verbindt met de inheemse volkeren van Noord-Amerika) en *Tejano* (een Texaan wiens origine ligt in een Spaanssprekend land). Mexicaanse-Amerikanen noemden zich zelden alleen *American*. Zelfs de veramerikaniseerde Maria geeft de voorkeur aan *Latina* of *Hispanic*, want zegt ze: *I never saw myself as similar to Anglos. We don't look anything alike*. De 'raciale' minderheidsstatus speelt dus een belangrijke rol in de betekenis van etniciteit geven. Soms is dit een keuze, maar vaak worden 'raciale' grenzen ook opgelegd. In hun keuze van etnische labels scheiden Mexicaanse-Amerikanen zich wel bewust af van Mexicanen. Het immigratiedebat heeft het Mexicaan zijn op nationaal niveau namelijk tot iets slechts gemaakt. Een typerende uitspraak was die van de zestienjarige Roberto. *I call myself Hispanic. I don't like the way Mexican-American sounds, it sounds poor, you feel ugly and dark. You wish you could be something else, like white. You don't want to be known as 'from across the border'*. Het door mij gehanteerde label Mexicaanse-Amerikaan bleek dus geen onschuldig wetenschappelijk feit, maar een machtsinstrument waarmee ik mensen mogelijk onbewust het gevoel had gegeven er niet bij te horen. Roberto's uitspraak maakte mij bewust van de subtiele betekenis van mijn handelen, waardoor ik mensen ben gaan vragen aan welk label zij zelf de voorkeur geven.

Het stedelijke beleid van *difference multiculturalism* maakt Mexicaan zijn, op lokaal niveau, weer tot iets positiefs (Turner 1993: 414). Maria's etniciteit veranderde van een negatief in een positief element toen zij vanuit Californië naar San Antonio verhuisde.

All my life I grew up thinking it was a bad thing. I started appreciating my heritage when I moved here. People here seem to embrace their Mexican culture. Now that I'm older, I'm proud of being a Latina. I may not look like anyone else, but anyone else doesn't look like me either. I like the idea of being different. That is what makes America so great. Everybody is mixed, nobody is 100% one thing.

Ruim 26 jaar geleden was het ook in San Antonio nog verboden om Spaans te spreken. Nu biedt de lokale wet ruimte om Engels PLUS (een andere taal) te spreken. Sterker nog, het levert geld op. Zo biedt een lokaal marktonderzoeksbureau in een paginagrote krantadvertentie \$ 9,50 per uur aan voor individuen die vloeiend zijn in Spaans en Engels, met een doorverwijs bonus van \$ 300 naar andere tweetaligen (*SACurrent*, 29 augustus 2007). Engelstaligen verdienen ‘slechts’ \$ 8. Er bestaan zelfs grappen die culturele diversiteit promoten²¹. Cultureel verschil wordt in San Antonio dus gevierd, maar ook geëssentialiseerd. Hierdoor hebben Mexicaanse-Amerikanen maar weinig ruimte om hun eigen etnische identiteit te bepalen (Ardener 1989: 68). Dit bleek wel toen een gefrustreerde grootmoeder zich eens openlijk afvroeg: *Why can't we just be American. We're born and raised in Texas. We don't even want to be Mexican, Mexican American or Hispanic. Society changes who we are.* Het probleem wat deze vrouw benoemt, bewijst *the paradox of multiculturalism* (Eriksen 2002: 145). Mexicaanse-Amerikanen krijgen de ruimte om anders, maar niet om gelijk, te zijn. Ze blijven Hispanics. De positie van Mexicaanse-Amerikanen op nationaal (negatief) en lokaal (positief) niveau vormt de structurele beperking die vormgeeft aan hun betekenis van etniciteit.

Het nationale gevoel van *non-belonging* heeft bij Mexicaanse-Amerikanen in San Antonio een omslag in de betekenis van Mexicaan zijn teweeg gebracht. Biculturaliteit wordt lokaal ingezet als (financiële) *empowerment*, een onderscheidingsmechanisme. Biculturaliteit kan helpen om fysiek op te vallen in de massa of meer geld te verdienen op de arbeidsmarkt. Dertiger Sandra ‘*Pocha*’ Pena Sarmiento gebruikt haar biculturaliteit om zich creatief te onderscheiden. Ik ontmoet haar tijdens jaarlijkse Vredesmarkt van het Esperanza Center waar zij handgemaakte kussentjes verkoopt met afbeeldingen uit de Mexicaanse revolutie en Amerikaanse popcultuur. Ze noemt het *Pocharte*. *Pocha* is een denigrerende term die door Mexicanen wordt gebruikt om te verwijzen naar veramerikaniseerde Mexicaanse-Amerikaanse jongeren. Het betekent letterlijk ‘rottend fruit’. Sandra maakte er haar geuzennaam van. *Pochismo* [etnische vermenging] *is the next big thing*, voorspelde zij in een interview (*OCWeekly*, 14 augustus 2003). *It's that gray area of mutability where amazing things happen, and that's what being a pocho is about. You put things that don't belong*

---

²¹ Zo vroeg een Anglo-Amerikaanse onderzoeker, werkzaam voor het *Institute of Texan Cultures* in San Antonio, mij eens: *What do you call someone who speaks two languages? Bilingual. What do you call someone who speaks three languages? Trilingual. What do you call someone who speaks one language? American.* De kern van deze grap? Biculturaliteit is een *positieve* eigenschap, waarmee je je onderscheidt van veel Anglo-Amerikanen.

together, they create something new. The world is becoming pocha and I want to get everyone accustomed to that.

De biculturele etniciteit gaat, in tegenstelling tot het stedelijke beleid van *difference multiculturalism* en de vercommercialisering van de Mexicaanse cultuur binnen San Antonio, bewust niet uit van eenduidige identiteiten, heldere grenzen of een zuivere cultuur (Turner 1993: 114). Mexicaanse-Amerikanen weigeren in een hokje geplaatst te worden en onderhandelen over de betekenis en de situationele legitimiteit van etnische grenzen. Biculturaliteit helpt hen niet alleen bronnen veilig te stellen, het instrumentalistische perspectief, maar voorziet ook in de psychologische behoefte aan *belongingness* (Eriksen 2002: 54, 145). Zij willen niet behoren tot Mexicanen, ze mogen niet behoren tot Amerikanen en kiezen er dus voor om behoren tot de Mexicaanse-Amerikanen. De betekenis van etniciteit in San Antonio is dus de uitkomst van structuur en *agency* (Giddens 1979).

2.4 Structuur & Agency

In dit hoofdstuk is de betekenis van etniciteit voor Mexicaanse-Amerikanen besproken in het licht van de context: San Antonio. Deze betekenis blijkt de uitkomst van structurele beperkingen en keuze en is instrumentalistisch en essentialistisch van aard.

De betekenis van etniciteit wordt gevormd door structurele beperkingen op nationaal niveau ('raciale' hiërarchie, immigratiedebat) en lokaal niveau (stedelijk discours van *difference multiculturalism*). Deze beperkingen zorgen ervoor dat Mexicaanse-Amerikanen geen Amerikanen mogen zijn en geen Mexicanen willen zijn. Uit het nationale gevoel van *non-belonging* is op lokaal niveau echter een omslag ontstaan in de betekenis van Mexicaan-zijn. Mexicaanse-Amerikanen kiezen er hier voor hun biculturaliteit te benadrukken. Deze etniciteit geeft hun het gevoel ergens bij te horen, maar dient ook als financiële strategie op de arbeidsmarkt. De lokale verschillen in klasse creëren behoefte hieraan. De biculturele etniciteit gaat, in tegenstelling tot het verschil multiculturalisme en de vercommercialisering, bewust niet uit van eenduidige identiteiten, heldere grenzen of een zuivere cultuur. Vanuit deze aanname van culturele vermenging volgt, zo zullen we in hoofdstuk vier zien, dat interetnisch daten niet als aanval op zuiverheid wordt ervaren en ook niet iets is wat moet worden voorkomen.

Noties van 'ras' zijn cruciaal in het begrijpen van etniciteit in Amerika. Enerzijds wordt huidskleur beschouwd als iets wat in je zit. Het beïnvloedt daarom culturele identiteit. Anderzijds wordt 'ras' ook opgelegd en beperken 'raciale' grenzen de volledige aanpassing van Mexicaanse-Amerikanen aan de Amerikaanse cultuur, evenals de sociale integratie tussen

verschillende etnische groepen onderling. ‘Ras’ zal daarom ook een rol spelen in de houding en praktijk van interetnisch daten (hoofdstuk vier en vijf). Niet alle ‘raciale’ grenzen zijn echter even sterk en dus zal interetnisch daten slechts in bepaalde gevallen een bedreiging vormen.

In hoofdstuk één is gesteld dat de vrouw met haar gedrag de grenzen van het etnische collectief symboliseert. Zij draagt de *burden of representation* (Yuval- Davis 1997: 23,45). Maar wat betekenen deze aannames nog nu het etnische collectief bicultureel is? In het volgende hoofdstuk bespreek ik de betekenis die gender anno 2008 voor Mexicaanse-Amerikanen heeft.

3. Cut the Chains

Het is zondag zestien september 2007. Ik ben uitgenodigd voor het doopfeest van Maximiliano, een keizerlijke naam voor een elf maanden oude baby. Het jongetje is uitgedost in een lange crème witte jurk met kanten randjes en lintjes. Oma, een olijke *big momma*, oogst veel lof met haar creatie. De jonge moeder, een slanke dame in elegant wit jurkje met bruine krullen, vuurrode lippen en hoge pumps, onderhoudt de gasten die aan houten picknicktafels onder een dak van bladeren zitten. Ondertussen ravotten de jongens, doen de oudere meisjes handjeklap en worden sissende lappen vlees op een robuuste zwarte barbecue geworpen. Het doopfeest blijkt een intieme familie aangelegenheid waarbij eten een sociaal bindmiddel vormt. Er zijn drie tafels gevuld met taco's, fajitas, tortillas, bonen en aardappelsalade. Pronkstuk is de opengewerkte watermeloen waaruit tequila wordt geserveerd. Na anderhalf uur wordt de kleine 'Max' geïntroduceerd met het Mexicaanse ritueel van de piñata. Op de arm van één van zijn tantes mag de forse peuter slaan naar een fel gekleurde papier-maché bal met zeven punten, een vorm die volgens de Mexicaanse katholieke traditie symbool zou staan voor de duivel en de zeven zonden. De zoete inhoud staat voor de zegeningen die je toekomen als je de 'duivel' geblinddoekt, dat wil zeggen met blind vertrouwen op God, verslaat. Het ritueel zelf gaat volgens Alejandro, mijn twintigjarige tafelgenoot uit Monterrey, driehonderd jaar terug en komt van de Indianen. Zij maakten een mand van klei en vulden deze met fruit, als ware het de baarmoeder van een vrouw *full with frutas*. De piñata verheerlijkte dus de rol van vrouwen als moeders. Terwijl de familie zich ter aanmoediging in een kring om het schouwspel vergaart, worden de overige twintig kinderen één voor één geblinddoekt en krijgen de stok in hun handen. Behalve leeftijd, blijkt nog een ander criteria belangrijk in de bepaling van de volgorde. Terwijl enkele jongens in hun jeugdige opwinding voordringen, hoor ik één van de moeders hen namelijk vermanen: *No, no, you stand back boys. Let the girls go first. You are much too strong. You will break it.* Het ritueel van de piñata socialiseert kinderen niet alleen op jonge leeftijd als leden van de etnische groep, het leert hen ook op subtiele wijze een genderidentiteit aan. Hierbij worden jongens verwacht sterk te zijn en meisjes zwak.

Genderrelaties zijn centraal aan de identiteit van leden en de grenzen van het etnische collectief. De meeste culturen kennen specifieke codes en regels die definiëren wat een 'goede' man en vrouw is. Deze regels of verwachtingen worden in San Antonio bijvoorbeeld op subtiele wijze verwoord tijdens het piñata ritueel. Op deze manier reguleren veel (patriarchale) culturen dat mannen de controle hebben over vrouwen en in staat zijn praktijken, belangen en overtuigingen van de groep te bepalen (Okin 1999: 12-13). Er wordt hiërarchie aangebracht. Zodoende zijn het ook vooral vrouwen die met hun gepast gedrag en kleding de lijn belichamen die de grenzen van het etnische collectief symboliseren (Yuval-Davis 1997: 39, 45). Zij zijn de *symbolic border guards* (Armstrong 1982, in Yuval-Davis 1997: 23). Etniciteit en gender versterken elkaar. Om een genuanceerd beeld te krijgen van het interetnische dategedrag van Mexicaans-Amerikanen is het dus belangrijk ook meer inzicht te krijgen in de betekenis die zij geven aan mannelijkheid en vrouwelijkheid. Het

onderscheid tussen mannen en vrouwen wordt geconstrueerd en uitgedrukt op symbolisch, individueel en structureel niveau. Het uit zich vrijwel overal in gedragsregels, kleding en karakter (Hagemann-White 1984; Harding 1986; Wekker 2005). Deze geconstrueerde hegemonische rollen zijn moeilijk te identificeren, omdat ze intuïtief worden, normaal voelen en dagelijks worden herhaald. Afwijkend gedrag of invloeden van buitenaf kunnen de gender orde in onbalans brengen en zo tot verandering leiden (Nagel 2003: 52-53).

In dit hoofdstuk behandel ik eerst de culturele betekenissen die Mexicaanse-Amerikanen in San Antonio geven aan mannelijkheid en vrouwelijkheid. Wat ‘zijn’ mannen en vrouwen? Ook kijk ik welk gedrag van mannen en vrouwen wordt verwacht. Wat ‘doen’ zij? In de tweede paragraaf praat ik over de aanwezigheid van alternatieven en de ruimte die jongeren zelf creëren om hun eigen gender identiteit te bepalen. Als laatste komt de verwevenheid van gender en etniciteit aanbod. Hierin wordt duidelijk welke rol de vrouw als veronderstelde poortwachter speelt binnen het etnische collectief.

3.1 ‘Being the pole of stability for the table’

Binnen het Mexicaanse-Amerikaanse discours over de betekenis van mannelijkheid en vrouwelijkheid in San Antonio, staan drie dichotomieën centraal: actief-passief, leidend-volgend, sterk-zwak. Genderverwachtingen worden ingegeven door de Mexicaanse, Amerikaanse en barrio cultuur. Culturele noties over vrouwelijkheid en mannelijkheid zijn met deze drie ‘draden’ tot een *web of meaning* ‘verknoopt’ (Steenbeek 1995: 42). Met barrio cultuur bedoel ik een subcultuur die gekenmerkt wordt door armoede, drugs, criminaliteit, bendes en tienerzwangerschap. Deze invloeden samen maken dat cultureel geconstrueerde genderrollen niet statisch zijn, maar elementen van zowel traditie als transitie bevatten.

Growing up Hispanic, you have to be macho, legt de achttienjarige Aaron Rodriguez me tijdens de wekelijkse jeugdavond van de kerk uit. Aaron groeide, net als veel jongens in de Westside, op zonder vaderfiguur²². Zijn mannelijkheid werd gevormd door *the hood*, dat wil zeggen het discours van de straat, de bende waar hij van zijn dertiende tot zijn zestiende deel van uitmaakte.

---

²² Ruim 28% van de families met kinderen onder de achttien jaar in de Westside is een *female headed household*. Van deze huishoudens leeft 46% onder de armoedegrens (Bexar County Community Health Collaborative 2006).

When you are macho, you are the top dog, no one can touch you, you don't take bull from no one, you are the alpha males, the leader of the pack, you make your own decisions. It's also respect, you get respect from your homies. Sometimes, they can look at you as weak, just talk. When you proof it, you get more respect. How can you proof respect? It's messed up: sometimes by getting laid, pulling more numbers than your homies, getting more girls, having more money, being better in sports. Big part of being macho is having money. Money is power. Basically, it's competition. It's the intimidation factor. You can't show that you are weak. If you start acting like a girl, if you start backing down, showing emotions, crying, whining, that is being a girl and you loose respect like that. The guy has a reputation to hold as you being the man.

De verwachtingen en classificaties die Aaron hier benoemt, geven input aan de ontwikkeling van een genderidentiteit. De culturele verwachting van *machismo* is verweven met de subcultuur van de barrio. Mannelijkheid betekent in deze macho cultuur: superioriteit (in sport), leiderschap (financieel), kracht (geen emoties tonen) en jezelf bewijzen (seksueel). Je maagdelijkheid verliezen scheidt de jongens van de mannen. De eerste vriendin of eerste keer seks zijn daarom hoogtepunten in het jonge mannenleven. Je verdient er *streetrespectability* mee. Respect heeft voor ouders echter een andere betekenis. Van zonen wordt verwacht dat zij respect tonen voor anderen, in het bijzonder de meisjes uit de eigen familie en etnische gemeenschap. Een goede jongen raakt meisjes niet op ongepaste manieren aan, jaagt niet alleen seks na en is loyaal richting zijn vriendin. Een goede zoon draagt bovendien de familienaam positief uit, gebruikt geen drugs, werkt hard en toont verantwoordelijkheid voor zijn familie (en later zijn gezin). Als man ben je *the pole of stability for the table*, verduidelijkt Damian Hernandez, een 26-jarige sympathieke middelbare schooldocent. *The table is life in general that is being put on top of you*. De man is dus het letterlijke en figuurlijke middelpunt. Vanuit dit machtsverschil volgt dat hij nog altijd wordt gezien als de voornaamste *provider*. Hij behoort financieel voor zijn gezin te zorgen.

De betekenis van mannelijkheid is zowel het resultaat van een socioculturele, als een historische constructie. Het is context gebonden (Yuval-Davis 1997: 6, 10-11). Dit blijkt als Aaron, nu middenklasse en woonachtig in het zuidwesten van de stad, zegt: *People are always oppressing us. You are the underdog and you have to proof to yourself that you can do it. We have a lot of pride and courage, we never stay down*. Zijn mannelijkheid houdt verband met zijn (gevoelde) positie in de samenleving. Gender is ook een relationeel begrip²³ (Steenbeek 1995: 6; Butler 1990: 10). Mannelijkheid wordt in de sociale constructie hiervan

---

²³ *Talking about women without talking about men, is like clapping hands with one hand only* (Cohen, geciteerd in Yuval-Davis 1997: 1).

afgezet tegen vrouwelijkheid (*if you start acting like a girl, if you start crying, you loose respect*). In tegenstelling tot mannen, wordt van vrouwen dan ook verwacht dat zij (seksueel) passief, volgend en zwak zijn.

La Virgen de Guadalupe: maagd en moeder.

Op een zonnige zaterdag namiddag in januari slenter ik, geflankeerd door Georgia en haar dochters Helena (20) en Sofia (17), door een overdekt winkelcentrum. Georgia, een robuuste boerin in jeans en houthakkersblouse met weerbarstig lang golvend grijs haar, stoot me fluisterend aan en kijkt daarbij in de richting van een slanke jonge vrouw met een groen strapless topje. Het vlees drilt van boven met haar passen mee. *That's a definite no-no*, zegt ze afkeurend. *It looks trashy, not proper. I don't want no low cut shirts or buttcheaks hanging out*. Deze uitdagende kledingstijl levert meisjes namelijk al snel het label *hootchie momma* op, wat duidt op een meisje dat seksueel promiscue wordt verondersteld op basis van haar kleding, gedrag of aantal partners. *I don't want them [haar dochters] to attract attention from guys that way. I want them to get attention from what is above*, wijzend naar haar hoofd. *They are young. I don't want somebody picking them up for their looks*.

Een goede Mexicaanse-Amerikaanse vrouw is maagd en moeder tegelijk. Als moeder krijgt de gehuwde vrouw door haar biologische capaciteit als *giver of life* kracht toegeschreven. Als maagd staat het ongehuwde meisje door deze capaciteit bloot aan de 'natuurlijke' seksuele behoeftes van de man. Dit maakt meisjes kwetsbaar en zwak. Ze kan immers zwanger raken. Meisjes moeten daarom tegen mannen beschermd worden met (kleding)regels. Meisjes worden niet alleen verwacht respect te hebben voor anderen, maar ook voor zichzelf en hun lichaam. Een goed meisje bewaart haar maagdelijkheid tot het huwelijk, kleedt zich niet te bloot, draagt niet teveel make-up, gedraagt zich niet te flirterig, slentert niet rond op straat, jaagt geen jongens na en gebruikt geen sigaretten, drugs of alcohol. Een meisje dat de grenzen op zoekt, zoals de jonge vrouw in het groen, trekt teveel aandacht naar zich toe, neemt een (seksueel) actieve rol aan en roept daarmee negatieve dingen (gevaar, slecht imago) over zich uit.

De ambiguïteit in de betekenis van vrouwelijkheid komt voort uit het katholieke icoon van vrouwelijke puurheid en passiviteit: *La Virgen de Guadalupe* (Rodriguez 1994: 79). Het katholicisme komt, net als machismo, voort uit de Mexicaanse kant van de biculturele identiteit en vormt de eerste 'draad' waarmee betekenis wordt gegeven aan mannelijkheid en vrouwelijkheid. De Virgen vertegenwoordigt het symbolische niveau waarop gender wordt geconstrueerd. Zij geeft vrouwen het goede voorbeeld van bescheidenheid (in kleding en

gedrag), toewijding en gehoorzaamheid (aan ouders en God). Haar boodschap blijft niet binnen de muren van de kerk. Rondom Avenida Guadalupe zijn er talloze verwijzingen naar de Virgen. Zo is er Guadelupita's Café, Guadalupe Theater en zelfs een twaalf meter hoge *veladora* met een mozaïek versie van een inheemse Virgen. De Maagd is zodanig verweven met het dagelijkse (culturele) leven van Mexicaanse-Amerikanen dat zelfs de lokale H-E-B supermarktketen een paginagrote afbeelding van Haar publiceert ter herdenking van *El Dia de la Virgen de Guadalupe* op twaalf december (*La Prensa*, 9 december 2007).

Vrouwen zijn binnen het Mexicaanse-Amerikaanse discours over gender dus (seksueel) passief, volgend en zwak, mannen actief, leidend en sterk. De realiteit heeft de culturele verwachting echter ingehaald²⁴. Verschillen tussen mannen en vrouwen zijn dan ook sociale constructies (gender) en hebben geen vaststaande biologische realiteit (sekse). Onder invloed van biculturaliteit zijn betekenissen van mannelijkheid en vrouwelijkheid aan het veranderen.

Work smarter, not harder, is één van Georgia's gevleugelde uitspraken. Ze maakt lange dagen en nachten in de Toyota fabriek. *That's where I slave myself*, verzucht ze met rooddoorlopen, glazige ogen van de moeheid. Helena, Sofia en Benjamin (12) leren voor zichzelf te zorgen. De jongste helpt zijn moeder bij het wassen van kleding en de meiden leerden van hun moeder, vissen, lassen en houtbewerken. Studeren speelt een belangrijke rol in hun zelfstandigheid. Georgia: *I want them to see there is a world out there and that they can do anything. In the Hispanic community we tend to keep our children close so they can help you out. Especially the girls, since they are the homemakers, they can get pregnant. Me and my husband, we push them to go.* Onlangs vertrok Helena naar *Notre Dame University*, ruim tweeduizend kilometer en negentien uur rijden verderop, in Indiana. Ze droomt ervan *FBI profiler* te worden. Voor Sofia lonkt het uitzicht van deze onafhankelijkheid. Zelfs een taco eten met vriendinnen tegenover school jaagt haar moeder angst aan. Het blijft immers een

---

²⁴ Zo leeft 25% van de gezinnen in de Westside, met kinderen onder achttien jaar, onder de officiële armoede grens van \$ 20.000 per jaar. Vrouwen moeten dus in bijna een kwart van de gezinnen werken om financieel rond te komen. Mannen zijn dus niet (langer) de voornaamste verdieners (Bexar Community Health Collaborative 2006).

‘enge wereld’ waarin zij haar dochters vrij laat. *I plan to get outside of San Antonio, even outside of Texas, where she can’t control everything I do*, zegt Sofia beslist, doch zonder wrok.

Discours van onderwijs

Het verhaal van de Herrera’s laat zien dat het Mexicaanse discours over vrouwelijkheid, geïnspireerd door katholicisme, vergezeld gaat van een (nieuw) Amerikaanse discours van onderwijs. Dit discours komt voort uit de Amerikaanse kant van de biculturele identiteit en vormt de tweede ‘draad’ die genderverwachtingen beïnvloedt. Meisjes vormen steeds vaker het boegbeeld van de wervingscampagnes van lokale universiteiten. In de herfst van 2008 staat in San Antonio zelfs de opening van een *Young Women’s Leadership Academy* gepland, bedoelt voor de minderheden en armen (*Conexión*, 27 december 2007). De focus ligt binnen deze *same-sex school* op wetenschap, technologie en wiskunde, met een nadruk op leiderschap. Meisjes worden er aangezet tot trots, zelfvertrouwen en onafhankelijkheid. Je hebt in deze samenleving als Mexicaan maar twee keuzes, legde een 24-jarige jongeman mij uit. Je moet een sterke rug óf een ‘sterk’ hoofd hebben. Het bewustzijn van de historische strijd tegen onderdrukking, maar ook de eigen (lage) klasse positie maakt dat ouders onderwijs zijn gaan zien als dé oplossing om te komen tot status, respect en een financieel comfortabel(er) leven in Amerika. Dit geldt voor mannen en vrouwen, maar biedt vooral vrouwen een mogelijkheid tot het oprekken van hun genderidentiteit.

Onderwijs draagt vrouwen over de drempel van ‘het huis’ wat traditioneel gezien het domein is van de vrouw, net als de straat het domein is van de man (Steenbeek 1995: 52). Steenbeek schrijft in *Vrouwen op de drempel* dat de drempel van het huis goede vrouwen van slechte vrouwen scheidt en echtgenoten/zonen van machos. In San Antonio zijn beide niet (langer) het geval. Een 26-jarige jongeman, die zichzelf *new generation hispanic* noemt, beargumenteert zelfs dat onderwijs zijn cultuur sterker maakt. Er zijn nu immers sterke onafhankelijke vrouwen die tradities (lees: *family values*) in ere houden, zo meent hij. Uit zijn houding blijkt dat vrouwen nog altijd de familie moraal vertegenwoordigen, maar hiervoor niet meer aan huis gebonden zijn. Meer nog dan Sofia of Helena, moeten meisjes uit de Westside, waar een sterkere *sense of family* heerst, een strijd leveren om over de drempel te geraken. Zij worden nog blootgesteld aan traditionele normen en waarden. Zo bevond ik mijzelf vaak letterlijk en figuurlijk in een overgangsmoment als ik, in de schemer van de avond, maar soms ook op een kraakheldere dag, noodgedwongen stond te wachten bij een

bushalte aan de Guadelupe straat. Drie maal in één week kreeg ik van voorbijgangers te horen: *Are you here by yourself? Be careful. You are precious.*

Onderwijs verstoort het hegemonische Mexicaanse gendersysteem (cf. Nagel 2003: 53). Gender *performance* en *performativity* zorgen samen namelijk voor stabiliteit of verandering. De bewuste constructie van vrouwen als leiders (*performance*) brengt het traditionele gendersysteem aan het wankelen. Toch vindt onafhankelijkheid nog altijd plaats binnen een nieuw frame van verwachtingen. Je mag ambitieus zijn, als je familie en partner maar je eerste prioriteit blijven. Zo drukte Georgia haar oudste bij vertrek op het hart: *stay humble. Don't be like other girls, saying: I'm educated, I don't want to wash dishes.* Er is dus nog spanning²⁵ tussen *performance* (onafhankelijkheid) en *performativity* (de onbewuste verwachting van zwakte en passiviteit). Pas op het moment dat ook het onbewuste niveau problematisch wordt, vindt sociale verandering plaats (Nagel 2003: 53). Ook dit zie je gebeuren onder de jongeren van nu.

3.2 'Take no shit from no man'

De barrio vormt de derde 'draad' waarmee noties van mannelijkheid en vrouwelijkheid voor Mexicaanse-Amerikanen tot een *web of meaning* zijn 'verknoopt' (Steenbeek 1995: 42). De barrio en biculturele positie verschaffen Mexicaanse-Amerikanen jongeren alternatieven op de eerdergenoemde culturele verwachtingen. Jongeren kunnen weliswaar niet de 'webben' kiezen waarin zij worden geboren, maar hun *agency* bestaat eruit die narratieven van groepsidentiteit, gender en familiestructuur te kiezen, waarmee zij zich identificeren. Als *agents* bewerken jongeren verschillende discoursen, bevestigen zij scripts, maken gebruik van interpretaties die overeenstemmen met hun praktijk of passen de praktijk aan om deze overeen te stemmen met de standaard (Benhabib 2002: 15; Villareal 1994: 26). Hierdoor creëren zij ruimte om hun eigen genderidentiteit te bepalen. Juist dit individuele niveau van genderconstructie zorgt voor transitie in genderrollen en speelt in de volgende hoofdstukken een belangrijke rol in de houding en praktijk van interetnisch daten. Vivian's identiteit als vrouw werd gevormd op de momenten dat haar moeder op haar zwakst was.

---

²⁵ Deze spanning is ook de reden dat 50% van de Latino studenten *parttime* studeren om te kunnen voldoen aan familie verantwoordelijkheden en de noodzaak voor extra inkomen (*Conexión*, 3 januari 2008).

Vivian Rosales: *Take no shit from no man*

This particular incident always stays in my mind, because it was horrible. I was probably five. It was my birthday, a few days before Halloween. My dad came home drunk. Somehow he made a comment that the witch cake looked like my mother. It became an argument. I was sent to my room. I just remember opening the door for my mother, because my father had been beating her up, undressed her and thrown her outside. She came into my room and would say: let me do Madonna hair [touperen]. She said things like: what do you want to be when you grow up? You want to be a pilot? You want to be a nurse? She would name different careers, different titles. She was trying to ...I don't know...maybe be positive or maybe she was trying to create something else in her head. She would always manage to throw in: make sure that you become strong. Her words exactly were: take no shit from no man. My mom, first generation, was very sheltered. She doesn't know how to express herself. The only way of defending herself is telling me what to do with my life. At seventeen, I understood what she truly meant by that: be your own person, developed my own ideas, establish yourself! I understand treating people with respect, especially in a relationship, being open, being able to express yourself in whatever way, whether it's sexually, expecting to be treated equally as a human being, not as an object. Being a (Mexican) woman is being able to express yourself; it's very powerful. A lot of my friends want to be strong women and independent, but their past and upbringing keeps them from becoming that.

De traumatische ervaringen met huiselijk geweld en gebroken gezinnen in de barrio zet moeders en jonge meiden aan tot het nastreven van onafhankelijkheid en een eigen identiteit. Ouders vormen vaak de negatieve rolmodellen die aanzet geven tot deze transitie in genderrollen tussen de generaties. Vivian geeft als *agent* nieuwe interpretaties aan oude Mexicaanse verwachtingen van vrouwelijkheid. Zelfrespect betekent voor haar bijvoorbeeld niet alleen respect voor je lichaam, maar ook respect voor je gevoelens en daarmee dus open (seksuele) communicatie en gelijkheid. Het uiten van gevoelens betekent niet langer een zwakte, maar juist een kracht. Relaties en partners zullen door deze transitie ook aan nieuwe eisen moeten voldoen. Socialisatie en acculturalisatie bepalen niet langer het levensverhaal van een individu, merkt Benhabib (2002: 14) terecht op. Ondanks je opvoeding en je culturele achtergrond, heb je als individu de mogelijkheid nieuw gedrag te initiëren. Als *agent* weeft ook Vivian de verschillende conflicterende narratieven van gender (haar moeders opvoeding, de Mexicaanse en Amerikaanse cultuur, haar woonomgeving), samen tot een uniek levensverhaal en vormt daaruit een identiteit die het beste bij haar past.

Mexicaanse-Amerikanen kunnen als etnische anomalieën kiezen uit het Mexicaanse en Amerikaanse narratief van gender. Onder invloed van hun biculturaliteit, verlangen steeds meer vrouwen ernaar los te breken uit rigide Mexicaanse concepten van gender. Dit geldt ook voor de zestienjarige Dahlia.

Dahlia Muñoz: Cut the Chains

I have seen the possibilities that are out there. I saw the crazy way he [Desiree's vader] was and the more modern way I was and realised: why do I put up with that? I just want to go out and go to college. I want to be the first woman to win best director award. It seems so close. I know who I am. I love to read. I love to paint. I love wearing jeans and boots. I love my curly crazy hair. I'm totally comfortable with everything I do. But I was still living in a world where I'm not in control. Picking my clothes, picking my books, picking my movie, that was all the control I had. The dark room was suffocating the light. The dark room is basically a life without control and the ray of light is the fact that I could be independent and successful. Six month ago I had another huge argument, it's personal. The silent treatment just wasn't enough to make me happy. I left. I wanted to do something different and say 'this is me', you know? I wanted to like, cut the chains or something. For centuries women have been underneath men's feet. You are equal! He's a guy, you're a woman, you're equal, big deal. So, I cut it short, like a Meg Ryan short. He saw my hair and looked pissed, but what was he going to do: pull the length back out? Besides, I look good with short hair, it fits my personality better; Funky, spontaneous, artsy and girly.

Dahlia identificeert zich met het Amerikaanse ideaal van zelfontplooiing die zij als *more modern* beschouwt. Zij past letterlijk de praktijk (het haar) aan, om deze overeen te stemmen met haar nieuw verkozen Amerikaanse standaard van onafhankelijkheid en creëert zo ruimte om haar eigen identiteit, los van de Mexicaanse verwachtingen van haar vader, te bepalen.

3.3 Vrouwen als poortwachters?

Yuval-Davis (1997: 45) stelt dat vrouwen de *burden of representation* dragen. Zij belichamen met hun gepast gedrag de lijn die de grenzen van de etnische groep symboliseert. Zij zijn dragers van traditie en eer van een gemeenschap en, in hun biologische capaciteit als moeder, ook de voortzetters daarvan. Hun seksuele en reproductieve rol vormt daarom de centrale focus van veel culturele betekenissen van vrouwelijkheid. Overtreding van de genderrol schaadt de eer van de etnische groep en dus dient het seksuele gedrag van vrouwen onder controle gehouden te worden (ibid.: 45, 116; Nagel 2003: 56). Biculturaliteit, zo hebben we gezien, schept bij ouders echter nieuwe verwachtingen van dochters en biedt meisjes alternatieven op traditionele genderverwachtingen. Hierdoor rijst de vraag: zijn zij nog wel de poortwachters van hun etnische gemeenschap en zo ja, hoe vertegenwoordigen zij deze groep?

Er zijn signalen dat Mexicaanse-Amerikaanse vrouwen in San Antonio nog altijd, meer dan mannen, de *burden of representation* dragen in uitingen van *food, family en traditions*. Deze last komt het beste tot uiting in de viering van de cultureel en religieus geconstrueerde

traditie van *Quince Años*²⁶ die de overgang van meisje naar jonge, maagdelijke Mexicaanse vrouw symboliseert. De mannelijke versie van dit ritueel ontbreekt. De viering in San Antonio verandert echter en dit is een weerspiegeling van hoe ook de *burden* verandert. Tevens zijn er signalen dat vrouwen de last steeds vaker gaan delen met mannen.

Quince Años

Isamari zit in een wolk van helder wit tule. Het is zaterdag twaalf januari 2008; haar grote dag. Vandaag komt er officieel een einde aan haar kindertijd en wordt zij als jonge vrouw aan haar (kerk) gemeenschap gepresenteerd. Vandaag bedanken haar ouders God voor haar leven dusver en *the gift of life* die zij met haar vruchtbaarheid vertegenwoordigt, een ‘cadeau’ dat pas bij haar huwelijk mag worden ‘uitgepakt’. Isamari’s lange donkere krullen dwarrelen over haar vijftienjarige ronde boezem, keurig verscholen achter een hooggesloten maagdelijke witte jurk van glanzend satijn. Haar blote schouders zijn bedekt door een wijd uitlopende witte cape. Op haar hoofd prijkt een bescheiden, stoffen diadeem dat later tijdens een kroningsceremonie wordt vervangen door een blinkende tiara van bergkristal en een scepter. Isamari is vandaag een prinsesje in God’s ogen. De tiara symboliseert haar overwinning van de kindertijd en haar capaciteit de uitdagingen op haar pad aan te kunnen. De scepter staat voor de verantwoordelijkheid die zij als jonge vrouw voor haar leven krijgt. Nu zij klaar is om haar plek als vrouw in de samenleving in te nemen, wordt van haar verwacht dat zij het geloof en de relatie met God, familie en de gemeenschap verder ontwikkelt. In haar religieuze toewijding en gehoorzaamheid dient Isamari als moreel rolmodel voor haar gemeenschap. Zij spreekt daarom een gebed van toewijding uit²⁷. Als het geklap door de kerkgangers is bedaard, hangt moeder Laura een medaillon van de Virgen de Guadalupe om haar nek. *I love you. Remember to always be a good girl*, fluistert ze in haar dochters oor. Daarna ontvangt deze van haar peetouders een bijbel en rozenkrans.

Ouders en priesters benadrukken steeds vaker het religieuze aspect van *Quince Años* en onderdrukken het seksuele aspect. In de beschrijvingen van het evenement wordt maagdelijkheid niet expliciet (meer) genoemd. Zo doet priester William Collins, voorganger van *The church of Immaculate Conception* en beschermer van de morele gemeenschap *par excellence*, de volgende opmerkelijke uitspraak.

---

²⁶ Letterlijk: vijftien jaar.

²⁷ Isamari’s gebed, met de titel *I present my life to you*, gaat als volgt: I promise to serve God/ Reject Sin/ Reject the glamour of evil/ Reject Satan/ I believe in God/ I believe in Jesus Christ/ I believe in the Holy Spirit/ God our Father, thank You for the gift of life/ Gift of family and community/ Gift of faith/ I honour you, mother of Jesus, as you guide my steps as I’m modelled in the image of God.

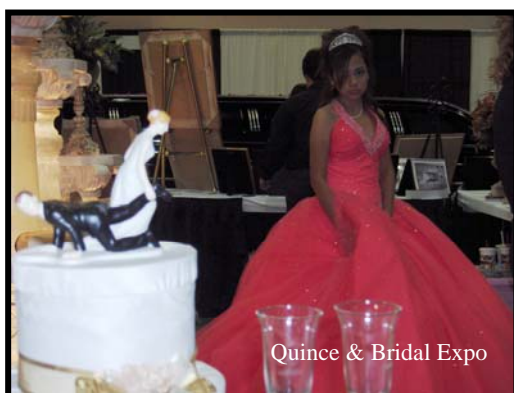
It [maagdelijkheid] is an expectation from the parents, but it's not said in the blessing. It's not something that I feel is appropriate to ask. I don't think I'd have much influence on them. We have to face reality and what we come across. I see a lot of pregnancy of young girls. My first word when I hear a girl is pregnant is congratulations, even if she is not married. I wouldn't penalize any girl on being pregnant. I would perform a Quince Años for a girl who is pregnant. There are many things that the bible teaches that people don't go by.

Vergeleken met Mexicaanse-Amerikaanse vieringen in Chicago, zoals beschreven door antropologe Karen Mary Dávalos²⁸, voelt de katholieke kerk in San Antonio zich, onder invloed van de realiteit van tienerzwangerschappen, niet langer geroepen om meisjes te wijzen op hun maagdelijkheid. Dit is een opvallende ontwikkeling, ook in vergelijking tot vieringen in Mexico. In de Mexicaanse cultuur, schrijft Gerdien Steenbeek (2003), schildert het discours van *honour* (eer), de vrouw af als wezen dat vanwege haar seksualiteit constant in gevaar is en zodoende moet worden beschermd. Het ritueel van Quince Años zou niet alleen de integriteit van het vrouwelijke lichaam, maar ook de eer, status en macht van de familie en gemeenschap beschermen. Binnen de Mexicaanse-Amerikaanse gemeenschap in San Antonio wordt wel gepraat over de seksualiteit van vrouwen middels een discours van eer, maar het is geen gedrag dat men via het opleggen van *shame* (schaamte) denkt te kunnen beteugelen. *I would love for her* [dochter Jackie] *to stay a virgin*, benadrukt Ruth Riojas, één van Isamari's sponsors die mij uitnodigde voor het feest. *It would be an honour for her husband too*. Maar, vervolgt ze: *It's up to her to say yes or no. I have no control*.

Tot wanhoop van de kerken in San Antonio wordt de viering van Quince Años ook steeds meer tot een sociaal evenement gemaakt. *There is no respect for mass. They* [tieners] *don't know how to respond to the prayers*, klaagt priester Art Flores, voorganger van *San*

Juan de los Lajos. More effort is put in the party.

There is liquor at the party. It's clearly a reception for the adults, not the girl. It's starting to look like a wedding. Parents have come to me crying about \$ 30.000 debt. Cultuur wordt nog altijd gevierd als traditie, maar hierbij gaat het dus steeds vaker om het omhulsel (de lusten) en niet de religieuze inhoud (de lasten). Dit komt omdat

²⁸ Dávalos constateert in *La Quinceañera: Making Gender and Ethnic Identities* (1996) dat de viering van Quince Años voor de katholieke kerk in Chicago een instrument is om ouders te sturen in hun opvoeding ten aanzien van genderrollen, 'vrouwelijk' gedrag en seksualiteit (lees: maagdelijkheid).

het religieuze evenement wordt vermengd met de seculiere Amerikaanse versie *Sweet Sixteen*, uiting van de biculturaliteit etniciteit. Door deze vermenging worden de betekenissen van beide evenementen geherdefinieerd. *The only difference is the age really*, antwoordt Ruth als ik haar vraag naar het verschil tussen beide feesten, *the ceremony is the same. If people weren't able to do it at fifteen, they do it at the age of sixteen*. Culturele vermenging met de Anglo cultuur en culturele vervaging vindt dus plaats en wordt door ouders niet bestraft. Dit wordt (deels) ingegeven door het proces van *historical disconnection/individual reconnection*.

Historical disconnection/Individual reconnection

De rol van vrouwen als poortwachters van de etnische groep is minder belangrijk geworden. Dit komt omdat etniciteit steeds meer een individuele en steeds minder een gezinsaanleggenheid wordt. Dit gebeurt onder invloed van het proces van *historical disconnection/individual reconnection*, een term die ik zelf ontworpen heb. Het houdt in dat de betekenis van etniciteit afhankelijk is van de historische context waarin een persoon opgroeit. Zo groeiden de opa's en oma's van nu op in de roerige jaren zestig, een tijd dat het eten van een taco of het spreken van Spaans verboden was op school. Om een plekje in de samenleving en op de arbeidsmarkt te verwerven, ontkenden zij (publiekelijk althans) hun etniciteit en werden markers die etniciteit vormen (etnisch label, cultuur) nauwelijks meer doorgegeven aan de volgende generatie. Er vond *historical disconnection* plaats. De ouders van nu groeiden hierdoor Engelstalig op. Zij ontkenden hun Mexicaanse afkomst om te assimileren op de arbeidsmarkt, maar raakten nooit volledig ontworteld. Nu de politieke invloed van Hispanics groeit²⁹, de Spaanse taal een grotere rol is gaan spelen en er dus meer ruimte is voor cultuur, willen zij hun kinderen tweetalig opvoeden, maar kunnen dit niet. De tieners en twintigers van nu, gaan door de omslag ten aanzien van biculturaliteit, weer op zoek naar hun *roots*. Etniciteit lijkt dus vooral een individuele keuze en niet iets wat door het gezin wordt opgelegd. Binnen San Antonio vormt het (hoger) onderwijs een belangrijk instrument voor deze *individual reconnection*. Zo is het traditioneel Mexicaanse muziekgenre mariachi³⁰ als één van de drie keuzevakken opgenomen in het schoolcurriculum van middelbare scholen en universiteiten (Xochitl Perez, in Cantu & Najera-Ramirez 2002: 144-145).

---

²⁹ Etniciteit is in de postmoderne samenleving overal ter wereld steeds belangrijker geworden. Onder invloed van de verpreiding van globalisering worden culturele identiteiten, gebaseerd op gender, 'ras', taal, etniciteit en seksuele orientatie, steeds vaker ingezet om erkenning c.q. politieke rechten te verwerven (Benhabib 2002).

³⁰ Interessant is de opkomst van vrouwen binnen dit traditioneel mannelijke muziekgenre. Mariachi is voor vrouwen *transformative*, schrijft Perez (in Cantu & Najera-Ramirez 2002: 145-146, 158). Het biedt hen de kans om een identiteit te vormen buiten hun seksualiteit als moeder, verzorgen en seksuele partner om.

Ouders missen de Mexicaanse cultuur, maar geven zelf de aanzet tot culturele vervaging. Zo steken veel ouders hun geld liever in onderwijs, *a life time reward*, dan in een extravagant Quince Años feest, *a night time reward*. Zij realiseren zich namelijk dat de Amerikaanse cultuur veel noodzakelijker is. Zo vertelt Raúl Riojas (44):

I told Jackie how we used to live, how our culture is. I tell her that it was hard for mom to raise us on her own, while dad was a provider. I tell her that she needs to have an education, so that she not depends on her husband. In the end when she gets married, she can provide for her child. It goes back to our roots. Our parents couldn't afford to go to school, so my mom told me: *mi hijo*, try to go to school. It's important. That's why I try to pass this on to my children. This generation, thank God, we find ways for them to go to college.

Ouders willen niet dat hun kinderen dezelfde strijd moeten leveren als zij. Onderwijs is zodoende belangrijker dan in een mariachi band spelen, taco's eten of het spreken van Spaans, tradities die ouders vaak zelf al 'verloren' zijn. Daarom stimuleren zij vooral hun dochters om door te leren. Zonen weten 'immers' als providers al hoe zij succesvol moeten worden. Het zijn de meisjes die, hoewel middels een ander instrument, de Mexicaanse-Amerikaanse gemeenschap vertegenwoordigen. Zij doen dit niet meer (zozeer) via de integriteit van hun lichaam (maagdelijkheid), maar middels hun toewijding aan het geloof en de studie. Jongens spelen echter ook een rol in de grenzen van hun etnische groep. Zij worden namelijk, vaker dan meisjes, door hun omgeving bekritiseerd op hun aanpassing aan de dominante Amerikaanse (jeugd)cultuur.

Toenemend belang van de rol van mannen

In zijn ludieke stereotypen tackelende column *Ask a Mexican* behandelt Gustavo Arellano op een dag de volgende brief van een zestigjarige trotse Chicano (East Bay Express News, 17 januari 2007).

Dear Mexican. Why do young Chicanos keep imitating blacks? They dress like blacks, talk like blacks, listen to black music, and hang with blacks. Aren't they proud of their own culture? Why don't they embrace Hispanic ways and learn about Hispanic history?

De hiphop cultuur heeft een enorme aantrekkingskracht op jonge Mexicaanse-Amerikaanse mannen, omdat het hun positie als arbeidersklasse in de barrio beschrijft. Deze aantrekkingskracht baart ouders zorgen. De huidige generatie groeit bozer op, groeit op met rap, foetert de 38-jarige vader Carlos Saucedo.

There are videos about swollen body parts, pussies, cursing. If you stop and look at what they learn in the house, on the television, on the streets, it all amounts to the same. Just picture your own twelve year old watching rap and how it's glamorizing what life should be like. It's all about sex, money, cars, women. I'm trying to be the parent, but they are more stubborn, unthankful and more rude then back then. They talk back.

Respect voor vrouwen uit de eigen etnische gemeenschap (vooral de eigen familie) is een belangrijke verwachting in de Mexicaanse-Amerikaanse cultuur (De Paula et. al 1996, in Santana & Santana 2001: 14). De zwarte hiphop cultuur doet afbreuk aan dit respect, schaadt daarmee de eer van de etnische groep en leidt dus tot culturele vervaging. Jongens die zwarten 'imiteren', bedreigen ook de bruine middenpositie van Mexicaanse-Amerikanen in de 'raciale' hiërarchie. Mexicaanse-Amerikanen willen echter niet 'omlaag vallen'. Zodoende worden jongens aangesproken op hun aanpassing aan de zwarte cultuur en lijkt hun gepaste gedrag steeds vaker de grenzen van de etnische groep te moeten belichamen. Het is opvallend dat de witte Anglo cultuur niet wordt gehegeld. Dit heeft te maken met de hegemonische positie van de witte etniciteit (Wekker 2003: 12-13; 2007: 8). De Anglo is de gewenste en standaard cultuur voor Mexicaanse-Amerikanen.

Culturele vermenging en vervaging wordt dus niet altijd toegestaan. Het is afhankelijk van de 'raciale' groep waarmee vermenging plaatsvindt. Terwijl meisjes via onderwijs de 'poort' naar boven (naar witheid) moeten openen, moeten jongens in bedwang worden gehouden om niet naar beneden (naar zwartheid) te gaan. Opvallend genoeg zijn dus niet alleen vrouwen, maar ook mannen de poortwachters van hun etnische gemeenschap.

3.4 Traditie en Transitie

Mannen zijn binnen het culturele discours over gender (seksueel) actief, leidend en sterk, vrouwen passief, volgend en zwak. Deze classificaties, die voortkomen uit de Mexicaanse 'tak' van de biculturele identiteit, spelen in het volgende hoofdstuk een belangrijke rol in de houding van ouders ten opzichte van zonen en dochters die daten. Immers, op grond van de heersende genderconstructie kan worden verwacht dat jongens zich anders kunnen gedragen op het datevlak dan vrouwen. De discourses van katholicisme (vrouwelijkheid) en machismo (mannelijkheid) gaan echter vergezeld met een nieuw discours van onderwijs. Dit discours komt voort uit de Amerikaanse 'tak' van de biculturele identiteit. Amerikaanse invloeden zorgen ervoor dat de Mexicaanse-Amerikaanse collectieve identiteit elementen van individualiteit omvat, die de Mexicaanse identiteit minder kent. Deze invloeden brengen de traditionele sterk-zwak, actief-passief, leidend-volgend, sterk-zwak dichotomieën aan het

wankelen. Vanuit de Amerikaanse samenleving worden meisjes geïnspireerd tot hoger onderwijs en zelfontplooiing. Vanuit hun ervaringen met huiselijk geweld in de barrio, worden zij aangezet tot onafhankelijkheid. Deze ontwikkelingen spelen in de volgende hoofdstukken een rol in zowel de houding van ouders, als het gedrag van jongeren ten aanzien van (interetnisch) daten. Als *agents* mengen meisjes de Mexicaanse verwachtingen vanuit traditie met hun Amerikaanse verlangen naar transitie en creëren zo ruimte om hun genderidentiteit op te rekken. In hun biculturaliteit zit dus hun kracht om te veranderen. De Amerikaanse focus op individualiteit werkt ook door in de rol van mannen en vrouwen binnen het etnische collectief. Onder invloed van *historical disconnection/individual reconnection* wordt etniciteit steeds meer een individueel en steeds minder een groepsaangelegenheid. Hierdoor is ook de rol van vrouwen als *symbolic border guards* minder belangrijk geworden. Zij vertegenwoordigen nog wel hun etnische gemeenschap, maar doen dit, onder invloed van hun culturele identiteit, niet meer door het behoud van culturele tradities of gepast (seksueel) gedrag, maar door onderwijs. Haar reproductieve rol is dus niet langer de centrale focus, de culturele betekenis van vrouwelijkheid. Dit schept de verwachting dat vrouwen niet langer, ter behoud van een cultuur die toch al bicultureel is, strenger (dan mannen) worden gehouden in hun interetnisch dategedrag. Maar klopt dit?

In de afgelopen twee hoofdstukken heb ik geconstateerd dat er nog altijd genderbarrières en etnische grenzen zijn. Etnische grenzen zijn op hun beurt seksuele grenzen, samen markeren ze de grenzen die bepaalde mensen binnen en andere mensen moet buiten houden (Nagel 2003: 3). Zo ook bij het daten. Hoofdstuk vier onderzoekt dan ook de houdingen van Mexicaanse-Amerikaanse ouders en jongeren tegenover (interetnisch)daten voor jongens en meisjes.

4. 'If you're black, step back'

What yah doing, baby doll. Nog geen vijf seconde nadat ik in het drukke stadscentrum uit de bus stap, spreekt een Mexicaanse-Amerikaanse man mij in het voorbijgaan aan, nadat onze ogen elkaar in de ruimte vonden. *You got a significant other?* Tjonge, denk ik, hij laat er geen gras over groeien. De man, begin veertig, heeft een sterke vierkante kaaklijn en een volle pikzwarte bos haar die meegolft in de verkoelende wind. Ik moet toegeven, hij is niet onaantrekkelijk voor zijn leeftijd, maar te macho naar mijn zin. *Yes*, antwoord ik naar waarheid, ondertussen subtiel stapvoets de tegengestelde richting uitbewegend. *Well, he's a lucky guy*, reageert hij schappelijk zijn verlies toegevend. *I know*, lach ik sarcastisch en ietwat *overconfident*. *This must be my lucky day*, bedenk ik als ik weer alleen ben met mijn gedachten. Het is 27 september 2007 en het lot is mij vandaag goed gezind. Niet één, niet twee, niet drie, maar liefst vier openbare liefdesverklaringen in één dag. Voor vrouwen van 1.64 meter met een blanke huid, lange bruine haren, blauwe ogen en redelijk wat *curves*, kan veldwerk in San Antonio een uiterst vleiende ervaring zijn, zo zou ik de maanden daarna nog veelvuldig merken. In Nederland weet ik beduidend minder hoofden te draaien. Van oprechte complimenten (*A beautiful woman like you, makes a beautiful day for us*) en het altijd romantische *pssst pssst* uit stilstaande auto's tot schaamteloos gestaard dat je tot op je beha doorboort. Ik kan met zekerheid stellen dat Mexicaanse-Amerikaanse mannen allerminst scrupules hebben om te daten met een blanke Anglo uitziende vrouw.

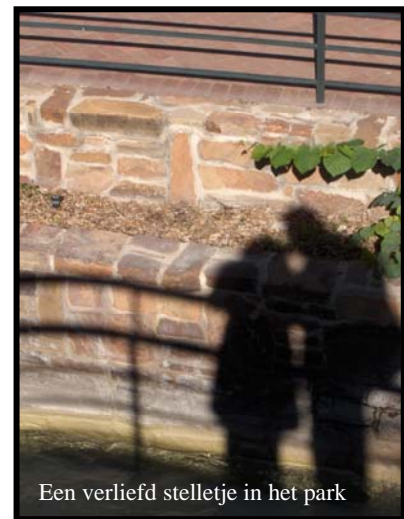
Alledaagse observaties van flirtgedrag zijn een eerste indicatie van de houdingen ten aanzien van interetnisch daten. Deze houdingen geven wetenschappelijke aanwijzingen over de gevoelde sociale afstand tussen etnische groepen in de Amerikaanse samenleving. Etnische grenzen zijn namelijk ook seksuele grenzen (Nagel 2003). Samen markeren ze de grens die bepaalde mensen binnen en andere mensen buiten moet houden. Deze grens zorgt voor een 'natuurlijke' seksuele voorkeur of 'intuïtieve' afkeer voor bepaalde (etnische) partners en regels van gepast seksueel gedrag die worden gecontrasteerd met die van de ander. Seksualiteit wordt dus gebruikt in de constructie van etnische identiteiten, *ours* (superieur) en *theirs* (veelal inferieur). In tijden van etnische spanning zullen claims over de wederzijdse morele waarden dan ook over en weer vliegen (ibid.: 1, 3, 9, 10, 56). Vooral de seksualiteit van vrouwen - als *symbolic border guards*- zou volgens Yuval-Davis (1997: 23, 45) en Okin (1999: 13) verbonden zijn aan de eer en toekomst van de groep. Interetnische (seksuele) relaties vormen een bedreiging voor de grenzen van de groep, diens etnische identiteit en het overleven van de gemeenschap. Dit zou betekenen dat interetnisch daten spanningen creëert tussen de vrouw en de groep en dat vooral haar seksuele gedrag, meer dan dat van mannen, in de gaten wordt gehouden (Lampe 1982). Maar kloppen deze aannames nog wel?

Ik begin dit hoofdstuk met een beschrijving van de betekenis van daten binnen de Mexicaanse-Amerikaanse gemeenschap. Deze betekenis wordt beïnvloed door etniciteit,

klasse en leeftijd. Vervolgens ga ik in op de regels die de gemeenschap stelt aan gepast seksueel gedrag van jongeren op het moment dat zij een (date) relatie aan gaan. Gender, zo blijkt, speelt een rol in het gedrag dat van jongens en meisjes afzonderlijk wordt verwacht. Daarna laat ik zien hoe etnische grenzen binnen San Antonio doorwerken in seksuele grenzen, dat wil zeggen de partnervoorkeur van jongeren en hun ouders. In deze paragraaf wordt duidelijk dat meisjes inderdaad meer dan jongens worden beperkt in hun grensverleggende verlangens. De reden daarvoor ligt echter niet in hun rol als *symbolic border guards*.

4.1 ‘How do you run before you walk’

Daten is een onderdeel van de Mexicaanse-Amerikaanse *way of life*. Op een zondag namiddag, als de avondzon de boomtoppen oranje kleurt en gezinnen verkoeling zoeken in de zwoele avondwind, raken de gemoederen in Hemisphere Park, in het centrum van de stad, verder verhit door de openlijke liefkozingen van de vele verliefde jonge Latino stelletjes. Innig verstrengeld, hand in hand of giechelend in groepjes vertoeven zij op bankjes of in de begroeide inhammen boven de fontein. Deze Mexicaanse-Amerikaanse jongens en meisjes daten vaak al *voor* hun

Een verliefd stelletje in het park

vijftiende levensjaar *just to be able to interact with guys* (Vivian, 22), *just to get to know him* (Leann, 16), *as a learning process. How do I treat a girl?* (Carlos, 17), *for fun* (Gabriel, 29) en *for a new experience; to be that close to someone* (Olivia, 16). Tussen hen zijn verschillende soorten relaties mogelijk:

1. *Hanging out* gebeurt meer in de context van een groep vrienden en vindt meestal plaats in *middle school*. Er is dan geen sprake van romantische betrokkenheid tussen de jongen en het meisje.
2. Van vriendschap ga je naar *friends who are talking*, In deze fase ga je als *friends with feelings* samen uit eten of naar de film. Je houdt handen vast en geeft elkaar eventueel een afscheidszoen. Er is geen sprake van een *solid commitment*, je bent geen vriend/vriendin, maar er bestaat wel meer loyaliteit en trouw dan binnen een vriendschap.
3. De *friends with benefits* relatie staat voor ‘wel de lusten, niet de lasten’. Binnen deze relatie – die enkel door jongeren wordt benoemd- is geen emotionele *commitment*, wordt er geen trouw verwacht, maar is er ook geen perspectief op een serieuze relatie. Het is daarom ook toegestaan contacten met andere mannen/vrouwen te hebben.

4. Pas als jongeren spreken over *going around* (eventueel: *going out one on one* of *getting together*) is er sprake van verkering. Op het moment dat een meisje en een jongen zich van de groep afzonderen, meestal in *highschool*, betekent dit dat je de relatie naar een intiem niveau brengt en gaat de gemeenschap er vanuit dat: *you are going around*. Als vriend en vriendin beginnen jongeren pas in deze fase te daten. Gedurende deze *break out* verwachten jongeren elkaar trouw te zijn. Daten met meerdere mensen is *talked about* en *grounds for stabbing*.
5. Steeds populairder wordt het *union libre*; het ongehuwd samenwonen.

Daten wordt binnen de Mexicaanse-Amerikaanse gemeenschap gezien als een proces dat niet vooraf gaat aan, maar gelijk op gaat met het hebben van een serieuze relatie. De 27-jarige vrijgezelle Ana-Edith, een Mexicana, verwoordde deze opvatting het duidelijkst.

Ilse-Marie: What are the different types of relationships that you have with guys?

Ana-Edith: Just as friend, who will never be anything, and the guys that I do end up being in a relationship with. I guess for me ...going out...it would shift to a date if the guy initiated the holding hands or kissing...defining more clearly that 'I want you to be my girlfriend', expressing feelings of wanting to change relationships from being just friends to being something more intimate. The kiss is a seal of commitment, sort of. From that moment on, you could not kiss another person anymore.

Daten gaat voor Ana-Edith gelijk op met het hebben van een relatie en suggereert intimiteit (*holding hands or kissing*) en exclusiviteit (*you could not kiss another person*). Het concept van 'daten' levert dan ook, vooral in de Westside, verwarring op. *What do you mean with dating*, vroeg Rosa, moeder van drie tieners, tijdens de tweede maand van mijn onderzoek, daarbij *dating* onwennig uitsprekend. De onverwachte vraag bracht me enigszins van mijn apropos. Tja, wat bedoelde ik eigenlijk met daten? Het 'logische' woord klonk me opeens net zo verwarrend in de oren als 'velocipede'. Nou, antwoordde ik na enkele minuten twijfelend: daten is het hebben van een afspraak met een jongen/meisje (of meerderen), met de bedoeling elkaar beter (eventueel intiemer) te leren kennen, mogelijk, maar niet noodzakelijkerwijs, met een relatie tot gevolg. Dat deze vraag mij überhaupt werd gesteld is opvallend. Kennelijk is de betekenis van daten niet universeel en vanzelfsprekend. Voor Mexicaanse-Amerikaanse jongeren bestaat er, in tegenstelling tot mijn ervaringen in Nederland, geen grijs gebied tussen vriendschap en relatie, waarbij intimiteit (zoenen, knuffelen, vrijen) is 'toegestaan'. Daten is voor hen minder vrijblijvend en gaat gepaard met verplichtingen, zowel binnen de relatie als richting de buitenwereld.

De betekenis van daten wordt beïnvloed door klasse en leeftijd. *Teenagers fall into the culture of what their environment is*, legt Patti Radle, hulpverlener in de Westside, uit. In het gebied waar haar organisatie Inner City Development werkzaam is, wordt deze ‘cultuur’ beïnvloed door het katholieke taboe op seks en de socio-economische achtergrond. *There is no separate courtship around here. The rumour goes that so and so is interested in so and so. Then one gets the courage to ask the other. The sparks legitimize having a relationship.* Patti:

There has been a slow breakdown of family from one decade to the next. There are issues of poverty that have influenced bad decision making, some relating to the influx of drugs and alcoholism. There is no solid guidance of how to do things. The way a guy and girl pick up on each other, it speaks strongly of the lack of a sense of structure in courtship. Then it kinda slides into the whole sexthing, not having a sense of structure (being stable, educated) in your life, before having a family and getting pregnant.

Armoede en afbraak van familieverbanden zorgt er volgens Patti voor dat het datedrag van Westside jongeren vaak onvoldoende in goede banen wordt geleid. Deze jongeren hebben bovendien, in tegenstelling tot hun soortgenoten in het noorden, geen transport- en financiële middelen om op een ‘normale’ date te gaan, dat wil zeggen een date waarbij, volgens de 18-jarige Amber, *a guy picks you up, he takes you to dinner and the movies and he brings you home*. Door deze klasse invloeden vindt daten voornamelijk plaats binnen *going around* relaties en neemt een date meer de betekenis aan van *hanging out after school or at somebody's house*. Tieners hebben hierdoor nog eerder seks (en soms kinderen) dan dat zij met elkaar uit eten of naar de film gaan. Vooral jongeren in het westen gaan vrij jong en snel seksuele relaties aan. Tienerzwangerschappen, voortkomend uit dergelijke *going around* relaties, vormen dan ook een serieus probleem in San Antonio, een probleem dat John (24), een bevriende graffiti artiest uit de Westside, eens omschreef met de vraag *how do you run before you walk? College and job scene, it changes the culture*³¹, voorspelde Patti, *then you see more the casual dating*. Jongeren vanaf twintig die door werk uit het stramien van de Westside zijn gebroken, verbinden daten en intimiteit (seks) met het hebben van een *serious personal connection* (Vivian, 22), en *feelings* (John, 24), overblijfselen van hun katholieke opvoeding. Intimiteit hoeft voor hen echter niet meer binnen een relatie te vallen. De betekenis van daten ligt voor hen ergens tussen de *friends with benefits* en *going around* relaties in en is meer vrijblijvend.

---

³¹ De ‘datecultuur’ van serieuze seksuele relaties aangaan op jonge leeftijd, beïnvloedt door het katholicisme (sektaboe) en socio-economische achtergrond (gebrek aan begeleiding) van gezinnen in de Westside.

4.2 ‘You can have boy friends, but no boyfriends’

Op een woensdag in oktober zit ik, samen met de jeugdgroep van *San Juan de Los Lajos Church & Shrine*, een wekelijkse kerkdienst bij. Behalve door de Heilige Geest, worden gelovigen hier ook bevangen door de weëige walm van een honderdtal blakende kaarsen die voorin de langwerpige kerk aan weerszijden zijn aangestoken. Voorganger Bob Rice, die onder een metershoog vierkant schilderij staat van Jezus aan het kruis met Maria aan zijn voeten, richt zich tijdens het heilige avondmaal, tot zijn jonge tienerpubliek.

When you are older and you start dating, there will be some that want to try the marriage thing. So they just start living together and when it doesn't work out, well than that's ok, they go their separate ways. They stay together for couple of years, have kids along the way. But let me tell you, that is called fornication! If you do that, you pass judgement on yourself. You could get sick and even die. You cannot receive the holy Eucharist if you do this.

De voorganger hekelt de ongeoorloofde seks voor het huwelijk³². In hun houding ten aanzien van daten manoeuvreren ouders tussen dit katholieke sekstaboe en de realiteit van tienerzwangerschappen.

Ruth Riojas werkt als administratief medewerkster op het kantoor van San Juan. Mijn zilveren ballerina schoenen trekken haar aandacht en ze informeert waar ik ze heb gekocht. *My daughter would love them. I don't want to sound like the perfect mother or so, but I buy my daughter things. I bribe her, so she will stay home. It worked so far*, vertelt ze met enige trots. *I think she prefers diamonds and purses, to children*. Haar opvoedstrategie wekt mijn interesse en we raken bevriend. Ruth is hertrouwd met Raúl. Het gezin bestaat uit Raúl's dochter Ruby (28, niet thuiswonend), Ruth's zoon José (25) en hun gezamenlijke dochter Jackie (17). Op een heldere, maar gure avond in januari word ik uitgenodigd voor een barbecue. Terwijl Raúl met zijn ondeugende glimlach en olijke rode appelwangen buiten *beef fajitas* staat te bakken, vraag ik hem hoe hij als vader denkt over daten. Het gesprek dat volgt laat in al zijn vaagheid en geheimzinnigheid goed zien hoe en waarom er binnen gezinnen verschillend wordt omgegaan met zonen en dochters.

What did you tell your kids when they started dating?

Jojo grew up too fast. He was a man amongst boys. As he grows up in Hispanic culture, kids are having kids. So, when he was in highschool, I told him to be careful what he does. Don't fall into that statistic, because you are going to pay for the consequences later on.

---

³² *Fornication* betekent ontucht. On-tucht de; v(m) 1 onkuisheid 2 ongeoorloofde seks: ~ met minderjarigen (www.vandale.nl)

What exactly did you say?

When you have sex, make sure you use protection.

What did you tell your daughter?

For the girls it's hard to talk to them about the birds and the bees. I told Ruby: boys are after one thing. Don't become a statistic. Take care and be respectful.

But what did 'take care' mean for her?

Not to protect herself, but not to have sex until it's the right time.

Why is there this difference between boys and girls?

It's always been different for the boys. I don't know. To be respectful for the girl means 'don't go out with any guy'. It's all about respect, manners. To be respectful for the guy means 'treat whoever you go out with right, don't be thinking of your one thing'. Be a good man, be responsible for your actions, if he gets her pregnant.

Would you tell Jackie to protect herself?

Noooooooooo! It's just different. He [José] is going to do it, so he needs to have protection, so she wouldn't become pregnant.

But doesn't the girl need to have protection also in order not to get pregnant?

Yeah that is true. I don't know how to...it's different. Why, I don't know. I don't want her to....Respect yourself. Don't do it until you know that you are going to marry this person.

Do you want marriage for José too, when he has sex?

It's different. I don't know. For guys it's just different. I'm trying to think of a way to describe it. I guess with him we know he's not serious with a particular girl. He's having fun, he's not ready to settle down.

De verschillen die Raúl aanbrengt in de dateregels voor José en Jackie, reflecteren traditionele genderverwachtingen. Jongens worden (seksueel) actief, leidend en sterk verondersteld, meisjes (seksueel) passief, volgend en zwak. Dategedrag wordt voor beiden gereguleerd met de woorden *take care* en *respect*, maar de betekenissen verschillen. *Take care* vertaalt zich voor Jackie in 'geen seks' (tot het huwelijk) en voor José in 'veilige seks'. *Respect* betekent voor haar 'ga niet uit met jongens' en voor hem 'behandel het meisje waar je mee uit gaat goed, denk niet alleen aan seks en neem verantwoordelijkheid voor je gedrag'.

Passieve meisjes moeten beschermd worden tegen de actieve jongens met wie zij uitgaan. Er worden daarom regels gesteld aan Jackie's kleding (*don't be showing any cleavage, because guys will get the wrong idea*), vriendjes (*we have to meet him*), privacy (*don't be in the guy's bedroom*) en avondklok (*the curfew is eleven or twelve*). Jongens krijgen ook regels over kleding (*don't go out without a shirt. It's uncool*). Nette kleding weerspiegelt namelijk een gedegen opvoeding. Toch gaan hun regels minder over seks en meer over criminaliteit (*no drugs, no drinking and driving*). Overtreding van deze regels

reflecteert negatief op ouders en wordt bestraft. Vooral van dochters wordt verwacht dat zij gehoorzamen, zo blijkt uit het volgende fragment.

Is it looked upon differently if boys and girls do it [laat thuiskomen]?

It doesn't look good when you bring in the girl late at night as supposed to the guy. You don't want nobody thinking, look at that, they let her go and come in at all different hours. I wouldn't make me feel good at all.

Why is that?

People look at it differently. Guys look at her as 'could be taken advantage of'. You obviously would be more careful with the girls, it's more sensitive, more delicate.

If José does it, how would you feel?

Seeee, that's my boy (gelach). I'm kidding. Guys are guys. It's a guy thing. I don't know how to answer it. There is a certain pride if José comes home. I'd be happy for him, that he's trying to find the right one (...). The curfew also goes for José, but we always give him another hour, just because 'guys will do guy things'. It's a macho thing.

He might be kissing the girl?

(Glimlacht veelzeggend) That too. Not that he's more responsible. He's a guy. He'll be able to take care of himself. We want Jackie to obey her curfew. It's one of the ways to discipline her. If you disobey, there will be consequences.

Ouders hanteren een dubbele standaard in (seksuele) gedragsregels. Jackie moet voor middernacht thuis zijn om roddels te voorkomen. Een 'passief' meisje dat wordt gezien als seksueel actief, loopt namelijk het risico op permanente imago schade. Zij is een *ho* (hoer). Een jongen heeft meer opties. Hij is een *ho* óf een *hero*. Zijn seksuele actieve gedrag kan meisjes afstoten, maar kan ook bijdragen aan zijn mannelijkheid, want 'hij zal wel iets te bieden hebben'. Niet voor niets glimlacht Raúl veelzeggend als hij bekend flexibel te zijn in José's avondklok, zodat deze zijn 'macho ding' kan doen. Een jongen mag kennelijk wel 'gebruik maken van' een meisje, maar een meisje dat zich 'laat gebruiken' is slecht. De verschillen die gelden voor jongens zijn zo vanzelfsprekend, dat ze niet te rationaliseren zijn of hoeven te worden. Dit zie je in Raúl's antwoorden: *Guys are guys, it's a guy thing, for guys it's just different, guys will do guy things, it's a macho thing*. Deze vanzelfsprekendheid houdt de hegemonische positie van mannen in stand.

Het gaat Mexicaanse-Amerikaanse vaders bij het opleggen van seksuele gedragsregels, in tegenstelling tot de katholieke kerk, niet om behoud van maagdelijkheid per se, maar om verbetering van de socio-economische toekomst van dochters. De Texaanse professor Gloria González-López (2004) ontdekte dat vaders in de stad –in vergelijking tot vaders op het platteland- een veel liberalere seksuele norm voor hun dochters hanteren. Zij worden

blootgesteld aan de mogelijkheden die vrouwen hebben voor onderwijs, betaalde arbeid, seksuele voorlichting en vrouwenrechtenorganisaties. Zij weten bovendien hoe moeilijk het is om te overleven in een competitieve, geïndustrialiseerde samenleving en zien de seksuele gevaren (ongehuwde moederschap, seksueel overdraagbare aandoeningen, promiscuïteit, huiselijk geweld, drugs) van hun woonomgeving. Dit ‘gevaar’ geldt alleen voor meisjes en daarom zijn genderverschillen ook gegrond. Niet het voorkomen, maar het vertragen van seks wordt daarom hun strategie om dochters te beschermen tegen zwangerschap en om de intellectuele en emotionele volwassenheid te stimuleren die zij nodig hebben om naar het hoger onderwijs te gaan en zo hun kansen in de samenleving te vergroten. Toen Liz’ veertienjarige dochter Claudia haar vroeg wanneer ze mocht gaan daten, antwoordde deze glimlachend *when you’re 35. I said: you can have boy friends, but no boyfriends. I tell her that college should come first. Oh no, corrigeert ze, family first, than education and then, all the way at the bottom, boyfriends.* Georgia is het hier mee eens. *Their academics are most important thing. Boys, right now, it’s gonna be a diversion from their academics. I told Helena: ‘Grades are going to get you into college’. Concentrate on that.* De angst voor dochters die daten is geen angst voor aanpassing aan de Amerikaanse normen en waarden, maar angst voor tienerzwangerschap. Door te erkennen dat de Mexicaanse-Amerikaanse gemeenschap dit probleem heeft, geven ouders ook toe dat ‘hun’ seksualiteit niet ‘gezond’, ‘puur’ of ‘superieur’ is. De seksuele grenzen die ouders opwerpen beschermen daarom, in tegenstelling tot wat Nagel (2003), Okin (1999) en Yuval-Davis (1997) beweren, niet zozeer de eer van de etnische gemeenschap, maar de toekomst van het meisje.

4.3 ‘If you’re white, you’re alright’

Als je Mexicaanse-Amerikanen vraagt naar hun mening over interetnisch daten, geven jong en oud, vrijwel unaniem, het sociaal wenselijke antwoord. *You love who you love*, zegt de twintigjarige Helena. *You got to see with your heart, not with your eyes.* Marisol (26) vindt het bovendien *extremely positive and important*, want zegt ze: *It’s one step forward to ending...sort of like...racism is still pretty thick in our country, especially in Mexican-American community. If we are dating outside of race and we have children, then these children will have dropped that philosophy.*

De houding van deze twee jongeren is een reflectie van het Amerikaanse ideaal van individueel geluk en romantische liefde en tevens het resultaat van een maatschappelijke

omslag in de houding ten aanzien van racisme (Lampe 1982: 116). Tot 1967³³ werd de culturele grens tussen ‘rassen’ nog wettelijk in stand gehouden met het oog op ‘raciale’ puurheid. Anno 2008 ligt (openlijk) racisme echter extreem gevoelig. Vrijwel iedereen die ik vroeg naar hun partnervoorkeur schermde onmiddellijk quasi-verontwaardigd met: *I'm not racist, I don't discriminate, I'm not prejudice*. Racisme is dus *not done*. Dit komt ook door de groeiende bi- en multiculturaliteit van Mexicaanse-Amerikanen. Zo grapte Linda Tomasini, midden veertig, eens dat haar familie eruit zag als de Verenigde Naties. *My sister is married to Hawaiian. Nephew is married to Filipino. Sister is married to Korean. My niece, my brothers only daughter, was married to an African-American. I'm o.k. with it. We are all human beings, as long as there is respect*. Martin Muñoz (19), zoon van een witte moeder en Mexicaanse-Amerikaanse vader, meent daarom *no choice* te hebben dan interetnisch daten te accepteren. *We're all kind of outside or our race, a bit of different ethnic groups*, legt de pientere zeventienjarige Amber uit.

Acceptatie van interetnisch daten is dus niet alleen verbonden met de heersende aversie tegen racisme, maar wordt ook bekrachtigd vanuit het besef dat ‘ras’ een relatief begrip is, omdat zij allen ‘product’ zijn van verschillende etnische groepen. Interetnisch daten biedt hen daarom, zo blijkt uit het citaat van Marisol, juist een kans om de etnische c.q. ‘raciale’ verdelingen die Amerika en San Antonio kenmerken te ontstijgen en te ontsnappen aan de beperkingen die maatschappelijk verbonden zijn aan hun etnisch groep.

You need an asset, not an ass- Over de ideale partner

Mexicaanse-Amerikanen zeggen dus positief te staan tegenover het daten tussen mensen van verschillende etnische groepen. Toch hebben zij zelf een ‘natuurlijke’ seksuele voorkeur en ‘intuïtieve’ afkeer voor bepaalde partners. Die voorkeur en afkeer blijken wel degelijk samen te hangen met de etniciteit, het ‘ras’ en de klasse van de partner. Deze etnische geladenheid van seksuele voorkeur en afkeer voor bepaalde (potentiële) partners is echter vaak verborgen, zo blijkt uit het verhaal van de familie Herrera.

Op de eerste woensdag van het nieuwe jaar nodigt Georgia me uit voor de 45ste Bexar County Junior Livestock Show. Voor het eerst in vier maanden veldwerk, bevind ik mij in de Anglo-Texaanse wereld van geruite blouses, cowboyhoeden, grote ronde gespen en lichtblauwe

---

³³ Vanaf eind zeventiende eeuw verboden *Antimiscegenation Laws* ‘interraciale’ huwelijken en seksueel contact. In 1967 oordeelde het Hooggerechtshof in de zaak *Loving versus Virginia* dat deze vorm van legale segregatie ongrondwettelijk was (Answers.com z.j.).

strakke *Wrangler* jeans met een gestreken vouw aan de voorkant. Dit is de wereld van de Ibarra's die riekt naar mest, hooi en competitie. Georgia houdt van het type man dat hier rondloopt. Ze is ook groot fan van de countryzanger George Strait, een 57-jarige Anglo met een door de zon lichtgeteinte huid, bruine haren, groene ogen en een Prodent glimlach, die haar liefde voor het Texaanse platteland bezingt. Sofia heeft minder met cowboys, vertelt ze, terwijl we vanaf de tribune kijken naar de landbouwstudenten die in de showarena paraderen met hun van hoofd tot hoef verzorgde stieren, kippen, lammen, geiten en biggen. Los van haar overbezorgde (*All men are evil*) moeder, zie ik mijn kans schoon haar te vragen naar jongens. Sofia, een verlegen tienermeisje met bosjes op haar wangen en subtiel roze gestifte lippen, blijkt op lieve, zachtaardige jongens te vallen die zich netjes kleden. *Baggy* kleding vindt ze maar niets. *Don't ever bring that type of guy home*, had haar moeder gewaarschuwd. *She says that they're probably in gangs if they have baggy pants*, legt Sofia uit. De punk-rock stijl vindt de tiener wel wat. Ze plukt een foto van *singer-songwriter* Teddy Geiger uit haar jeans. Ik zie een magere, witte slungel in verwassen jeans, tshirt en sneakers die me met doordringende, helblauwe ogen en borstelige wenkbrouwen vanachter lange donkerbruine lokken aankijkt. *Coloured eyes look so pretty*, zwijmelt ze, *they stand out*. Net als haar moeder vindt Sofia groene of blauwe ogen (*anything but brown*) aantrekkelijk. *It's what I've pictured*, legt ze uit. *Watching Cinderella, Prince Charming is described liked that: dark hair, coloured eyes, light skin, ofcourse!*

Georgia Herrera maakt zich zorgen over de smaak van haar dochter. Haar kamer hangt vol met foto's van jongens in *girl pants* [skinny jeans], verzucht ze. *I kid around saying: you need an asset, not an ass. Not only eye candy, but someone you can benefit from their knowledge and skills*. Haar ideale schoonzoon is *no unemployed bum*, maar heeft bij voorkeur *a lot of money, education and property*, al trekt ze dit laatste snel lachend terug. Geld doet er niet toe, zegt ze politiek correct, maar het zou wel *wonderful* zijn. De Herrera familie behoort al generaties lang tot de middenklasse. Arm zijn ze niet. *Everything I needed, not wanted, was taken care of*, typeert Georgia haar jeugd. Ook haar kinderen groeien op met *the simple life* op het platteland. Ondanks jaren van harde arbeid hebben Georgia en haar man hun droom van een groot huis echter nooit kunnen verwezenlijken. Hun twee dochters krijgen daarom regelmatig quasi-gekscherend de boodschap mee dat zij het alleen beter krijgen en *homeowners* kunnen worden, wanneer zij een Anglo aan de haak slaan. Als tienermeisje kreeg Georgia al van haar oma het advies met een rijke, oude man te trouwen. Voor de twaalfjarige Benjamin doet klasse er als toekomstige *provider* niet toe. Georgia hoopt vooral dat haar zoon een goede traditionele vrouw treft. *Someone like momma*, had haar man hem

geadviseerd. *Somebody that is not afraid to role up sleeves and get dirty, and her kids get first. I see it too many times that woman put their needs and wants first*, verzucht de toekomstige ‘schoonmama’.

De partnervoorkeuren van Mexicaanse-Amerikanen lijken neutraal, maar zijn dit niet. De verwijzing naar *baggy clothes* en *gangsters* ben ik namelijk gaan begrijpen als codetaal voor Afrikaanse-Amerikanen. Georgia benadrukt niet tegen een bepaalde huidskleur, maar tegen een *particular style of colour* te zijn. De baggy kleding waaraan deze stijl volgens haar te herkennen zijn, worden echter geassocieerd met de zwarte hiphop cultuur. Sofia verwacht daarom ook dat haar ouders *shocked* of *surprised* zouden zijn als zij een zwart vriendje mee naar huis nam, *because of the idea that they have about them*. Racisme zorgt ervoor dat een zwarte jongen eerder wordt gewantrouwd dan een witte jongen. Dit wantrouwen geldt ook voor zwarte vrouwen. *She has to proof herself just like the [black] man would*, geeft Georgia toe. Toch maakt haar bekendheid met zwarte vrouwen op haar werk, dat Georgia minder problemen heeft met een zwarte schoondochter dan met een zwarte schoonzoon. Afrikaanse-Amerikaanse mannen ziet zij gezins als de ideale partner voor haar meiden.

Anglo mannen vormen wél de ideale partner. Opvallend genoeg werkt de etnische grens, zoals beschreven in hoofdstuk twee, voor hen niet (of amper) door in een seksuele grens. Dit heeft alles te maken met hun ‘ras’ en veronderstelde hogere klasse. *What I hear in the family*, vertelt Georgia, *is the saying: If you are white, you are alright. If you are brown, just stick around. If you are black, step back*. Terwijl Mexicaanse-Amerikanen zich in Amerika vaak nog moeten bewijzen om geaccepteerd te worden, zijn witte personen, volgens Georgia, vrij om te doen wat zij willen. Sofia en Helena zouden met een witte man daarom geen problemen ervaren, *other than normal* als hij drank of drugs zou gebruiken. Afrikaanse-Amerikanen (en Mexicanen), daarentegen, associeert ze met financiële en ‘raciale’ *hurdles*, *disadvantages* en dus *a harder life*. Anglo mannen vormen bovendien de *asset* (toevoeging) die Georgia voor haar dochters zoekt. *If they’d marry Hispanic, life goes on. They would blend in with everybody else here in San Antonio. If you marry an Anglo, you’re set for life. They own property, a good job, education*. Ondanks de gevoelde (culturele) verschillen in klasse en ‘ras’, wordt een date met een rijke Anglo niet ervaren als interetnisch. Dit in tegenstelling tot een date met een Afrikaanse-Amerikaan. Hierin bewijst zich de ongemarkeerde etniciteit van witheid (Wekker 2003: 12-13; 2007: 8). De witte positie is de norm en Mexicaanse-Amerikanen verlangen er naar ‘normaal’ te zijn. Deze positie, in Sofia’s

verhaal gesymboliseerd door *Prince Charming*, verklaart waarom zij een ‘natuurlijke’ voorkeur heeft voor jongens met een witte huid en ‘gekleurde’ ogen.

De seksuele Ander

Uit het verhaal van de Herrera's blijkt dat etnische grenzen gevoelsmatig makkelijker worden overbrugd wanneer ‘naar boven’ wordt gedate met Anglo's, dan wanneer ‘naar beneden’ wordt gedate met Afrikaanse-Amerikanen. Dit heeft te maken met de verborgen seksuele lading die besloten ligt in ‘ras’ (Nagel 2003: 261). Deze werd mij duidelijk toen Georgia vertelde over een conflict dat zij eens had met het Afrikaans-Amerikaans klasgenootje van haar oudste dochter.

He was being a jerk. The boy was standing next to Helena and kept pulling her hair. She pulled away. I just marched myself across the gymfloor and started yelling at him: ‘She told you to leave her alone, don’t touch her! If you don’t watch it, I’m going to sue you for sexual harassment.’ After that he left her alone. I would have done it if it would have been a redface freckled guy. I get mad at everybody, no matter the skincolour.

De vraag is of Georgia deze *redface freckled guy* ook had beschuldigd van seksuele intimidatie. Waarschijnlijk niet. De aard van haar beschuldiging komt namelijk niet zomaar uit de lucht vallen.

Dat zwarte mannen worden gewantrouwd en tot de minst ideale partner horen, heeft te maken met het feit dat zij onderaan de hiërarchische ladder staan. Die afkeer wordt verwoord in een discours van seksualiteit die hen typeert als de seksuele Ander. Deze Ander wordt gezien als hyperseksueel en daarom promiscue, ontrouw en (seksueel) agressief. Het seksuele discours over hen creëert dus een grens die hen uitsluit. Dat Anglo mannen wel tot de ideale partner horen, heeft te maken met het feit dat zij juist bovenaan de hiërarchische ladder staan en dus aantrekkelijk (*an asset*) zijn. Van hen moet geen Ander worden gemaakt. Hij moet worden ingesloten³⁴. Dit insluiten wordt gedaan middels een positief discours over de Anglo seksualiteit. Anglo mannen zouden vrouwen met meer respect behandelen. Vivian: *White men are viewed as safer, likelier to not abuse you physically Even though I’m sure there are just*

---

³⁴ Etniciteit betreft zowel het toekennen van wij-zij contrasten (*dichotomisation*) als het creëren van een gemeenschappelijk veld voor interetnisch discours (*complementarisation*). De minderheid kan de gemeenschappelijkheid benadrukken om op gelijke voet te komen met de meerderheid (Eriksen 2002: 29).

*as much white abuses. One thing that I do know, they are more likelier to take care of you*³⁵. Eenzelfde positieve lading wordt gegeven aan de seksualiteit van witte vrouwen. Thuiskomen met een Anglo meisje zou voor Benjamin zijn *like coming home with a barbie doll*, voorspelt Georgia. Haar witte huid maakt haar voor de mannen in de Herrera familie tot *eyecandy*. Zij is *like a price. The stereotype amongst men is that Caucasian women are freakier than other ethnicities*, verklapt de 26-jarige Damian, *more willing to try other things sexually*.

Seksualiteit, zo blijkt, is een belangrijk instrument van 'raciale' formatie. Het helpt mee in het bepalen van superioriteit en inferioriteit (Nagel 2003: 261). Afrikaanse-Amerikanen worden beschouwd als de minst ideale partners, Anglo-Amerikanen als de meest ideale partners en dit zie je terug in de betekenis die aan hun seksualiteit wordt gegeven. Zwarte mannen en blanke vrouwen worden beiden overgeseksualiseerd, maar de lading verschilt. Bij de één is het negatief, bij de ander positief. In hoofdstuk vijf zullen we zien of dit verschil in seksuele lading ook van invloed is op de praktijk van interetnisch daten.

4.4 Met het oog op de toekomst

Daten wordt binnen de Mexicaanse-Amerikaanse gemeenschap gezien als een proces dat niet vooraf gaat aan, maar gelijk op gaat met het hebben van een serieuze relatie. Het is hierdoor minder vrijblijvend en gaat gepaard met verplichtingen. De betekenis van daten wordt wel beïnvloed door klasse en leeftijd. Armoede en afbreuk van familierelaties zorgt ervoor dat daten voor tieners in de Westside vaak op straat of thuis plaatsvindt en zij, tijdens het daten, onvoldoende worden begeleid. Jongeren gaan hierdoor vrij jong en snel seksuele relaties aan.

De katholieke kerk legt Mexicaanse-Amerikaanse jongeren een sekstaboe op. De uitwerking daarvan blijkt echter verschillend voor jongens en meisjes en reflecteert traditionele genderverwachtingen. Jongens worden (seksueel) actief, leidend en sterk verondersteld en krijgen daarom geen beperkende regels mee. Meisjes zouden daarentegen passief, volgend en zwak zijn en daarom middels regels wel beschermd moeten worden tegen hun seksueel actieve vriendjes. In tegenstelling tot de kerk, gaat het ouders echter niet om het behoud van maagdelijkheid. Zij erkennen het probleem van tienerzwangerschap binnen hun Mexicaanse-Amerikaanse gemeenschap. De seksuele grenzen die zij opwerpen beschermen daarom niet langer de eer van de etnische gemeenschap, maar de socio-economische toekomst van hun dochter.

---

³⁵ Om dezelfde reden willen vrouwen liever geen Mexicaanse mannen, want zij behandelen hun vrouwen niet met respect. Janie (begin dertig): *I'd rather meet someone from here that does not beat his wife, than someone from Mexico who does, because of machismo in the husbands.*

Deze focus op de toekomst zie je ook terug in de partnervoorkeuren voor meisjes. Ook interetnische relaties worden beschouwd als serieuze verbintenissen en zodoende beoordeeld op hun toekomstperspectief. Een partner moet niet alleen goed voor dochters kunnen zorgen, maar ook bijdragen aan haar zelfstandigheid. Anglo mannen zijn in dat opzicht de meest ideale partner en Afrikaanse-Amerikaanse mannen de minst ideale partner. Dit heeft te maken met klasse en de verborgen seksuele lading die aan 'ras' wordt gegeven. 'Ras' en klasse blijken voor jongens als voornaamste verdieners minder belangrijk. De ideale vrouw voor hem is wit, maar vooral traditioneel.

Mexicaanse-Amerikanen jongeren staan zelf positiever tegenover het daten tussen mensen van verschillende etnische groep. Dit heeft te maken met de heersende aversie tegen racisme en het besef dat zijzelf een 'product' zijn van verschillende etnische groepen. Onder invloed van hun biculturele identiteit, wordt etnische vermenging niet gezien als een bedreiging voor de etnische grenzen van hun gemeenschap, maar als een kans om te ontsnappen aan de etnische verdelingen waar zij in Amerika mee te maken krijgen. Aangezien de identificatie met één groep bij hen steeds minder wordt, zal dit ook gevolgen hebben voor hun interetnisch dategedrag. Het wekt immers de verwachting, dat er volop over de etnische grenzen heen gedate wordt. Hun interetnisch dategedrag staat dan ook centraal in hoofdstuk vijf.

5. 'In the end I have to honour myself'

Een gure wind raast tussen de hoge flatgebouwen door. De zon heeft zijn hoogste punt bereikt en begint de stad in schaduwen te hullen. Het is dinsdagmiddag half vier en een luide bel kondigt het einde aan van een lange schooldag op *Fox Tech High*, een middelbare school in het centrum van de stad. Binnen een seconde baant een kolkende massa van voornamelijk Latino en enkele tientallen Afrikaanse-Amerikaanse leerlingen zich een weg naar de gele schoolbussen die aan de drukke hoofdstraat staan te wachten. Twee witte agenten in zwart tenue, compleet met pistool en handboeien, houden het geheel nauwlettend in de gaten. Als de rust een kwartier later is wedergekeerd, hoor ik enkel nog het *left-right-left* van zes *jrotc* (*junior reserve officers training corps*) leerlingen die hier de basis leggen voor een carrière in de U.S. Army. In de schaduw, maar zichtbaar voor iedereen, spot ik twee tortelduifjes. De Afrikaanse-Amerikaanse jongen, gehuld in kaki *baggy pants*, een rode *letterman jacket* en spierwitte gympen, staat dicht tegen zijn meisje aan. Ze delen de 'oortjes' van zijn mp3. Behendig schieten zijn pikzwarte handen onder haar wijde grijze trui met capuchon en omarmen haar ietwat voluptueuze latina middel. Zachtjes wrijft zij met haar linkerhand over zijn rechterwang, een teken van genegenheid. Enkele seconde staart ze diep in zijn donkere ogen en geeft hem dan een dikke kus op zijn volle lippen. Ze zet haar armen in haar zij en kijkt hem ontdeugend aan, alsof ze wil zeggen 'kom maar op'. De jongen prikt door haar stoere façade heen, houdt zijn hoofd schuin en plaats een teder kusje op haar mond. Dan komen haar twee vriendinnen aanlopen. Het stel springt onopvallend uit elkaar. Gezamenlijk slenteren ze al kletsend richting het stadscentrum.

Haat en liefde liggen dicht bij elkaar. Enerzijds is het wantrouwen tussen Mexicaanse-Amerikanen en Afrikaanse-Amerikanen in San Antonio groot. Anderzijds wordt onderling regelmatig met elkaar gedate. In dit laatste hoofdstuk zet ik de houding ten aanzien van interetnisch daten binnen de Mexicaanse-Amerikaanse gemeenschap af tegen de praktijk en wordt duidelijk welke invloed etniciteit, klasse en gender hebben op het (interetnische) dategedrag van Mexicaanse-Amerikaanse jongeren in San Antonio. Het zijn immers de interculturele romantische relaties zelf die ons uiteindelijk echt iets vertellen over de sociale afstand tussen groepen en de kracht van etnische grenzen en solidariteit in de multiculturele samenleving (Bogardus 1968, in Qian & Lichter 2001: 290).

Interetnisch dategedrag wordt niet alleen bepaald door iemands houding ten aanzien van (interetnisch) daten en zijn of haar persoonlijke voorkeuren, zoals besproken in hoofdstuk vier, maar ook door etniciteit (§5.1), klasse, leeftijd (§5.2) en gender (§5.3). De invloed van etniciteit op dategedrag beschrijf ik aan de hand van het verhaal van het tienerstel Lucy en Jorge. Deze casus laat zien hoe jongeren tijdens het daten omgaan met de regels van gepast seksueel gedrag die hun etnische gemeenschap hen oplegt. Seksualiteit geeft immers vorm aan etniciteit, schrijft Nagel (2003: 1). Dit uit zich in seksuele gedragsregels en partnervoorkeuren. De omgang van jongeren met seksualiteit, zegt daarom iets over de

invloed van hun etniciteit op hun dategedrag. In hoofdstuk vier hebben we gezien dat er vanuit het katholicisme een taboe geldt op seks. In de eerste paragraaf van hoofdstuk vijf laat ik echter zien dat jongeren, onder invloed van hun biculturaliteit en barrio omgeving, zelf hun seksuele grenzen zoeken. Dit komt tot uiting in het opvallend hoge aantal tienerzwangerschappen binnen de Mexicaanse-Amerikaanse gemeenschap. Deze vrijheid werkt door in hun partnerkeuze. De invloed van klasse en leeftijd wordt duidelijk wanneer we, in de tweede paragraaf, kijken naar het sociale netwerk, en dus de datingmarkt, van Mexicaanse-Amerikaanse jongeren. Deze datingmarkt wordt beïnvloedt door de geografische concentratie van etnische groepen in de stad, die veelal samenvallen met bepaalde klasse. Dit beperkt de mogelijkheden tot interetnisch (date)contact. Leeftijd beïnvloedt deze mogelijkheden wel. De gendergeladenheid van (interetnisch) daten staat centraal in paragraaf drie. Deze paragraaf zal uitwijzen of de seksuele onafhankelijkheid van Mexicaanse-Amerikaanse jongeren in gelijke mate doorwerkt in het interetnisch dategedrag van jongens en van meisjes. Hierin bespreek ik namelijk, aan de hand van de verhalen van Vivian Rosales, Marisol Thompson Estrada en Aaron Rodriguez, de invloed van gender op de keuze van de etniciteit van de partner. In hoofdstuk drie en vier zagen we dat vrouwen op normatief niveau de grenzen van de etnische groep belichamen. In de praktijk blijkt echter, zo zal ik aantonen, dat vrouwen, meer dan mannen, deze etnische grenzen overschrijden.

5.1 Etniciteit en seksualiteit in de praktijk van daten

Daten, seks en tienerzwangerschap gaan in San Antonio vaak samen. Dit merkte ik al één dag na mijn aankomst toen ik een fragiel tienermeisje, met het witte glanzende lint nog in haar zwarte paardenstaart, een bolle buik en boekentas zag meetorsen in de verzengende Texaanse hitte. Dergelijke observaties zou ik de maanden daarna nog veelvuldig doen, maar mijn aanvankelijke verbazing verdween. De cijfers spreken voor zich. Van de duizend meisjes tussen 15 en 17 jaar, raken er hier 39 zwanger. Dit is 82% hoger dan het landelijke gemiddelde van 21,4 per duizend. Het merendeel van deze meisjes is Mexicaans-Amerikaans en woont in het westen, zuidwesten en oosten van de stad (Realini & Berlanga 2007: 2; *San Antonio Express-News*, 8 januari 2009; Alamo Area Council of Governments 2007:17-19). In de centrale bibliotheek liggen daarom ‘overlevingsgidsen’³⁶ die jongens er van moeten overtuigen niet toe te geven aan groepsdruk en *no* te zeggen tegen *sexo* en die latinas middels *Christina’s Story* uitleggen hoe ze met hun vriendjes kunnen praten over seks, condooms en

---

³⁶ Uitgaven van *Texas State Health Department* en *City of San Antonio Educational Programs ‘Project Worth’*.

aids. Ook in lokale kranten wordt gediscussieerd over *El drama de las ninas sin preparatoria*³⁷ (Rumbo, 4 januari 2008) en het gebruik van de pil onder dertienjarige (*San Antonio Express-News*, 6 november 2007). Tienerzwangerschap is dan ook een groot probleem dat de stad jaarlijks \$ 70 miljoen aan belastinggeld kost³⁸ (Realini & Berlanga 2007: 3). De realiteit van *babies having babies* staat in schril contrast met het katholieke taboe op seks, zoals beschreven in hoofdstuk vier. Jongeren, zo blijkt in de praktijk, zoeken steeds vaker zelf hun seksuele grenzen. Het verhaal van het Mexicaanse-Amerikaanse stelletje Lucy en Jorge laat zien hoe deze ontwikkeling wordt beïnvloed door hun biculturaliteit en de barrio omgeving waarin zij opgroeien.

'I can protect myself'; jongeren & daten

Ik leer Lucy (18) en Jorge (17) in de herfst van 2007 kennen bij een populaire hangplek in de Westside. Bijna dagelijks zitten zij hier na schooltijd, verscholen achter de capuchons van hun trui, te knuffelen op een bankje. Lucy, met haar olijke spleetogen en twee staarten, is als een jonge hond: haar gedachten dwarrelen overal heen, behalve naar mijn vragen. Zij giechelt vaak onbedaarlijk en is maar moeilijk uit haar verliefde tienerwereld te halen. Ook bij Jorge staan de donshaartjes nog op zijn bovenlip, maar hij is serieuzer en neemt vaak het woord. Het stel is één jaar en tien maanden samen en stapelverliefd. Ze ontmoetten elkaar tijdens mariachi les. Beiden hadden toen al, vanaf hun dertiende, twee relaties achter de rug. Na twee maanden kwam het woord 'liefde' ter sprake en na zeven maanden spraken ze over 'trouwen'. Toch willen ze nog vier jaar wachten met huwen om te kijken of hun relatie stand houdt.

De meeste jongeren gaan op jonge leeftijd *going-around* relaties aan met personen die ze leren kennen op de middelbare school. Gemiddeld hadden de achttien jongeren die ik hierover sprak, hun eerste date op veertienjarige leeftijd (de jongste was tien, de oudste negentien). Deze relaties kunnen zich, zo zien we ook bij Lucy en Jorge, in een periode van anderhalf jaar van vriendschap tot een potentieel huwelijk ontwikkelen. Dit terwijl ouders liever zien dat hun kinderen doorleren en financieel onafhankelijk worden. Onder invloed van de Amerikaanse kant van hun biculturele etniciteit, waarin nadruk wordt gelegd op individueel geluk en zelfontplooiing, verlangen jongeren er echter naar om hun eigen keuzes

---

³⁷ Vertaling: Het drama van de meisjes zonder middelbare school diploma.

³⁸ Tienerzwangerschap gaat namelijk gepaard met hoge gezondheids-, onderwijs-, en sociale risico's voor vader, moeder en kind en wordt bovendien gekoppeld aan ander risicovol gedrag, zoals geweld, depressie, drugsgebruik en spijbelen. Tienerzwangerschap zorgt er mede voor dat 50% van de Hispanic jeugd in San Antonio het risico loopt de middelbare school niet af te maken (Realini & Berlanga 2007: 3; Alamo Area Council of Governments 2007: 19).

te maken. Zo plannen Lucy en Jorge, zonder inspraak van ouders, hun toekomst samen. Ook hielden zij een tijdje hun verkering geheim. Ze mochten van hun ouders eigenlijk pas vanaf hun vijftiende (Jorge) en zestiende (Lucy) daten. Bang om het haar ouders te vertellen was Lucy echter niet. Ze deelt gewoon geen persoonlijke dingen, legt ze uit. Tieners hebben privacy nodig, vindt ook Jorge. Toch zag haar moeder hen op een dag, door het schoolraam, handen vasthouden. Lucy biechtte alles op. Ze besloten het niet aan vader te vertellen. Toen deze hen onlangs betrapte op een kus, was hij erg overstuurd. Hij vertrouwde zijn dochter niet meer en wilde dat zij het uitmaakte. Nu ze een vriendje had, zou zij immers ook wel *bad stuff* doen. Lucy bleef bij Jorge, want, zo reageert de achttienjarige onverwacht scherp: *It's not their mistake, it's mine. In my state of mind, I'm free, because I'm an adult. It's my choice to date, they are not the ones who are dating. It is their way of protecting me, but they don't see that I can protect myself.* Toch wordt Lucy in deze zoektocht naar onafhankelijkheid meer beperkt in haar handelingsmogelijkheden dan Jorge. Ze denkt wel dat ze vrij is, maar je ziet dat haar moeder het stel streng in de gaten houdt.

Ohh, gotta go, zegt Lucy en springt op. Ze heeft haar moeder gezien die al een tijdje, met een nors gezicht, staat te wachten. Zonder een vriendelijk woord tegen haar 'schoonzoon', neem zij haar dochter mee. Jorge blijft zonder afscheidskus achter. *I don't like her mom*, fluistert hij. *She is overprotective.* Lucy's moeder belt om de tien minuten om te horen waar ze uithangt. Gaat ze uit dan krijgt zij een vuurpeloton aan vragen: wat ga je doen, wie is er bij, wie gaat je brengen, hoeveel geld ga je uitgeven? En 's avonds, als Lucy met Jorge belt over de telefoon die ze zelf betaalt, schreeuwt haar moeder dat ze geen film bij hem mag gaan kijken, omdat ze vast liegt en *stupid stuff* gaat doen. Lucy's moeder is bang dat haar dochter dezelfde fouten zal maken als haar nichtjes, die te jong zwanger raakten. Jorge wil het soms uitschreeuwen van woede. Hij en zijn meisje kunnen amper tijd met elkaar doorbrengen; ze mogen niet eens naar de bioscoop. Zijn ouders reageerden juist heel kalm op zijn eerste vriendinnetje. Ze wezen hem erop niets 'stoms' te doen, maar geven hem de ruimte.

'Virginity isn't so important anymore'; daten & seks

Daten wordt geassocieerd met het aangaan van seksuele relaties. De ouders van Lucy en Jorge spreken beiden de angst uit dat het stel 'stomme dingen' gaat doen, maar alleen Lucy's ouders proberen dit met regels en controle af te dwingen. Conform culturele noties over mannelijkheid en vrouwelijkheid, die voortkomen uit de Mexicaanse kant van de biculturele etniciteit, wordt van Jorge verwacht dat hij seks heeft en voor zichzelf kan zorgen. Hij is 'immers' de actieve, sterke, leidende man. Van Lucy wordt niet verwacht dat zij seks heeft of

voor zichzelf verantwoordelijk kan zijn. Zij is de passieve, zwakke, volgzzaam veronderstelde vrouw. Zij heeft geen controle in haar relatie en moet daarom wel beschermd worden tegen haar seksueel actieve vriendje. Veel latinas herkenden het bestaan van deze dubbele standaard tijdens het daten. *My brother had sex in our house*, vertelt de 25-jarige Noemi verontwaardigd. *When I came back one time, he had a girl in his bedroom. My mom acted like nothing had happened. Oh my God, I said, and I wasn't even allowed to sit on the couch with a boy! He couldn't even have his arms around me.* Etniciteit, zo blijkt hieruit, beperkt dus vooral meisjes nog in hun dategedrag.

Passief en volgzzaam waren de jonge vrouwen die ik sprak echter allerminst. Zij lieten zich door hun omgeving niet snel de wet voorschrijven. Opvallend vond ik de seksuele assertiviteit die ik bij velen in de barrio zag. Zo vertelde Lucy mij, drie weken na onze eerste ontmoeting begin november, gniffelend over een incident dat ze met haar moeder had in de kerk. *Mom flips out over sex. She gets mad, because I know more than what she thinks. We, for example, were at church. Someone had donated a vibrator.* Moeder en dochter sorteerden spullen die waren binnen gekomen na een inzamelingsactie. *She thought it was lipstick. Que es, she said. I told her: Mom, that is a vibrator. Girls stick it up there. Porqué tu sabes?*, had haar moeder verbijsterd gevraagd. *Well, I learned it in middle school*, had ze zonder schaamte geantwoord.

Meisjes maken zich dus los van de rigide opvattingen van gender en seksualiteit die zij bij hun ouders zien. Seks is voor hen niet meer taboe. Dit zie je heel duidelijk terug in de rebelse, open manier waarop Lucy (nota bene in de kerk) tegen haar moeder over seksualiteit praat. Seks vormt voor meisjes *the last frontier* waarop zij met hun ouders de machtsstrijd over hun volwassen leven aangaan. Hierbij worden zij geholpen door de Amerikaanse wet. Zo foeterde vader Ruben Ramos (54) eens:

Virginity is not as hard of an issue. Before, it was real strict. But now you ladies came out with revolt, freedom of speech, and they throw that at you, saying: 'you can't tell us anymore'. If you try to punish them, they will threaten to run away and then get pregnant. You can't spank them, because they'll call the cops on you. They will throw child abuse at the cops and they will believe the young girls, because you can't proof that they are wrong. Now, young girls think they have it all, because of the law. The law thing is their escape. I'm disappointed in the law. It changes respect.

Ouders kunnen dus minder dwang uitoefenen op het dategedrag van hun kinderen. Deze krijgen hierdoor meer vrijheid om, los van hun etnische gemeenschap, hun eigen seksuele

grenzen te bepalen. Nieuwsgierig naar de invloed van haar strenge moeder op haar relatie met Jorge, vraag ik Lucy welke dateregels zij zichzelf stelt.

I don't know, giechelt ze en haalt haar schouders op. *Whatever happens happens. I would allow anything to happen. Why should I have rules for myself?*

Alles?, denk ik. In het licht van het katholieke sekstaboe, verbaast haar antwoord mij.

What about sex on a date?, vraag ik zachtjes, bedacht op meeluisteraars.

I don't know about that, twijfelt ze opeens. *Aren't you supposed to know the person? I know the person on the back of my hand, before I sleep with him. Didn't it take us like a year*, vraagt ze Jorge. *He was the first for me*, vertelt ze zonder te fluisteren.

How do you feel about keeping your virginity?, probeer ik.

It isn't so important anymore, but it should be, vindt Jorge. *How many people around us got pregnant already*", merkt Lucy op. *Like five? Jill, Selena..... My mom doesn't know I've already had sex*, denkt Lucy. *She just says: 'as long as you use a condom when you do'.*

Her mom does know Lucy has done it, merkt Jorge op, *but she's in denial.*

Do you use protection?, vraag ik Lucy bezorgd.

No, it wasn't real important to me.

Pardon, niet belangrijk?, denk ik verbaasd.

I thought using protection was going to be better, but I didn't get the birth control pill, because he (Jorge) told me not to. They (who use it) can get bipolar, have mood changes.

Jorge had zijn advies ingewonnen bij een neef (zijn held en rolmodel) die hem had gewezen op de nare bewerkingen van de pil, waardoor meisjes soms overgeven en toch zwanger raken.

Alsof hij mijn schrik aanvoelt, deelt Jorge mee: *We haven't really done anything in a while. I don't want her to get pregnant. She has a good life. No I don't*, reageert Lucy rebels. *Yes, you do*, corrigeert hij, *and I don't want to mess that up.*

Het katholieke taboe weerhoudt Lucy en Jorge er niet van met elkaar naar bed te gaan. Enerzijds is seks dus een heel beladen onderwerp binnen de Mexicaanse-Amerikaanse gemeenschap, anderzijds gaan Mexicaanse-Amerikaanse jongeren er in de praktijk juist heel vrij mee om. Dit wordt bevestigd door *El Placazo Community Newspaper* dat in mei 2000 het *Teen Sex Alert*³⁹ uitbracht. Hieruit bleek dat iets meer dan de helft (51%) van de Westside jongeren seksueel actief is. Het verhaal van Lucy en Jorge laat zien dat deze seksuele vrijheid

---

³⁹ *El Placazo Community Newspaper* (2000) kleinschalig onderzoek onder 77 jongeren tussen 11 en 19 jaar. Van de ondervraagden gebruikte 92% het liefst een condoom, maar gaf 31% aan het 'nooit', 21% het 'soms' en 44% het 'altijd' te gebruiken. Slechts 4% van de meisjes slikte bovendien de pil. De angst van ouders dat hun dochter zwanger wordt en *will mess up their life* is daarom niet ongegrond.

niet alleen wordt beïnvloedt door hun biculturaliteit, maar ook door de barrio waarin, zoals één vader dit mooi verwoordde, *more is caught than what is taught*. Jongeren pikken meer op uit hun omgeving, dan hun door ouders wordt geleerd. De barrio vormt hun normenkader en de bewoners hun (negatieve) rolmodellen. Als je binnen dit kader, net als Lucy, al vijf zwangere vriendinnen op kan sommen, dan wordt maagdelijkheid hier al snel tot iets ‘onbelangrijks’. Daarbij creëert de katholieke kerk een sfeer van geheimhouding rondom de intieme daad, waardoor ouders niet durven praten over seks. Jongeren worden hierdoor ‘gedwongen’ zelf hun seksuele grenzen te bepalen. Dit blijkt moeilijk. Lucy zegt geen regels te stellen en alles te laten gebeuren, maar twijfelt vervolgens of ze een persoon moet kennen om seks met hem te hebben. Waar twijfel is, worden fouten gemaakt. Dit bevestigen de cijfers. In 2004 baarde 88,4 op de duizend meisjes tussen 15 en 17 jaar in de Guadalupe buurt een kind, vier maal het landelijke gemiddelde en hoger dan elders in de stad (Realini & Berlanga 2007: 11). De barrio beïnvloedt het dategedrag van jongeren ook op een andere manier.

5.2 Klasse in de praktijk van daten

Als *Sidney Lanier High* uit is, stromen de scholieren naar *Galleria Foods*, een kleine onafhankelijke buurtsuper op *San Jacinto Street*, vijf minuten lopen van het schoolgebouw dat zich in de Westside bevindt. Op het azuurblauwe houten gebouwtje staat in rode sierlijke hoofdletters geschilderd: *sodas, chips, groceries, dairy, nachos, icecream en hotdogs*. Naast de ingang staan twee snoepautomaten, twee picknicktafels, een blauwe Pepsi parasol en een tiental plastic tuinstoelen. Tussen vier en vijf uur is het hier een drukte van jewelste. Tieners, politie en ouders in grote trucks verzamelen zich dan in het kleine straatje. *You are fucking mean*, hoor ik een meisje schreeuwen, terwijl ze de haren van het poppenhoofd voor haar kamt. Ze leert voor kapster. *Shut up, you're always talking so much shit*, snauwt een jongen. *Méén, fuck you*, hapt ze terug. Met verbazing en een vleugje vermaak bekijk ik het schouwspel. Niemand heeft nog plaatsgenomen aan mijn tafeltje. Ik ben de enige witte persoon. Rechts voor mij zitten vier Mexicaanse-Amerikaanse jongeren (twee meisjes, twee jongens) en achter hen zes jongeren (drie meisjes, drie jongens) chips te eten. Voor mij zitten twee vriendinnen foto's te bekijken en links naast mij luisteren twee jongens naar muziek. Ik tel slechts één Afrikaans-Amerikaans meisje. Zij zit bij het groepje van zes.

De school -waar deze tieners een afspiegeling van vormen- is, naast de werkplaats en de woonbuurt, dé belangrijkste lokale datingmarkt voor jongeren. Het is een ontmoetingsplaats die homogeen is met betrekking tot leeftijd en heterogeen met betrekking tot sekse (Kalmijn

1998: 403). Voor Mexicaanse-Amerikaanse jongeren in San Antonio is deze datingmarkt veelal ook etnisch homogeen. De zeventienjarige Gabriella Chavez gaat naar *Holy Cross High* in het hart van de Westside. *In school*, vertelt ze, *I'd never meet other ethnicity beside Hispanic. There is like two African-Americans and there is like one Caucasian. Everybody else is Hispanic. No Asian, well...one. You can actually like count. It's ridiculous.*

Het gebrek aan etnische en 'raciale' integratie op het schoolplein⁴⁰ heeft in San Antonio voor een belangrijk deel te maken met de etnische compositie van de stad. Hierdoor wordt het merendeel van de (hechte) vriendschappen gesloten met andere Mexicaanse-Amerikanen. Het maakt wel verschil waar je binnen de stad woont en/of naar school gaat. Etniciteit is in San Antonio namelijk verdeeld over grofweg drie woongebieden. Deze gebieden vallen samen met een bepaalde klasse. Etniciteit en klasse gaan dus hand in hand en bepalen (in combinatie met 'ras') of je woont in het rijke Anglo noorden, arme Afrikaanse-Amerikaanse oosten of Mexicaanse westen en zuiden. Het wijst voor zich dat een Mexicaanse-Amerikaanse tiener in het noordoosten, waar 'slechts' 34% Hispanic is, of in het oosten, waar dit percentage 56% bedraagt, meer kans heeft op interetnische vriendschappen dan in de Westside, waar maar liefst 95,3% Hispanics wonen (Bexar County Community Health Assessment 2006; Westside Developmental Corporation 2008). Klasse beïnvloedt dus de etnische samenstelling van het sociale netwerk en speelt daarom ook een rol in interetnisch dategedrag. Jongeren in het noorden hebben immers een meer diverse datingmarkt tot hun beschikking dan jongen in het oosten, zuiden of westen van de stad, waar veel minder fysieke integratie tussen groepen plaatsvindt.

Door de homogeniteit van woonwijken en scholen komen Westsiders, met beperkte financiële middelen, terecht in een sociaal vacuüm; de *Westside bubble*. De Westside is hun wereld; zij worden geboren, groeien op, gaan naar school, worden verliefd, werken, trouwen, vermaken zich en sterven binnen deze 'bel'. Vooral tieners zijn beperkt in hun bewegingsvrijheid. Ik zag jongeren vaak thuis rondhangen, op straat, op het schoolplein, bij het lokale internetcafé, op het terrasje van Galleria Foods, op basketballvelden, in de kerk of bij de organisaties waar zij vrijwilligerswerk deden. Omdat reizen met de bus of auto te duur is, komen zij de barrio alleen uit voor een doktersafspraak, familiegelegenheid (quinceañera,

---

⁴⁰ Onderzoek door Rick Fry namens het *Pew Hispanic Center* (2007) onder 93.845 publieke middelbare scholen in Amerika bevestigt dat Hispanics en Afrikaanse-Amerikaanse leerlingen steeds meer geïsoleerd raken van witte leerlingen. Een derde van de Hispanics (29%) en van de zwarten (31%) ging in 2005-2006 naar een *nearly all-minority school*, een school waar minder dan 5% van de leerlingen wit zijn, zoals Holy Cross, Lanier, Fox Tech. Witte leerlingen raken juist steeds minder geïsoleerd van minderheden, omdat het aandeel Hispanics binnen scholen drastisch is gestegen. Dit steeg namelijk van 1993 (12,7%) tot 2006 (19,8%) met 55%.

babyshower) of de zeldzame *Spurs* basketbalwedstrijd, zo vertelde hulpverlener Patti Radle⁴¹ mij. Jongeren gaan daarom vaak met dezelfde Mexicaanse-Amerikaanse mensen om in verschillende locaties binnen de *barrio*. Dit ‘gesloten homogene systeem’ vermindert niet alleen hun kans op interetnisch (date) contact, maar maakt etnische grenzen ook sterker (Wallman 1986, in Eriksen 2002: 133).

Wat de *Westside bubble* met iemand doet, ervaar ik zelf als mijn vriendin Maria mij na vijf maanden veldwerk uitnodigt voor ontbijt bij een Mexicaans restaurant in het noorden van de stad. Vol verbazing schrijf ik die dag, 31 januari 2008, in mijn dagboek:

Alleen maar witte gasten! De serveersters zijn wel Latinas. Het is zo vreemd om opeens omgeven te zijn door blonde Anglo's. Het zijn vreemdelingen voor me; mensen met wie ik mij niet langer identificeer. Ik zie er hetzelfde uit, maar het zijn niet ‘mijn’ mensen. Ik voel een enorme afstand. Terwijl ik in Nederland voornamelijk met witte mensen omga, vormen zij hier opeens ‘de andere partij’. Ik merk dat ik elke witte persoon hier associeer met rijkdom, arrogantie en sociale onwetendheid.

Als een zeer kort gebrek aan interetnisch contact bij mij al wantrouwen scheidt, hoe diep nestelen zich dan de etnische stereotypen in je hoofd als je in deze omgeving opgroeit en geen ervaring hebt met mensen die anders zijn? Uit onderzoek van de Universiteit van Texas (Firestone et.al. 2004) naar sociale cohesie, blijkt ook dat San Antonianen met een lager inkomen zich veel minder verbonden voelen met de grotere gemeenschap dan inwoners met een hoger inkomen (en dus grotere mate van mobiliteit)⁴². Van diegenen die San Antonio ervaren als ‘verdeelde stad’⁴³, geeft 48,9% bovendien aan dat *one can't be too careful in trusting people*. Diep wantrouwen en een gebrek aan sociale ervaring, maakt dat jongeren onbewust mensen prefereren die etnisch (en ‘dus’ socio-economisch) gelijk aan hen zijn. Vivian: *I just have not made much of an effort to reach out to people of other ethnicities. I've just been so comfortable in my group and what I'm doing. When I'm in school (San Antonio College) I do have the opportunity to interact, but I don't take them. I stick to what I am familiar and comfortable with.*

---

⁴¹ Patti begon in 1999 met Inner City Development een thuisscholingsproject voor basisschoolleerlingen uit groep zes, zeven en acht. Naast hulp met rekenen en taal, introduceerde Patti het element ‘reizen’ om de wereld van deze kinderen te vergroten. *Every week we try to get out of the neighbourhood. Every month we try to get out of the city. Every year we try to get out of the state.* Zoiets ‘simpels’ als het kopen van een schroevendraaier in een warenhuis kan al tot een excursie behoren.

⁴² Afrikaanse-Amerikanen voelen deze verdeling op basis van ‘ras’ nog sterker dan Hispanics. Zeven op de tien Afrikaanse-Amerikanen voelen zich verdeelt tegenover vier op de tien Mexicaanse-Amerikanen en Anglos (Firestone et.al 2004).

⁴³ Dit was 43,1% van de 559 respondenten.

Werk en hoger onderwijs, en in het verlengde daarvan leeftijd, verbreedt de horizon van jongeren. Marisol (26): *Being young, I couldn't choose where I wanted to go. My parents controlled my whole environment. My car (which I bought myself!) was my way of getting away. Working gave me money, which gave me independence. As long as I could support myself, I could move.* Werk maakt jongeren financieel onafhankelijk, waardoor zij buiten de 'bel' kunnen gaan. Onlangs ging Marisol voor het eerst naar een cocktaillounge in de Eastside. *I love going there*, vertelt ze enthousiast. *It's a different vibe. The music is all classic jazz, like Miles Davis. I go there, because it's African American, because it's fun to experience something different. I get tired of being ...it's so segregated.*

Niet alleen werk, maar ook hoger onderwijs vergroot de kans op interetnisch contact. *My social network changed, when I left*, vertelt Damian (26):

In university (Minneapolis) it was Caucasians, African but no Hispanics (...). Most of my friends here are Hispanic. In fact 95% are Hispanic (...). It's frustrating, because I got used to different walks of life. In college I had the time of my life, because I learned so much from everybody up there. When I went away my range of looking at things became a lot wider. I got different experiences and now I'm back to the same old thing.

Door werk en studie zijn twintigers meer mobiel en gaan daarom - meer dan tieners- om met verschillende etnische groepen in verschillende locaties door de hele stad (soms door het hele land) heen. Dit 'open heterogene systeem' vergroot hun kansen op interetnisch (date) contact en maakt etnische grenzen zwakker (Wallman 1986, in Eriksen 2002: 133; Hwang et al, 1995 in Kalmijn 1998). Het contact met niet-Mexicanen gaf Damian sociale ervaring met andersdenkenden en verschaftte hem kennis over *different walks of life*, waardoor zijn wantrouwen verdween en hij buiten de *Westside bubble* leerde denken en ging daten met Leah, zijn huidige Anglo vriendin. *It's a whole new ballgame*, verklaart de welbespraakte twintiger. *Some people play within their own domain. I play the game with open mind.*

5.3 Gender in de praktijk van daten

Deze laatste paragraaf laat de gendergeladenheid van interetnisch daten zien. Daarvoor gebruik ik de verhalen van Vivian Rosalez, Marisol Thompson Estrada en Aaron Rodriguez. Het eerste verhaal beschrijft de prille verliefdheid van de sociaalbewuste Chicana Vivian voor de witte jongen Mike en gaat in op de rol van etniciteit binnen haar date ervaringen. Marisol is een trotse Mexicaanse-Amerikaanse uit de *Southside*. Ze gaat regelmatig relaties aan met witte mannen en heeft daar als onafhankelijke, jonge vrouw zo haar eigen redenen voor. De stoere tiener Aaron, die gelooft in *brown pride*, heeft al een tijdje verkering met Audrey, een

rijk wit meisje uit het noorden van de stad. Haar aanwezigheid in de jeugdgroep van zijn kerk brengt de nodige ambigue reacties teweeg. Deze drie casussen samen zullen laten zien of Mexicaanse-Amerikaanse jongens en meisjes in gelijke mate over de etnische grens daten. In hoofdstuk drie en vier hebben we immers gezien dat mannen en vrouwen andere verwachtingen krijgen opgelegd. Hierbij wordt van vrouwen verwacht dat zij de etnische grenzen respecteren. De vraag is of ze dit in de praktijk ook doen.

Vivian: 'You don't have to stick to one culture, to be a cultural person'

We had sex! Bam. Vivian, valt met de deur in huis. Licht beschaamd, maar glimlachend, slaat ze haar handen voor haar gezicht. Met haar korte vuurrood gelakte nagels rommelt ze aan het gouden Guadelupe kettinkje om haar hals. *I had never kissed or touched him*, vervolgt ze, *but we had sex!* Nog geen minuut daarvoor had ze me via de woonkamer naar haar slaapkamer getrokken, een stoeltje uitgeklapt en mij op het tweepersoonsbed gezet waar ze die avond daarvoor, met haar ouders in de aangrenzende ruimte, de liefde had bedreven met haar nieuwe vlam. Mike was een Anglo muzikant die ze elf maanden daarvoor via een gezamenlijke vriend had leren kennen. Haar anders zo strenge moeder heeft er nooit een probleem van gemaakt dat deze vriend urenlang en tot drie uur 's nachts in haar slaapkamer vertoefde. Vivian is zo weg van deze *sweet, intelligent, nice* en *attentive* jongen dat ze al dagen van tevoren haar kleding en make-up uitkiest. Niet bepaald de vrijgevochten jonge vrouw die ik had leren kennen.

Vivian woont met haar moeder en stiefvader in de Westside. Toen ze acht jaar was, scheidde haar moeder van haar vader. Hij was drugsverslaafde, zat regelmatig in de gevangenis en mishandelde haar moeder. Lange tijd zorgde deze in haar eentje voor Vivian en haar vijf jaar jongere broer, Cruz. Inmiddels wonen ze met zijn drieën (zonder haar broer) in een ruime, nette buurt zonder gescheurde straten en hangt er een grote plasma *flatscreen* televisie aan de muur. Breed hebben ze het nog altijd niet. Vivian's kamer is klein en sober. Behalve een paarse bedsprei is er weinig kleur of tierelantijn. Voor de ramen hangen twee lappen (gordijnen mogen het niet genoemd worden) grijze en bedrukte stof gedrapeerd tegen de zon. Links in de hoek staan een televisie (met daarop een afbeelding van de Mexicaanse verzetsstrijder Emiliano Zapata), een computer en een bescheiden boekenkast met daarin *Marche; a feminist introduction* en *Women in Islam*. Op de grond ligt bovendien een Mexicaanse vlag.

Het is niet de eerste keer dat de jonge Chicana date met niet-Mexicanen. Op haar zestiende ontmoette zij, op de middelbare school, de Afrikaanse-Amerikaanse Kevin. Haar

moeder mocht hem niet. *She went as far as to say that we would have ugly children (their hair was gonna be ugly) because, we were possibly not compatible. Most likely he was good for nothing, lazy, violent, a drugsdealer... racial things like that.* De relatie duurde, af en aan, drie jaar. Ze raakte zwanger en kreeg een miskraam. Kevin kwam in het criminele circuit terecht en eindigde in de gevangenis. *Aren't you glad that you are not gonna have a baby after all,* had haar moeder eens fijntjes opgemerkt. *Could you imagine what it would have been like with him of all people?* Daarna kwam Vivian, op haar achttiende, de Mexicaanse-Amerikaanse atleet Leo tegen. Na twee weken sliep ze met hem en na vier maanden liep het stuk. Dit tot grote spijt van haar moeder die de oprechte, hardwerkende jongeman graag mocht. Een jaar later leerde ze, via haar werk in de gemeenschap, de 31-jarige Mexicaanse-Amerikaanse Ernesto kennen. Hij was een charismatische directeur van een lokale vakbond en ze keek naar hem op. Met hem had ze een jaar lang, wat ze noemt, een 'fysieke connectie'. De Mexicaanse Alvaro volgde hem op. Hun relatie, die slechts vijf maanden stand hield, was *damaging*; hij dronk, schold haar uit en ging vreemd. Vivian's moeder wist hier niets van, maar mocht hem toch niet. *Whenever eleven o'clock came around, she would get very pushy, saying: are you leaving anytime soon. She never wanted him around for some reason.* Mike is de laatste in het rijtje. Zij ouders zijn doktoren en ook hij oogt, volgens Vivian, als klassiek muzikant financieel stabiel. Bovendien is hij positief ingesteld en geeft haar zelfvertrouwen. Ze is vrolijk als ze bij hem is. *This is the one that my mom will love, coz he's white,* giste ze dan ook een week voor haar ontboezeming tijdens een kopje koffie. *When she first met him, he presented himself as a very gentle person. He shook her hand, he complimented her cooking, he wasn't the tough guy that a lot of Mexican men are. Mike was more expressive with his emotions than other men, Mexican or African. That had a big part in the acceptance of him around me.*

Vivian is niet de enige die over de etnische grenzen heen date. Op basis van eigen observaties op straat en benoemingen door geïnterviewden (324 in totaal⁴⁴) telde ik in de vijf maanden van mijn veldwerk maar liefst 128 interetnische date relaties. Mexicaanse-Amerikaanse jongeren daten vooral met andere Mexicaanse-Amerikanen, daarna Anglo-Amerikanen en het minst met Afrikaanse-Amerikanen, Mexicanen en Aziaten. Hierin bewijst zich de

---

⁴⁴ Deze cijfers zijn verkregen door inter- en intra-etnische koppels te tellen en geïnterviewden te vragen naar de etniciteit van al hun (date & huwelijks)partners. De cijfers vertegenwoordigen geen representatieve steekproef, maar zijn bedoeld als indicatie. Mijn observaties zijn beperkt tot de Westside en het stadscentrum en zijn zeer gevarieerd qua leeftijd, sekse en klasse van personen. Bovendien heb ik tijdens het observeren meer gelet op interetnische dan intraetnische relaties.

‘etnoseksuele bril’ die Mexicaanse-Amerikaanse jongeren, ondanks hun grensoverschrijdend gedrag, dragen. Deze is zelden blind voor huidskleur, nationaliteit, taal of religie (Nagel 2003: 261).

Jongeren willen wel neutraal zijn in hun partnervoorkeur, zagen we in hoofdstuk vier, maar hun etniciteit treedt in de praktijk toch nog altijd ordenend op. *I’m attracted to them [Mexicaanse-Amerikanen],* legt Vivian uit. *I’m used to seeing them. Some of the men I’ve talked to...a lot of them just appear like the men I’m used to, like working class and darker (...). I think it’s what I’ve grown up*

with. It definitely influences my desire to find someone I’m familiar too. Redenen voor interetnisch daten, schrijft de lokale socioloog Philip Lampe (1982), moeten normatief/subjectief begrepen worden. Vivian, bijvoorbeeld, voelt zich door gebrek aan contact minder aangetrokken tot witte personen, maar valt op Mike, omdat hij lief, zachtaardig en slim is. Redenen tegen interetnisch daten zijn onpersoonlijk en gericht tegen hele groepen. Ze reflecteren de effecten van socialisatie (wat is wenselijk) en sociale structuur (fysieke scheiding van groepen, bestaande vooroordelen). Zo gaven de meeste jongeren, in navolging van Vivian, aan vooral te daten met Mexicaanse-Amerikanen, omdat: *those are the girls I’m surrounded with* (John, 24), *I find a closer bond with people of my own ethnicity* (Sergio, 15), *I don’t think about it. I could be in my blood* (Carlos, 17). Ze daten daarentegen nauwelijks met Afrikaanse-Amerikanen, omdat: *chances are slim* (Gabriella, 17), *I don’t have an interest, don’t have an understanding* (Marisol, 26), *If my parents would found out, they would be so angry* (Amber, 18). Oftewel: er is een gebrek aan contact, interesse en acceptatie (Lampe 1982: 12). Aantrekkingskracht wordt dus gestuurd door bekendheid (hechte band, kennis van cultuur, dezelfde huidskleur en klasse) en dit wordt, in San Antonio, weer bepaald door de etnische compositie van de stad, door één respondent de *law of numbers* genoemd, en de segregatie (op basis van ‘ras’ en klasse) daarbinnen. Op deze manier is etniciteit dus (via klasse en woongebied) van betekenis in (interetnisch) gedrag. Je ziet dan ook bij twintigers meer interetnische relaties ontstaan op het moment dat zij door werk, studie, of zoals Vivian door *community-work*, uit de barrio of stad komen. Hun klasse verandert dan niet, maar de invloed die hun etniciteit speelt in hun dategedrag neemt af, omdat zij meer bekendheid

krijgen met *Ethnic Others*. Dit laat zien dat de barrières voor interetnisch daten meer uit de samenleving (structureel) komen, dan uit de jongeren zelf (individueel).

Dit blijkt ook wel uit de casus van Vivian. Als Chicana voelt zij de etnische grenzen sterker dan menig Mexicaanse-Amerikaan en hecht zij grote waarde aan de Mexicaanse cultuur. Je zou verwachten dat juist zij tegen interetnisch daten is. Als zelfs een Chicana over de etnische grenzen heen date met (nota bene!) een Anglo jongen, voor haar als voorvechtster van sociale gerechtigheid voor ‘raciale’ minderheden toch dé grootste tegenstander, dan laat dit dus zien dat etniciteit voor Mexicaanse-Amerikaanse jongeren geen doorslaggevende rol meer speelt in hun partnerkeuze. Vivian’s studie sociologie gaf haar de ruimte om los te komen van haar ouders en hun tradities. Hierdoor ontwikkelde zij een positieve kijk op interetnisch daten. *The great thing about culture is that, especially if you mix, you can develop more, combine what you and he has. That is an even richer culture. I guess what I’m trying to say is: I don’t think you have to stick to one culture to be a cultural person.* Vivian beschouwt interetnisch daten niet als aanval, maar als aanvulling op haar Mexicaanse identiteit en trekt hierbij lering uit haar eigen biculturaliteit. Meisjes in het bijzonder zoeken steeds vaker naar deze aanvulling.

Marisol: ‘In the end, I have to honour myself’

De 26-jarige Marisol Thompson Estrada, een trotse Mexicaanse-Amerikaanse, werkt als serveerster en evenementen coördinator bij koffiehuis *Ruta Maya* en laat daar dagelijks vele mannenharten sneller ‘stomen’. Met haar glanzende pikzwarte lokken, ranke figuur en soepel vallende jurkjes, serveert ze hier een gratis glimlach bij iedere kop koffie. *Ruta Maya* blijkt bij haar te passen. Het is een omgeving die, net als zijzelf, (op een gezonde manier) met tradities breekt door jongeren te stimuleren kunst en muziek te ontdekken om hen zo te *empoweren*.

Jong als ze is, blijkt ze al drie jaar getrouwd te zijn met de dertien jaar oudere Edward, een *European* van Duits/Ierse afkomst die ze, tijdens haar studie in Austin, ontmoette bij een Spaanse les. Door hem kan ze zich nu veroorloven met ‘slechts’ één baan van zeven dollar per uur in haar ouderlijk huis in de Southside te blijven wonen. Ze woont hier alleen. Haar moeder verhuisde na haar scheiding –Marisol was toen achttien- naar de Eastside en haar vader overleed twee jaar geleden. Het huis, een belangrijke *history lifemark*, telt een woonkamer, slaapkamer en keuken. Vroeger woonden ze hier met z’n zessen (haar ouders, twee broers, een zus en zichzelf) en vormden twee stoelen haar bed. Ze droomde van een ‘rijk’

huis met twee verdiepingen. De Estradas waren arm, maar Marisol is trots op haar eenvoudige afkomst.

Marisol's hart blijkt vooral voor witte mannen sneller te kloppen. Toen ze op haar zeventiende haar eerste auto kreeg, ontmoette ze al snel de (eerste) man van haar dromen, de 26-jarige Joodse Max. Max was, economisch en cultureel, totaal anders dan de jongens op school. Hij was ouder, woonde in het noorden van de stad, werkte voor een bedrijf dat wijnen verkocht en nam haar mee naar luxe restaurants. Hij was *exotic* en ze voelde zich *more worldly because of him*.

Haar omgeving reageerde verschillend op hun relatie. Toen Marisol en Max net een half jaar aan het daten waren, kwam hij tijdens een nieuwjaarsviering voor het eerst thuis langs. Haar vader 'flipte'. Het was een warme avond en hij vroeg of Max verkoeling wilde. Hierna spoot hij hem nat met de tuinslang. *You think you can come over here, take my daughter*, foeterde hij. Vader voelde zich geïntimideerd door deze rijke witte man die zich, zo dacht hij, beter voelde dan hen. *He grew up to not respect that race*, legt Marisol uit, *coz they didn't respect him*. Huilend ging Marisol naar bed. Ze schaamde zich diep. Max was tenslotte *high society*. Vader en dochter sloten 'vrede' en ze mocht met hem blijven daten. Tussen haar vader en Max werd echter nooit meer één woord gewisseld en hij verliet het huis als hij kwam. Marisol's moeder vond Max geweldig. Hij had status en dit betekende dat er goed voor haar dochter zou worden gezorgd. Ze wist bovendien hoe dominant Mexicaanse mannen konden zijn. Marisol's 'schoonmoeder' was minder blij met het meisje uit de Southside. *We were naturally looked at as being lazy and uneducated. She was very picky with how I would clean. She assumed: you were poor so you must not know how to clean. I constantly had to proof that I was worthy*.

Sociale druk weerhield Marisol er echter niet van, na Max, nog te daten met de zes jaar oudere plattelandjongen Brad (*I was so tired of the Pablos and Joses*), een twintig jaar oudere *European* restauranthouder en de witte Edward. Van Edward raakte ze op haar 23ste ongetuigd zwanger en liep, tegen haar vaders wens die vooral een traditioneel huwelijk wilde, weg van huis om in de bergen van Vermont met hem te trouwen. Marisol verloor het kindje door een miskraam. Inmiddels ligt het stel in scheiding. Pas recentelijk maakte ze voor het eerst sinds haar middelbare schooltijd weer een klein uitstapje binnen haar eigen etnische gemeenschap met een cumbia muzikant (*his hair is so black. It's strange for me*). Marisol is integer, absoluut geen *golddigger*, maar wel een vrouw met een duidelijk doel voor ogen, namelijk meer mogelijkheden voor zichzelf als vrouw creëren.

You can look at it in two different ways: oh my gosh she's turning her back on her beautiful culture, but I felt I was empowering myself (and eventually my family), because I was not following that, zegt ze over haar keuze met Edward te trouwen. *I had more opportunity, more exposure to other ethnicities, different experiences from my family.* Haar relaties met niet-Mexicanen voelden dan ook nooit als verraad, maar wel een beetje 'anders', geeft ze toe. Toch kan een Mexicaanse-Amerikaanse man haar economisch en mentaal niet voldoende bieden, zegt ze zonder arrogantie. *I feel it limits me to what I can experience, where I can go. From little things of music, food to philosophy, religion. It would be really hard to find Mexican American who is more liberal about things like ...difference in religion...and maybe how to raise a family. I think a woman shouldn't be just looked at as a wife. Mexican men, even of my generation, like traditional woman, coz their mothers are like that. It's just the traditional role I don't want to play.* Marisol kiest voor zichzelf, want zegt ze: *in the end I have to honour myself.* Ze acht het zelf noodzakelijk om daartoe de etnische grenzen te overschrijden en neemt daarmee grote risico's in een Mexicaanse-Amerikaanse gemeenschap waarin steun van de familie alles betekent en je zonder hen (vooral als meisje) niets bent. Toch koestert ze haar Mexicaanse identiteit wel degelijk. Het heeft haar gemaakt tot de vrouw die ze nu is. Ze kiest daarom bewust partners die respect en begrip tonen voor haar cultuur en dus voor haar. *My dreamman definitely speaks Spanish, because there is that connection, that bridge. They can experience the culture in the real way.*

Vrouwen daten vaker over de etnische grenzen heen dan mannen. Van de 128 interetnische date relaties die ik in vijf maanden veldwerk telde, bestonden 76 relaties uit een Mexicaanse (-Amerikaanse) vrouw en 52 relaties⁴⁵ uit een Mexicaanse (-Amerikaanse) man. Beide seksen daten vaker met Anglo's⁴⁶ dan met Afrikaanse-Amerikanen⁴⁷. Meisjes daten echter net iets

vaker⁴⁸ dan mannen met deze laatste groep. Jonge vrouwen zoeken dus bewust de etnische grenzen op. Voor Marisol is interetnisch daten een aanval op de traditionele betekenis van

⁴⁵ Dit is 59,4% van de 76 vrouwen en 40,6% van de 52 mannen.

⁴⁶ Vrouwen 34 keer, mannen 26 keer. Dit is 44,7% van de 76 vrouwen en 50% van de 52 mannen die zich in interetnische date relaties bevinden.

⁴⁷ Vrouwen 25 keer, mannen 14 keer. Dit is 32,9% van de 76 vrouwen en 26,9% van de 52 mannen die zich in interetnische date relaties bevinden.

⁴⁸ Een verschil van 5,9%

vrouwelijkheid (*A woman shouldn't be just looked at as a wife*) en een middel tot *empowerment*. Zij voelt zich niet langer 'drager van traditie' (*It's the traditional role, I don't want to play*), maar kiest voor de man van haar dromen (*In the end I have to honour myself*). Sterker nog, zij verwacht juist door interetnisch daten de autonomie en vrijheid te verwerven die nodig is om haar wensen te vervullen.

Veranderde noties van vrouwelijkheid spelen een belangrijke rol in de partnerkeuze van meisjes. Onder invloed van de barrio en de Amerikaanse samenleving verlangen jonge vrouwen naar onafhankelijkheid en zelfontplooiing. Relaties en vriendjes moeten hierdoor aan nieuwe eisen voldoen (gelijkheid, open communicatie). Zo zoekt Marisol een moderne man die (financieel) voor haar kan zorgen, maar haar niet alleen als moeder en huisvrouw ziet. Op basis van eigen ervaring in de barrio associëren veel vrouwen Mexicaanse- en Afrikaanse-Amerikaanse mannen echter met traditie, armoede, geweld⁴⁹ en dus een leven vol strijd. Net als Vivian, zat ook Marisol's vader een tijdje in de gevangenis (*He sold dope to make ends meet*) en was thuis geen makkelijke man. *I grew up in environment where my father disrespected women, especially my mother. I seem to bump into that when dating men of own race. All my Mexican boyfriends were cheating on me.* Anglo mannen, zo denkt men, hebben meer respect voor vrouwen, bieden financiële zekerheid en 'dus' een comfortabeler leven. Een leven dat Marisol bovendien *more opportunity, more exposure to other ethnicities, different experiences* en dus meer mogelijkheden tot zelfontplooiing biedt. Interetnisch daten blijkt voor vrouwen dus klasse geladen. Het is immers pas *empowerend* als je 'omhoog' date met een rijke Anglo.

Ouders staan hun dochters in bepaalde gevallen toe om over de etnische grenzen te daten. Financiële zekerheid (klasse) geeft ook bij hen de doorslag. Dit blijkt uit de positieve reactie van Marisol's moeder op Max, maar ook uit de manier waarop Vivian's moeder omgaat met haar vriendjes. Zij behandelt de Anglo Mike met opvallend meer coulance dan de Afrikaanse-Amerikaanse Kevin, die zij openlijk stereotypeert, of de Mexicaanse Alvaro, die rond middernacht subtiel het huis wordt uitgewerkt. Vivian voorspelt ook over Mike dat haar moeder hem geweldig zal vinden, juist omdat hij wit (en 'dus' rijk) is. De afkeer voor Kevin

---

⁴⁹ Hiermee bedoel ik zowel verbaal als fysiek (onder andere seksueel) geweld en criminaliteit. Huiselijk geweld is een groot probleem in San Antonio. Het is gekoppeld aan armoede. Het merendeel van de aanklachten en dodelijke slachtoffers komt uit de East of Westside. Jongeren die hieraan worden blootgesteld 'kopieren' dit (gewelddadige of slachtoffer) gedrag vaak in hun eigen (date) relatie. Dit geeft aanzet tot *teendating violence*: 70% van de zwangere tieners en tienermoeders, en dit is veelzeggend in San Antonio, wordt geslagen door hun intieme partner (Roscoe & Callahan in Hickman et al. 1985, in Barter 2009: 222; Bexar County Community Health Assessment 2006).

wordt door haar moeder expliciet uitgesproken. Dit komt omdat Vivian als bruin meisje met een zwarte jongen in economisch en ‘raciaal’ opzicht omlaag date. Het is dubbel fout. Deze etnische grens wordt, zoals we al zagen in hoofdstuk vier, ook uitgedrukt in seksuele termen. Vivian en Kevin zouden volgens haar moeder *not compatible* zijn. Zij waarschuwt zelfs voor kinderen met *ugly hair* (lees: kroeshaar). Moeder is bang dat haar kleinkinderen op Afrikaanse in plaats van Mexicaanse-Amerikanen zullen lijken, waardoor het gezin nog meer racisme en (financiële) strijd ervaart. Dit terwijl ouders juist hopen dat hun (klein)kinderen een makkelijker leven hebben dan zij. Door zwarte mannen bovendien ‘raciaal’ te stereotyperen als *lazy, violent, good for nothing*, trekt Vivian’s moeder een duidelijke niet te overschrijden etnische grens en oefent zo druk uit op haar dochters (toekomstige) datedrag.

Wat Marisol’s casus vooral laat zien, is dat etnische grenzen in klasse, zowel door ouders als meisjes, makkelijker worden overbrugd dan etnische grenzen in ‘ras’. Economisch verschil in een partner lijkt in de praktijk zelfs belangrijker dan culturele overeenkomst. Marisol koos bewust voor Max, omdat hij economisch en cultureel anders en *exotic* was en haar *more opportunity, more exposure to other ethnicities* en *different experiences than my family* bracht. Vivian’s moeder raakt bovendien gecharmeerd van de Anglo Mike, omdat hij niet macho, maar juist gevoelig en dus anders dan Mexicaanse mannen is. Klasse speelt voor jongens een minder grote rol. Zij zijn ‘immers’ de *providers*, vrouwen niet. Een wit meisje biedt daarom minder financiële zekerheid dan een witte jongen. Opvallend genoeg lijken jongens juist meer naar culturele overeenkomst en minder naar economisch verschil te zoeken.

Aaron: ‘Dude, if you step up. She’ll shoot you down’

Op woensdag vijf december bezoek ik de jeugdavond van San Juan de Los Lajos, de kerk van Aaron Rodriguez. Vanavond maken ze kerstkaarten voor gepensioneerde priesters. Mijn ‘tafelgasten’ zijn Aaron, zijn witte vriendin Audrey en Mexicaanse-Amerikaanse vrienden Joel en Alex. Audrey is *Italian White* maar heeft ergens nog een druppeltje Mexicaans bloed zitten. Ze is overheersend en opschepperig. *You’re like a doll, dude*, schampert Joel als Audrey Aaron roept, *she calls and you come. Who is wearing the panties?* Alex lacht over deze geslaagde opmerking en geeft Joel een handdruk als blijk van instemming. *We need to go shopping at Neimann Marcus, because I need clothes. I wear stiletos*, zegt Audrey een tikje speels en uitdagend. *Woooooow... stilletos*, reageert Joel, zichtbaar onder de indruk. *You are not Mexican*, merkt hij op. *Yes, I am*, verdedigt ze. *Are you sure you are Mexican*, herhaalt Alex, *because I don’t know Mexicans who have that much money. Is she rich*, vragen

ze Aaron. *Yeah, for a westsider, she is.* Audrey doet nog een duit in het zakje. *We got into our neighbours car, a Maserati, and went out. What do your parents do,* vragen de jongens ongelovig. Moeder blijkt een H-E-B agent die Mexicaanse arbeiders naar San Antonio haalt, Vader is een kolonel in het leger. *Oh men, you're a movie star. Here's your movie star* (Alex houdt zijn rechterhand boven zijn hoofd) *and you are up here* (houdt zijn hand dan lager). *Dude, if you step up, she'll shoot you down,* plaagt Joel. Audrey windt de mannen met gemak om haar witte vinger. *I've met Bill Cosby, Marilyn Manson, Michael Jordon* Dit spreekt Joel, die in zijn vrije tijd basketbal speelt, natuurlijk wel aan. *You are lucky, I'd give anything to meet him,* verzucht hij. *You are so rich,* zwijmelt ook Alex. *Dude, she's awesome!* Audrey's ego groeit zichtbaar met ieder compliment. *If you are ever on my side of town, call me, we'll go to La Cantera* [chique winkelcentrum in de Northside], zegt ze met een dik Texaans accent. *Do you know how to cook,* vraagt Joel opeens. Het antwoord blijkt negatief. De eerste scheurtjes in Joel's droomwolk worden zichtbaar. Is dat belangrijk, vraag ik? *I want to have a girl who knows how to cook,* zegt hij. *Do you know how to make your bed,* probeert hij nog eens. *I have a maid,* reageert Audrey. Het wordt de jongens teveel. Mij ook.

Ook Mexicaanse-Amerikaanse jonge mannen ervaren sociale druk om binnen de eigen etnische gemeenschap te daten. Deze druk komt echter niet zozeer van ouders, maar vooral van vrienden. *They put up an expectation that I have to live up to,* vertelt Aaron.

She is rich, so you have to dress this way, you have to buy her nice things. It can't start being all cheap, she's used to having the best things. You are in the Westside, you can't get that stuff. You are not gonna last. What do you drive? You drive the bus! Her friends are not gonna accept you, gonna see you as a stupid Mexican. They make you feel bad about yourself. They're hoping to accomplish that I will break up with my girlfriend. They are like: rich, white girl...ghetto Mexican...it doesn't really mix. It don't look right. Basically, it's something that isn't supposed to happen, but it does.

Audrey krijgt wel complimenten van Aaron's vrienden, maar deze betreffen haar afkomst, niet haar persoon. Op het gebied van gender is zij geen droomvrouw. Audrey vormt als rijke, dominante vrouw namelijk een bedreiging voor Aaron's mannelijkheid. Dit blijkt wel als Joel en Alex hem plagerig een marionet noemen, vragen wie het slipje aan heeft en wijzen op het niveau verschil tussen Aaron en zijn 'filmster'. Dergelijke opmerkingen maken Aaron onzeker. Van mannen wordt immers verwacht dat zij de sterke leiders en *providers* zijn. De kritiek lijkt voort te komen uit onzekerheid. Aaron's vrienden verwachten dat witte mensen arrogant zijn en op Mexicanen neerkijken (*Her friends are gonna see you as a stupid*

Mexican). Als zij Audrey leren kennen, krijgen zij echter ook respect voor Aaron. Audrey is exotisch. Ze is wit ('dus' superieur en mooi), rijk en, zo wordt verondersteld, seksueel gewillig. Vooral Audrey's rijkdom spreekt tot de verbeelding van Joel en Alex die het onmogelijke (een ontmoeting met hun idool) opeens binnen handbereik zien. De kans dat een jongen uit de barrio een rijk, wit meisje uit het noorden aan de haak slaat is namelijk uiterst klein. Zelfs Aaron's ouders hadden met een vleugje trots opgemerkt: *I don't know how you pulled it off, but you did pretty good for yourself. Looking back, I'm lucky*, verzucht Aaron, *wow*. In deze onmogelijkheid blijkt voor hem ook de aantrekkingskracht te liggen. *On tv you see the rich, white girls with the rich boyfriends, that is something you can never have*, legt hij uit. *The more you think about it, the more you can't have it, the more tempting it becomes to try to make it yours*. Dateren met een wit meisje is een *pride thing*, waarmee Aaron richting vrienden en Anglo's wil laten zien dat hij wel goed genoeg is. *Just because I'm Hispanic from the Westside, doesn't mean I can't treat you in the same way as rich guys. We have hearts. We feel love. We are not just after one thing. We are capable of making you happy too*. Audrey is in veel opzichten ('raciaal', economisch, seksueel) dus ook een trofee. Weet je deze voor je te winnen, dan verdien je respect voor je mannelijkheid.

Aaron's casus laat duidelijk de dubbele boodschappen zien die jongens in hun tienertijd meekrijgen. Enerzijds is Audrey dominant en een bedreiging voor zijn mannelijkheid, dus negatief. Anderzijds is Audrey wit en exotisch, dus positief. Boodschappen voor meisjes zijn minder ambigue. Het is voor hen veel duidelijker wie goed is (Mexicaan, Anglo) en wie fout (Afrikaans-Amerikaans). Meer ambiguïteit betekent een groter grijsvlak en dus ook meer keuzevrijheid, of zoals één jongen dit noemde de *benefit of the doubt*. Jongens krijgen dit voordeel van de twijfel, omdat zij (seksueel) actief, leidend en sterk worden verondersteld. *Guys are gonna go around, we're dogs*, legt Aaron als vanzelfsprekend uit. *It's accepted that we're looking for one thing, no matter who it is from*. Zijn keuze van etnische partner heeft, in tegenstelling tot die van meisjes, ook weinig impact op zijn toekomst, omdat hij fysiek en financieel voor zichzelf moet zorgen. Jongens worden daarom niet gestuurd. Deze vrijheid zet Anthony aan tot experimenteren als hij daartoe de kans krijgt.

Ondanks grensoverschrijdend gedrag, blijven de etnische grenzen tussen Mexicaanse-Amerikanen en Anglo-Amerikanen wel in stand. Nagel (2003: 260) noemt dit de *ethosexual paradox*. De verschillen met Audrey worden door Aaron's vrienden immers nog gevoeld (*You're so rich*) en gemaakt (*You're not Mexican, because I don't know Mexicans who have that much money*). De reden hiervoor ligt, zoals we gezien hebben in hoofdstuk vier,

verborgen in de positieve, maar onbesproken, lading die aan de seksualiteit van witte vrouwen wordt gegeven. Zij worden gezien als exotisch en seksueel gewillig. Aaron prijst zich daarom gelukkig met Audrey, omdat zij eigenlijk te hoog gegrepen is. In Joel en Alex zien we zelfs een adoratie die je zelden ziet bij Mexicaanse-Amerikaanse vrouwen. Deze adoratie houdt de superioriteit van witte mensen in stand. De praktijk bevestigt dus het punt dat ik hoofdstuk vier maakte, namelijk dat seksualiteit een machtig instrument is van 'raciale' formatie.

Op de langere termijn, zoeken jongens echter niet naar economisch verschil, maar naar culturele overeenkomst. Als het meisje is veroverd en haar charme is verdwenen, willen jongens toch graag hun rol als man behouden. Hoe aantrekkelijk Audrey's rijkdom in eerste instantie ook voor Joel is, uiteindelijk knapt hij op haar af, omdat zij niet kookt, noch haar bed opmaakt. Ook Aaron voelt zich fysiek aangetrokken tot Audrey, en houdt van haar, maar beschrijft zijn ideale vriendin uiteindelijk toch als Hispanic. *I would hope that if I marry a girl, she would be Hispanic*, verklapte hij een maand na de jeugdavond. *I'd like her to understand me, the struggles, my culture*. Jongens kiezen dus voor meer traditionele meisjes. Zij zullen zich daarom eerder aangetrokken voelen tot Mexicaanse-Amerikaanse meisjes en zodoende ook meer intra-etnisch dan interetnisch daten.

5.4 Blijvende barrières

In hoofdstuk vier is gebleken dat er veel argumenten te vinden zijn in de houdingen van Mexicaanse-Amerikanen die de verwachting wekken dat interetnisch daten een normaal en veelvoorkomend verschijnsel is in San Antonio. Toch is de praktijk weerbarstiger, blijkt in hoofdstuk vijf. Dit komt door de sturende kracht van etniciteit, klasse en gender.

Barrières voor interetnisch daten komen meer uit de samenleving voort, dan uit jongeren zelf. Mexicaanse-Amerikaanse jongeren willen wel over de etnische grenzen daten, maar de mogelijkheden hiertoe zijn beperkt. Etniciteit blijkt (via klasse en woongebied) indirect nog altijd een sturende rol te spelen in hun partnervoorkeur. De sociale structuur van San Antonio (etnische compositie, segregatie op basis van klasse en 'ras') zorgt er namelijk voor dat jongeren, vooral in de Westside, weinig contact hebben met andere etnische groepen. Dit zorgt voor onbekendheid, vooroordelen, wantrouwen en een gebrek aan interesse in en acceptatie van interetnisch daten. Zij daten dan ook voornamelijk binnen de eigen Mexicaanse-Amerikaanse gemeenschap. De invloed van etniciteit op dategedrag neemt af op het moment dat jongeren uit de barrio of stad komen. Je ziet dan ook vooral bij twintigers meer interetnische relaties ontstaan. Dit bewijst dat de seksuele grenzen die de Mexicaanse-Amerikaanse gemeenschap jongeren oplegt, niet de doorslag geven in de keuze van de

etniciteit van hun partner. Sterker nog, hun biculturaliteit (de Amerikaanse nadruk op zelfontplooiing) zet jongeren ertoe aan zelf hun seksuele grenzen te zoeken en zorgt er ook voor dat zij interetnisch daten niet als aanval, maar als aanvulling op hun Mexicaanse identiteit zien. Toch blijken ook deze liberale jongeren onbewust een 'etnoseksuele bril' te dragen die hun keuze stuurt. Als zij over de etnische grenzen daten, kiezen zij namelijk vaker voor Anglo-Amerikanen dan voor Afrikaanse-Amerikanen, Mexicanen of Aziaten. Culturele verschillen spelen dus wel een rol in partnervoorkeur, maar de mate waarin zij een rol spelen verschilt.

Zoals verwacht ervaren vrouwen tijdens het daten meer spanning met hun etnische gemeenschap dan mannen. Zij worden gecontroleerd tijdens het daten en gestuurd in hun keuze. Toch blijken noties van vrouwelijkheid op de langere termijn interetnisch datedrag te stimuleren, terwijl noties van mannelijkheid dit gedrag juist demotiveren. Dit is opvallend, omdat vrouwen de *symbolic border guards* zouden zijn (Yuval-Davis 1997: 23, 45-46, 58). Jonge vrouwen verzetten zich echter tegen rigide concepten van gender en werpen hun *burden of representation* bewust(er) af. Zij daten bijvoorbeeld vaker met niet-Mexicanen dan jongens. Jongens hebben al (seksuele) vrijheid en hoeven niet te rebelleren. Interetnisch daten blijkt voor jonge vrouwen een manier om meer vrijheid te verwerven. Geld betekent voor hen die opgegroeid zijn in de *barrio* vrijheid. Anglo's hebben geld en zijn zodoende aantrekkelijke partners geworden. De nieuwe eisen die meisjes aan zichzelf stellen, vergroten dus de kans dat zij interetnisch daten. In tegenstelling tot meisjes, zoeken mannen niet naar economisch verschil, maar naar culturele overeenkomst. Zij moeten (en willen) immers nog altijd actief, leidend en sterk zijn. De klasse van het meisjes speelt daarom op de langere termijn geen rol. Jongens zoeken eerder naar traditionele meisjes die geen bedreiging vormen voor hun mannelijkheid. Zij vinden dit eerder in Mexicaanse, dan in Anglo-Amerikaanse meisjes. De gendergeladen eisen die mannen aan zichzelf en aan vrouwen stellen, verkleinen dus de kans dat zij interetnisch daten.

Etnische grenzen blijven, ondanks grensoverschrijdend gedrag, dus wel degelijk in stand. Er wordt immers met Anglo's gedate omdat zij niet gelijk, maar superieur worden verondersteld. Wel blijken etnische grenzen in klasse makkelijker te worden overbrugd dan etnische grenzen in 'ras'. Dit geldt vooral voor vrouwen. Etnische grenzen blijken vooral bij mannen sterker te blijven bestaan.

6. Eindconclusie

In deze studie staan de opvattingen over en praktijken van interetnisch daten centraal van Mexicaanse-Amerikaanse jongeren in San Antonio, Texas. Interetnische romantische relaties zijn de meest intieme en vergaande vorm van integratie. Ze bevorderen culturele transmissie en zetten de deur open tot incorporatie van een groep. Dit onderzoek naar interetnisch daten geeft daarom inzicht in de sociale afstand tussen groepen en de kracht van etnische grenzen en solidariteit in een multiculturele samenleving. Intieme relaties tussen leden van verschillende etnische, ‘raciale’ of nationale groepen zijn echter niet vanzelfsprekend in Amerika. Hierin verraadt zich de verborgen seksuele lading van etniciteit. Seksualiteit geeft, naast verschillen in huidskleur, nationaliteit, taal en religie, vorm aan ideeën en gevoelens over een bepaalde etnische, ‘raciale’ of nationale groep. In mijn onderzoek heb ik deze verborgen etnoseksuele verbindingen zichtbaar gemaakt, om zo een nieuw licht te werpen op ‘vanzelfsprekende’ aspecten van het sociale leven, zoals (interetnisch) daten. Om een meer genuanceerd beeld te krijgen van de praktijk van interetnisch daten, heb ik de intersectionele benadering gehanteerd en dategedrag niet alleen vanuit een etnisch, maar ook een gender en klasse perspectief bestudeerd. Ik ben hierbij uitgegaan van de volgende aannames:

- Interetnisch daten vormt een bedreiging voor de etnische grenzen en brengt het overleven van de etnische gemeenschap in gevaar.
- Mexicaanse-Amerikaanse meisjes worden als *symbolic border guards* meer beperkt in hun grensverleggende verlangens dan jongens.
- Klasse speelt een rol in de beslissing wel of niet interetnisch te daten en met wie.

ETNICITEIT

Uit mijn onderzoek is gebleken dat Mexicaanse-Amerikanen interetnisch daten *niet altijd* als een bedreiging zien voor de etnische grenzen en het overleven van hun gemeenschap. Dit wordt beïnvloed door hun biculturaliteit.

Het stedelijke beleid van *difference multiculturalism* heeft ervoor gezorgd dat Mexicaanse-Amerikanen in San Antonio hun biculturaliteit inzetten als (financiële) *empowerment*, dat wil zeggen: een onderscheidingsmechanisme om onder andere hun positie op de arbeidsmarkt te verbeteren. Hun ‘raciale’ minderheidspositie binnen de Amerikaanse samenleving en het negatieve debat rondom immigratie zorgt er namelijk voor dat zij niet (volledig) mogen behoren tot de Amerikanen. Ze willen echter ook niet ook behoren tot de

Mexicanen en kiezen er dus voor om te behoren tot de Mexicaanse-Amerikanen. Deze biculturele identiteit helpt hen niet alleen bronnen (banen, geld) veilig te stellen, maar voorziet ook in hun behoefte aan *belongingness* (Eriksen 2002: 54). De betekenis die Mexicaanse-Amerikanen in San Antonio aan hun etniciteit geven is dus zowel het gevolg van maatschappelijke beperkingen (structuur) als een bewuste keuze (*agency*). Het vormt bovendien een interessante culturele variatie op het instrumentalisme (eticiteit als – politieke - strategie met heldere grenzen) en het primeordialisme (eticiteit als bevrediging van de behoefte tot toebehoren) waar binnen het wetenschappelijke debat vaak tussen wordt gekozen. Mexicaanse-Amerikanen gaan dus bewust niet uit van eenduidige identiteiten, heldere grenzen of een zuivere cultuur. Zij willen niet in een hokje geplaatst worden en onderhandelen middels hun biculturaliteit over de legitimiteit van etnische grenzen. Dit zie je terug in hun opvattingen over interetnisch daten.

Etnische vermenging wordt namelijk vrijwel unaniem, door jong en oud, als positief gezien. Deze acceptatie is niet alleen verbonden met de heersende aversie tegen racisme, maar wordt ook bekrachtigd vanuit het besef dat ‘ras’ een relatief begrip is, omdat zij allen ‘product’ zijn van verschillende etnische groepen. Interetnisch daten wordt zelfs gezien als een middel om de etnische verdelingen die Amerika en San Antonio kenmerken te ontstijgen en te ontsnappen aan de beperkingen die verbonden zijn aan hun etnische groep. Interetnische (date)relaties worden daarom niet *per definitie* ervaren als een bedreiging voor de etnische grenzen en het overleven van de etnische groep. Toch zie je in de praktijk dat Mexicaanse-Amerikanen wel degelijk een voorkeur en afkeer hebben voor bepaalde partners. Als zij interetnisch daten, doen zij dit namelijk vaker met Anglo’s dan met Afrikaanse-Amerikanen. Dit heeft te maken met klasse en ‘raciale’ hiërarchie. Witte partners bieden –in tegenstelling tot zwarte partners- financiële zekerheid en helpen Mexicaanse-Amerikanen te ‘overleven’ in een samenleving die veel barrières kent voor ‘raciale’ minderheden. Zwarte partners vormen – in tegenstelling tot witte partners- een bedreiging voor de bruine middenpositie van Mexicaanse-Amerikanen. Zij worden daarom uitgesloten middels een discours van seksualiteit dat hen typeert als de hyperseksuele Ander.

GENDER

Vrouwen hebben nog altijd de rol van *symbolic border guards* en worden daarom, meer dan mannen, beperkt in hun grensverleggende verlangens. Het doel daarvan is echter niet cultureel behoud, maar verbetering van de sociale status van de etnische gemeenschap in de samenleving.

Noties van mannelijkheid en vrouwelijkheid zijn binnen de Mexicaanse-Amerikaanse gemeenschap met drie 'draden' tot een *web of meaning* verknoopt (Steenbeek 1995: 42). Genderverwachtingen worden ingegeven door de Mexicaanse, Amerikaanse en barrio cultuur. Binnen het Mexicaanse-Amerikaanse discours over gender, geïnspireerd door het katholicisme en machismo, worden mannen seksueel actief, leidend en sterk en vrouwen passief, volgend en zwak verondersteld. Deze verwachtingen worden op het symbolische niveau van gender geconstrueerd en uitgedrukt. Vanuit dat perspectief worden meisjes, meer dan jongens, beschermd met regels, gecontroleerd in hun gedrag en gestuurd in hun partnerkeuze. Hun seksuele gedrag wordt, zoals verwacht, dus scherper in de gaten gehouden dan dat van jongens. Dit toont aan dat etniciteit wordt genuanceerd door gender. Daarnaast is er een Mexicaans-Amerikaans discours over gender, geïnspireerd door de *American Dream*, waarin zelfontplooiing en het streven om hogerop te komen in de samenleving, centraal staan. Dit is te bereiken door onderwijs. Mobiliteit is echter ook mogelijk door 'opwaarts' te trouwen met een partner uit een hogere klasse.

Nagel (2003), Okin (1999) en Yuval-Davis (1997) beargumenteren dat seksuele grenzen de eer en het overleven van de etnische groep beschermen. In de praktijk blijkt echter dat de seksuele grenzen die de Mexicaanse-Amerikaanse gemeenschap oplegt, niet de toekomst van de etnische groep, maar de socio-economische toekomst van meisjes beschermen. Dit blijkt wel uit het feit dat ouders geen seksuele grenzen opwerpen richting rijke Anglo-Amerikanen, met wie zij wel culturele verschillen voelen, en wel richting arme Afrikaanse-Amerikanen, die door hun lagere klasse juist meer culturele overeenkomsten delen. Ouders prevaleren een betere financiële toekomst voor hun kind dus boven cultureel behoud. Het voortbestaan van de etnische gemeenschap is, door het proces van *disconnection/individual reconnection*, dan ook steeds meer een individuele en steeds minder een groepsaangelegenheid is geworden. Ouders geven zelfs, vanuit hun strijd als etnische groep om een plek te verwerven in de Amerikaanse samenleving, de aanzet tot culturele vervaging. Zij vinden onderwijs voor meisjes, dat zij zien als dé oplossing om te komen tot status, respect en een financieel comfortabel(er) leven, belangrijker dan behoud van culturele tradities. Toch worden meisjes, meer dan jongens, in hun vrijheid beperkt door traditionele genderverwachtingen. Deze beperkingen blijken echter niet doorslaggevend in hun dategedrag. In de praktijk zie je namelijk dat meisjes hun *burden of representation* afwerpen en de etnische en seksuele grenzen bewust opzoeken (Mercher 1990 in Yuval-Davis 1997: 45). Zij daten zelfs vaker met niet-Mexicanen (Anglo en Afrikaanse-Amerikanen) dan jongens en zijn, wat Nagel (2003: 261) noemt de *etnosexual resisters, innovators and revolutionaries*. Hun kracht om te

veranderen zit in hun biculturaliteit. De Amerikaanse nadruk op zelfontplooiing en negatieve ervaringen met huiselijk geweld in de *barrio*, voorziet hen namelijk van alternatieven op traditionele genderverwachting. Dit biedt meisjes, binnen de Mexicaanse-Amerikaanse gemeenschap, ruimte om te onderhandelen over hun genderidentiteit en brengt, op het individuele niveau van genderconstructie, een verandering in genderrollen teweeg. Meisjes stellen hierdoor nieuwe eisen aan zichzelf (onafhankelijkheid) en aan partners (open communicatie, gelijkheid). Interetnisch daten met een Anglo blijkt voor jonge vrouwen een manier om meer (economische) vrijheid te verwerven, evenals een aanval op de traditionele betekenis van vrouwelijkheid en mannelijkheid.

KLASSE

Klasse speelt onomstotelijk een rol in de keuze wel of niet met iemand te daten. Etniciteit en klasse gaan in San Antonio hand in hand. Klasse fungeert hierdoor niet alleen als economisch, maar ook als cultureel fenomeen. Op basis van hun gedeelde lagere klasse delen Mexicaanse-Amerikanen meer culturele overeenkomsten met Afrikaanse-Amerikanen dan met Anglo-Amerikanen. Op lokaal niveau is de sociale afstand tussen hen kleiner. Toch blijken etnische grenzen in klasse, in de opvattingen over en praktijken van interetnisch daten, gemakkelijker te worden overschreden dan etnische grenzen in 'ras'. Dit komt omdat 'ras' op nationaal niveau verdeeld en doorslaggevend is. Vooral voor meisjes blijkt het gemakkelijker te zijn om klasse te overbruggen. Economisch verschil is voor hen, en voor hun ouders, belangrijker geworden dan culturele overeenkomst. Jongens, en hun ouders, zoeken juist meer naar culturele overeenkomst en minder naar economisch verschil. Een rijk meisje vormt voor hem juist een bedreiging voor zijn mannelijkheid.

Klasse speelt ook nog op een andere manier een rol in interetnisch datedrag. Door de geografische concentratie van etnische groepen in de stad, die veelal samenvallen met een bepaalde klasse, beïnvloedt klasse de etnische samenstelling van sociale netwerken. In het bijzonder kijkend naar jongeren in de Westside, betekent dit dat zij een minder diverse datingmarkt tot hun beschikking hebben dan jongeren in de Northside, waar Mexicaanse-Amerikanen de minderheid vormen en er dus meer interactie is tussen Anglo-, Mexicaanse-, en Afrikaanse-Amerikanen. Dit beperkt niet alleen hun mogelijkheden tot interetnisch daten, maar stuurt ook hun aantrekkingskracht. Mexicaanse-Amerikaanse jongeren daten daarom nog het meest binnen hun eigen etnische gemeenschap.

Etnische grenzen worden in San Antonio gevoeld op basis van 'ras' en klasse. Klasse beïnvloedt welke 'raciale' c.q. etnische grenzen wel en niet worden overschreden. Vanuit de gemeenschap wordt wel toegestaan 'omhoog' te daten met Anglo's, maar niet 'omlaag' met Afrikaanse-Amerikanen. Meisjes worden als poortwachters, meer dan jongens, gestuurd in hun keuze om de poort naar boven, naar verbetering, te openen. Etnische grenzen *lijken* dus te vervagen. Ondanks de wil om de sociale afstand met Anglo's te overbruggen, blijken de mogelijkheden hiertoe beperkt. Dit komt door de structuur van de stad. Sociale afstand blijkt dus niet alleen de uitkomst van een keuze, maar ook van een beperking. Juist die beperking houdt etnische grenzen in stand.

Bibliografie

- Alamo Area Council of Governments
2007 Bexar County Community Plan 2007-2008.
http://www.aacog.com/CriminalJustice/communityplanning/commplan2007_2008/2007-2008BexarCountyCommunityPlan.pdf (15 augustus 2009).
- Answers.com
z.j. 'Informatie over Jim Crow Laws.' <http://www.answers.com/topic/jim-crow-law> (14 augustus 2009).
- Ardener, E.
1989 *The Voice of Prophecy: and other Essays*. Oxford: Basil Blackwell Ltd.
- Arreola, D.
1987 'The Mexican American Cultural Capital.' *Geographical Review*, Vol. 77 (1): 17-34.
- Barker, M.
1981 *The New Racism*. London: Junction Books Ltd.
- Barter, C.
2009 'In the Name of Love: Partner Abuse and Violence in Teenage Relationships.' *Britisch Journal of Social Work*, Vol. 39 (2): 211-233.
- Barth, F.
1969 'Introduction: When Ethnic Identity is a Social Stigma.' In: F. Barth (ed.), *Ethnic Groups and Boundaries: The Social Organization of Culture Difference*. Oslo: Universitetsforlaget (Scandinavian University Press), pp. 9-38.
- Baumann, G.
1999 *The Multicultural Riddle: Rethinking National, Ethnic and Religious Identities*. New York: Routledge.
- Benhabib, S.
2002 *The Claims of Culture: Equality and Diversity in the Global Era*. New Jersey: Princeton University Press.
- Bexar County Community Health Collaborative
2006 Assessment: Social Environment.
<http://www.healthcollaborative.net/assessment06/social-environment/social4.php> (15 augustus 2009).
- Butler, J.
1990 *Gender Trouble: Feminism and the Subversion of Identity*. New York: Routledge.

- Chancer, L.S. & B.X. Watkins
2006 *Gender, Race, and Class: an Overview*. Oxford: Blackwell Publishing.
- City of San Antonio
2009 'Officiële website van Historic Market Square.' www.marketsquaresa.com
(14 augustus 2009).
- Cohen, A.
1974 'Introduction: The Lessons of Ethnicity.' In: A. Cohen (ed.), *Urban Ethnicity*.
London: Tavistock Publications, pp. ix-xxiv.
- Conexión
2007a 'A life surrounded by girls: Meza-Chavez lead all-female prep school.'
Elaine Ayala, 27 december.
2007b 'Latinos revel in culture, but aren't defined by it.' *Maria Anglin*, 1 november.
2007c 'Study: 50 percent of Latino students attend college part time.' *Marissa Villa*, 3
januari.
- Davalos, K. M.
1996 'Quinceañera: Making Gender and Ethnic Identities.' *Frontiers: A Journal of
Women's Studies*, Vol. 16 (2/3): 101-127.
- David, E.J.R. & S. Okazaki
2006 The Colonial Mentality Project: The Psychological Study of Colonial
Mentality Among Filipino. What is Colonial Mentality? National Institute of
Mental Health. <http://www.colonialmentality.netfirms.com/CModel.html> (15
augustus 2009).
- Dávila, A.M.
2001 *Latinos, Inc: The Marketing and Making of People*. Berkeley: University
of California Press.
- Davis, N.Y.
1997 *Gender & Nation*. London: Sage Publications.
- Douglas, M.
1966 *Purity and Danger: An Analysis of Concepts of Pollution and Taboo*. London:
Routledge & Kegan Paul.
- Duncan, B. & J. Trejo
2005 Identification, Intermarriage, and Unmeasured Progress by Mexican-
Americans. IZA Discussion Paper 1629, Institute for the Study of Labor (IZA).
- East Bay Express News
2006 'Column: Ask a Mexican.' *Gustavo Arellano*, 17 januari.
[http://www.eastbayexpress.com/news/iexcl_ask_a_mexican_/Content?oid=35
4906](http://www.eastbayexpress.com/news/iexcl_ask_a_mexican_/Content?oid=354906) (15 augustus 2009).

El Placazo Community Newspaper

2000 'Teen Sex Alert'. San Anto Cultural Arts, mei 2000.
<http://www.sananto.org/el-placazo.html> (15 augustus 2009).

Eriksen, T.H.

2002 *Ethnicity and Nationalism; Anthropological Perspectives*. London:
Pluto Press.

Firestone, J.M. et.al.

2004 Measures of San Antonio's Social Capital-Perceptions of Trust. Issue Brief #5.
The Culture and Policy Institute, University of Texas.
http://www.utsa.edu/cpi/publications/5_RACIALETHNIC%20TRUST_final.pdf (15 augustus 2009).

Giddens, A.

1979 *Central Problems in Social Theory: Action, Structure and Contradiction in Social Analysis*. London: Macmillan Education Ltd.

González-López, G.

2004 'Fathering Latina Sexualities: Mexican Men and the Virginity of their Daughters.' *Journal of Marriage & the Family*, Vol. 66 (5): 1118-1131.

Griffoen, S. & H. Tennekes

2002 'Culturele universalialia en multicultureel samenleven.' In: J. Lucassen & A. de Ruijter (red.), *Nederland multicultureel en pluriform? Een aantal conceptuele studies*. Amsterdam: Aksant, pp. 85-140.

Hagemann-White, C.

1984 *Sozialisation: Weiblich-männlich?* Opladen: Leske Verlag und Budrich.

Harding, J. (ed.)

1986 *Perspectives on Gender and Science*. London: The Falmer Press.

Houston Chronicle

2006 'Texas of Today is a Mirror for the U.S. of Tomorrow.' *Eun Kyung Kim*, 17 oktober. http://www.chron.com/CDA/archives/archive.mpl?id=2006_4211285 (14 augustus 2009).

Kalmijn, M.

1998 'Intermarriage and Homogamy: Causes, Patterns, Trends.' *Annual Review of Sociology*, Vol. 24: 395-421.

Kastely, A.

2003 'Esperanza v. City of San Antonio: Politics Power, and Culture.' *Frontiers: A Journal of Women's Studies*, Vol. 24: 185-199.

Kottak, C. P.

2006 *Anthropology: The Exploration of Human Diversity*. New York: McGraw-Hill.

- Lampe, P.
1982 'Interethnic Dating: Reasons For and Against.' *International Journal of Intercultural Relations*, Vol. 6: 115-126.
- La Prensa
2007 'The bill of sale.' *Esther J. Cepeda*, 23 september.
- Nagel, J.
2003 *Race, Ethnicity, and Sexuality: Intimate Intersections, Forbidden Frontiers*. New York: Oxford University Press.
- OC Weekly
2003 'Attack of the Pochos: Sandra Sarmiento charts the space between Mexican and American.' *Gustavo Arellano*, 14 augustus.
<http://www.ocweekly.com/2003-08-14/culture/attack-of-the-pochos/>
(15 augustus 2009).
- Okin, S.M.
1999 *Is Multiculturalism Bad for Women?* New Jersey: Princeton University Press.
- Phinney, J.
1990 'Ethnic Identity in Adolescents and Adults: Review of Research.' *Psychological Bulletin* Vol. 108: 499-514.
1996 'When we talk about American Ethnic Groups, What do we mean?' *American Psychologist*, Vol. 51 (9): 918-927.
- Poteete, D.D.
2008 San Antonio. Deep. In the Heart. One of America's Great Cities Debuts Rebranding. San Antonio Convention & Visitors Bureau.
<http://www.visitsanantonio.com/media/news-releases/news-detail/index.aspx?nid=95> (14 augustus 2009).
- Qian, Z. & D.T. Lichter
2001 'Measuring Marital Assimilation: Intermarriage among Natives and Immigrants.' *Social Science Research*, Vol. 30 (2): 289-312.
- Realini, J.P & J. Berlanga
2007 Teen Pregnancy Report: 2004 and 2005 Data for Bexar County. San Antonio Metropolitan Health District
<http://www.sanantonio.gov/health/pdf/projectworth/Teen%20Pregnancy%2004-2005.pdf> (15 augustus 2009).
- Rick Fry
2007 Changing Racial and Ethnic Composition of U.S. Public Schools. Pew Hispanic Center. <http://pewhispanic.org/reports/report.php?ReportID=79> (18 juli 2009).
- Rodriguez, J.
1994 *Our Lady of Guadalupe*. Austin: University of Texas Press.

- Rosales, R.
2000 *The Illusion of Inclusion: The Untold Political Story of San Antonio.* Austin: University of Texas Press.
- Rumbo
2008 'El Drama de las Niñas sin Preparatoria.' *Galia García-Palafox*, week van 4-10 januari.
- SA Current
2007 'Still separate and unequal.' *Heywood Sanders*, 31 oktober.
- San Antonio Express-News
2007 'Not for the young?' *Froma Harrop*, 6 november.
2008 'City, state take aim at Bexar's high teen pregnancy rate', 8 mei.
http://www.mysanantonio.com/news/MYSA050808_Teenpregnancy_EN_3c9bd77_html8971.html (15 augustus 2009).
- San Antonio Tourism Council
2007 San Antonio's Visitor Industry: an Economic Impact Analysis.
<http://www.sanantoniotourism.com/TourismReport.pdf> (14 augustus 2009).
- Santana, S. & O.F. Santana
2001 Mexican Culture and Disability: Information for U.S. Service Providers. Center for International Rehabilitation Research, Information & Exchange.
<http://cirrie.buffalo.edu/monographs/mexico.pdf> (15 augustus 2009).
- Steenbeek, G.
1995 *Vrouwen op de drempel; gender en moraliteit in een Mexicaanse Provinciestad.* Amsterdam: Thela Publishers.
2003 'Crossing Borders, Meeting Gender. The 'Quinceañera' in Mexico and the United States.' In: W. van Beek e.a. (eds.), *Meeting Culture: Essays in honour of Arie de Ruijter.* Maastricht: Shaker, pp: 151-162.
- Sue, D.W. & D. Sue
1990 *Counseling the Culturally Different: Theory and Practice.* New York: Wiley.
- Turner, T.
1993 'Anthropology and Multiculturalism: What is Anthropology That Multiculturalist Should Be Mindful of It?' *Cultural Anthropology*, Vol. 8 (4): 411-429.
- Turner, V.
1967 *The Forest of Symbols.* New York: Cornell University Press.
- U.S. Census Bureau
2005-2007a American Community Survey: San Antonio.
http://factfinder.census.gov/home/saff/main.html?_lang=en(14 augustus 2009).
2005-2007b American Community Survey: United States.
http://factfinder.census.gov/home/saff/main.html?_lang=en(14 augustus 2009).

- 2008 Facts for Features: Cinco de Mayo. http://www.census.gov/Press-Release/www/releases/archives/facts_for_features_special_editions/011613.html (14 augustus 2009).
- Villareal, M.
1994 *Wielding and Yielding: Power, Subordination and Gender Identity in the Context of a Mexican Development Project*. Ph.D.Thesis. Wageningen Landbouwniversiteit.
- Westside Developmental Corporation
2008 'Markt Analyse Westside.' <http://www.sanantonio.gov/wdc/Demographics.asp> (14 augustus 2009).
- Wekker, G.
2003 'Een pas op de plaats en dan weer verder...Het intersectionele denken in een Nederlandse en internationale context.' In: G. van Ophem & M. Hermans (red.), *Lezingenbundel Intersectionaliteit*. E-quality, pp 7-16. <http://www.e-quality.nl/assets/e-quality/publicaties/2003/lezingen.pdf> (15 augustus 2009).
2005 Conferentie Caleidoscopia: Ontmoeting over grenzen. Diversiteitsnetwerk Supervisoren met een migrantenachtergrond. <http://www.caleidoscopia.nl/page25.php> (14 augustus 2009).
2007 *Je hebt een kleur, maar je bent Nederlands: Identiteitsformaties van geadopteerden van kleur*. Onderzoeksrapport van de leerstoelgroep Gender Studies, Universiteit Utrecht. http://132.229.7.185/www.adoptionresearch.nl/content_docs/Rapport%20Wekker%20en%20Frederiks.pdf (14 augustus 2009)
- Wikipedia
2009a 'Informatie over hypersegregatie.' <http://en.wikipedia.org/wiki/Hypersegregation> (14 augustus 2009).
2009b 'Definitie van het woord *mojado*/wetback.' [http://en.wikipedia.org/wiki/Wetback_\(slur\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Wetback_(slur)) (14 augustus 2009).
- Wimmer, A.
2002 *Nationalist Exclusion and Ethnic Conflict: Shadows of Modernity*. New York: Cambridge University Press.
- Yamato, G.
1991 'Something About the Subject Makes it Hard to Name.' In: G. Anzaldúa (ed.), *Making Face, Making Soul/Haciendo Caras: Creative and Critical Perspectives by Feminists of Color*. San Francisco: Aunt Lute Books, pp: 20-24.
- Yeh, C.J. & M.Y. Hwang
2000 'Interdependence in Ethnic Identity and Self: Implications for Theory and Practice.' *Journal of Counseling & Development*, Vol. 78 (4): 420-429.
- Yuval-Davis, N
1997 *Gender & Nation*. London: Sage Publications Ltd.

Xóchitl Pérez, L

2002 'Transgressing the Taboo: A Chicana's Voice in the Mariachi World.' In: N.E. Cantu & O. Nájera-Ramirez (eds.), *Chicana Traditions: Continuity and Change*, Illinois: University of Illinois Press, 143-166.

Bijlage: Lijst van Informanten*							
Naam	Rol	leeftijd	generatie	Beroep/Opleiding	Etnische label (van voorkeur)	Woongebied	Klasse
Aaron Rodriguez	Sleutelinformant	18	4e	Middelbare scholier	Hispanic	Southwest	Middenklasse
Alex	Informant	15		Middelbare scholier		Westside	Arbeidersklasse
Amber	Informant	18	3e	Middelbare scholier	Hispanic	Northwest	Middenklasse
Ana-Edith	Informant	27	1e	werkt bij non-profit organisatie Just Associates	Mexicana		Hogere middenklasse
Angie	Informant			Pottenbakster & vrijwilligster Esperanza Center			
Annette	Informant	Midden dertig		Moeder & kantoormedewerker	Chicana	Southside	Middenklasse
Art Flores	Informant		n.v.t.	Priester San Juan de los Lajos Church & Shrine	Anglo		
Carlos Saucedo	Informant	38		Vader		Westside	Arbeidersklasse
Carlos	Informant	17		Middelbare scholier	Mexican-American		Middenklasse
Dahlia Munoz	Sleutelinformant	18	3e	Middelbare scholier		Fredericksburg (tijdelijk buiten stad bij oma)	Middenklasse
Damien Hernandez	Sleutelinformant	26	2e	Middelbare school docent Techniek		Westside	
Emma Ross	Informant	58	3e	Moeder		Westside	Arbeidersklasse
Gabriel	Informant	29	3e	Student politieke wetenschappen	Chicano	Southwestside	Arbeidersklasse
Gabriella Chavez	Informant	17	2e	Middelbare scholier	Hispanic	Westside	Arbeidersklasse
Georgia Herrera	Sleutelinformant	44	5e	Moeder & fabrieks-medewerkster Toyota	Mexican-American	Southwest (Attacosa, dorp aan rand van San Antonio)	Middenklasse
Helena Herrera	Informant	20	6e	Studente psychologie		Southwest (Attacosa, dorp aan rand van San Antonio)	Middenklasse
Isamari	Informant	15		Middelbare scholier		Westside	
Janie	Informant	Midden dertig	2e	Moeder & secretaresse	Hispanic	Northside	Middenklasse
Joel	Informant	14		Middelbare scholier		Westside	Arbeidersklasse
John Vega	Sleutelinformant	24	4e	Student psychologie/	Mexican-	Westside	Middenklasse

				barista/ dansleraar/ graffiti/ artist	American		
Jorge	Sleutelinformant	17	2e	Middelbare scholier			
Leann	Informant	16		Middelbare scholier	Hispanic		
Linda Tomasini	Informant	Midden veertig	4e	Moeder	American with a Mexican background		
Liz	Informant	49	2e	Moeder & vrijwilliger Providence High School	American	Northside	Hogere middenklasse
Lucy	Sleutelinformant	18	3e	Middelbare scholier		Westside	
Manuel Diosdado Castillo	Informant	40		Directeur San Anto Cultural Arts (overleden 06-01-09)	Chicano	Westside	
Maria Callas	Sleutelinformant	32		Operazangeres	Hispanic/ Latina	Centrum	
Marisol Thompson Estrada	Sleutelinformant	26	3e	Barista & evenement coordinator	Latina	Southside	Arbeidersklasse
Martin Munoz	Informant	19		Barista	Hispanic	Westside	
Noemi Ross	Sleutelinformant	25	4e	Activiste/ secretaresse/ sieradenverkoopster	Chicana/ Mexican- American	Northwest	Arbeidersklasse
Olivia	Informant	16	3e	Middelbare scholier			Middenklasse
Paola	Informant	22	1e	Barista & vrijwilligster Esperanza Center	Mexicana	Westside	Arbeidersklasse
Patti Radle	Sleutelinformant		n.v.t.	Oprichtster Inner City Development/ voormalig gemeenteraadslid	Anglo	Westside	
Raul Riojas	Informant	44		Vader	Hispanic/ Mexican- American	Westside	Arbeidersklasse
Rhett Rushing	Informant		n.v.t.	Onderzoeker Institute of Texan Cultures	Anglo		
Robbert	Informant	16	4e	Middelbare scholier	Hispanic	Southeast	
Rosa	Informant	Eind veertig		Moeder & vrijwilligster Inner City Development		Westside	Arbeidersklasse
Ruben Ramos	Informant	54		Vader & klusjesman		Westside	Arbeidersklasse

Ruth Riojas	Informant	44	2e	Moeder & administratief medewerkster in het kerkkantoor		Westside	Arbeidersklasse
Sandra Pena Sarmiento	Informant	Midden dertig		Filmmaker/ producer/ schrijfster/ kunstenaar	Pocha	Deels Californie/deels San Antonio	
Sergio	Informant	15	2e	Middelbare scholier			
Sofia Herrera Jr.	Informant	17	6e	Middelbare scholier		Southwest (Attacosa, dorp aan rand van San Antonio)	Middenklasse
Sofia Herrera Sr.	Informant	Midden zeventig		Oma		Southwest (Attacosa, dorp aan rand van San Antonio)	Middenklasse
Vivian Rosales	Sleutelinformant	22	2e	Student sociologie/ community-worker/ serveerster	Mexican-American/ Brown	Westside	Arbeidersklasse
William Collins	Informant		n.v.t.	Priester Church of Immaculate Conception	Anglo		
<p>Eerste generatie zijn immigranten: individuen geboren in het buitenland wiens ouders ook geboren zijn buiten de VS. Tweede generatie betreft in de VS geboren individuen die tenminste een ouder hebben die buiten de VS geboren is. Derde generatie en hoger betreft VS natives wiens ouders ook US natives zijn (Duncan & Trejo 2005: 24-25)</p>							
* Dit overzicht betreft alleen de personen die in mijn thesis zijn verwerkt.							
In totaal sprak ik met: 98 personen							
Aantal mannen: 40							
Aantal vrouwen: 58							
Aantal gezinnen (waarvan ik minstens 1 ouder en 1 kind sprak): 5							

Race and Ethnicity by 2000 Census Block Groups City of San Antonio

